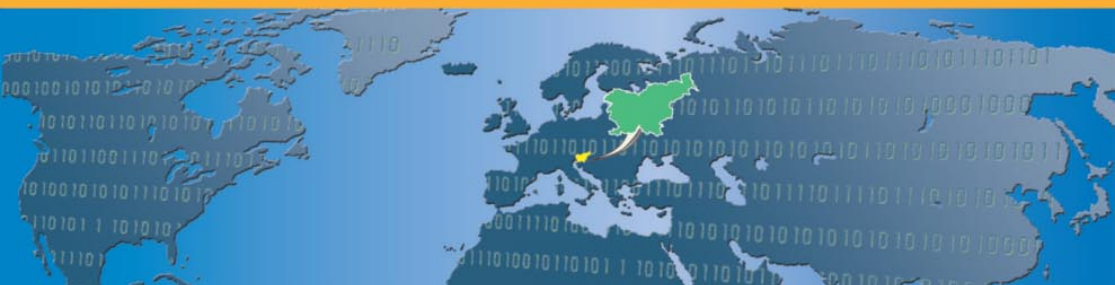

REPUBLIKA SLOVENIJA

STATISTIČNI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE

www.stat.si

Prebivalstvo Slovenije se stara - potrebno je medgeneracijsko sožitje

Ljubljana, november 2008

UVODNO RAZMIŠLJANJE

Vprašanja o prihodnji podobi našega prostora in možnostih preživetja postajajo dandanes na mednarodni, narodni in regionalni ravni ne le aktualna, ampak vedno bolj pereča. Različni koncepti sedanjega in prihodnjega razvoja morajo hkrati upoštevati probleme in zahteve posameznih skupin prebivalstva in potrebe posameznih območij in se morajo med seboj dopolnjevati, in ne izključevati.

Kot na marsikaterem področju človekovega delovanja se danes tudi na področju demografskega razvoja oziroma gibanj v svetu in pri nas srečujemo z mejnimi situacijami in z njimi povezanimi problemi in posledicami. Velikost, starostno-spolna sestava ter regionalna razporejenost evropskega prebivalstva in prebivalstva Slovenije so in bodo v naslednjih desetletjih odvisne od prihodnjih vrednosti rodnosti, umrljivosti in selivnosti, hkrati pa so ti dejavniki medsebojno odvisni ter hkrati pod močnim vplivom socialnih in gospodarskih dejavnikov okolja; vsi omenjeni dejavniki so v zadnjih letih (zaradi nizke rodnosti in podaljšanega trajanja življenja ob rojstvu) še dodatno vplivali na pospešeno staranje prebivalstva.

Tudi v sodobnem svetu, svetu izrednega tehnološkega napredka in relativno hitro spreminjajočih se populacijskih vzorcev ter vedno večje mednarodne konkurence, so resnično bogastvo vsakega naroda njegovi ljudje. Zato je pravi smisel razvoja ustvariti okolje, ki omogoča ljudem uživati dolgo, zdravo in ustvarjalno življenje. Na to preprosto, a temeljno resnico ljudje današnjega časa v lovu za materialnim in finančnim bogastvom zelo pogosto pozabljamo.

Evropska unija je v novem tisočletju omogočila širše cilje, take, ki prinašajo trajnostno rast, socialno pravičnost ter izboljšano zdravje ter blagostanje državljanov. Z oblikovanjem ustrezne politike skuša EU vzpostaviti pravilno ravnotežje med dvema vidikoma: ostati konkurenčna na področju svetovnega gospodarstva in spoštovati potrebo po dostojnih možnostih za delo in življenje vseh ljudi.

Tudi zato je Evropska komisija izdala prenovljeno Lizbonsko strategijo; v njej še bolj poudarja pomembnost gospodarske rasti in delovnih mest in s posodabljanjem trgov dela želi ljudem pomagati izkoristiti priložnosti, ki jih ponuja bolj in bolj globalno gospodarstvo. EU se namreč zaveda, da te priložnosti ne smejo biti omejene le na nekaj privilegirancev, zato je pripravila tudi novo socialno agendo; ta dopolnjuje prenovljeno Lizbonsko strategijo in poudarja, da je treba zagotoviti vsakemu posamezniku v družbi, da bo imel ustrezne koristi od gospodarske rasti EU in delovnih mest v njej. Njen namen je ustrezno »pripraviti« ljudi, da se bodo znali prilagoditi prihajajočim socialnim spremembam in hkrati ščititi najbolj ranljive člane družbe. Ta nova agenda poziva ne le k partnerstvu med javnimi oblastmi na lokalni, regionalni in nacionalni ravni, delodajalci in predstavniki delavcev ter nevladnimi organizacijami, ampak tudi k medgeneracijskemu partnerstvu – k takemu, ki priznava raznovrstne potrebe različnih generacij v hitro starajoči se družbi, ob posebnem poudarjanju priložnosti za mlade. EU pa mora upoštevati tudi vpliv, ki ga ima staranje prebivalstva na njene sisteme socialnega varstva – pokojnine, zdravstveno varstvo, dolgotrajno nego – in na politike zaposlovanja. Vlagati bi morali v strokovno znanje in izboljšati kakovost dela tako, da se starejšim delavcem ne bi bilo treba prezgodaj upokojevati. Če se to ne bo spremenilo, bo staranje lahko postalo tudi veliko »breme« za mlajše generacije.

Poleg tega mora EU spodbujati oblikovanje take družbe, ki ne bo nikogar izključevala. Tudi v prihodnje bi morala preprečevati vse oblike diskriminacije – na podlagi rase ali narodnosti, invalidnosti, starosti, spolne usmerjenosti ... Ker ima vsaka država članica EU svojo notranjo politiko zaposlovanja in socialnih zadev, načelo subsidiarnosti,

poudarjeno v Maastrichtski pogodbi, v določenih pomembnih zadevah Evropski uniji ne daje povsem prostih rok, ampak so socialne zadeve in zdravstvena politika pravzaprav odgovornost držav članic na nacionalni ravni.

Daljšje pričakovano trajanje življenja, vse bolj značilen pojav razvitih družb, naj bi razumeli kot pozitiven trend, ki odpira nove perspektive tudi za mlajše ljudi, in ne le kot napoved novih »bremen« in »težav«. Večina starejših je namreč sposobna avtonomno in načeloma nič bolj odvisno kot mlajši ljudje živeti svoje življenje, poleg tega pa je zmožna posredovati mlajšim mnogo vrednega iz zakladnice svojih izkušenj in jim veliko pomagati.

»Zelena knjiga Sveta EU - Odziv na demografske spremembe: nova solidarnost med generacijami«, izdana leta 2005, je z ugotovitvijo, da se Evropa danes sooča z demografskimi spremembami, ki so po svojem obsegu in teži brez primere, usmerila države članice EU v pospešeno reševanje teh problemov. Omenjeni dokument EU navaja štiri ključne zadeve, ki jih je treba razrešiti, da bomo lahko zagotovili skladen razvoj in ohranitev evropskega prebivalstva:

- 1) preusmeriti zmanjševanje rodnosti evropskega prebivalstva,
- 2) povečati učinkovitost vključevanja mladih ljudi,
- 3) zagotoviti (ne)prehitro izključevanje srednje /15–64 let/ in tretje generacije /65+ / iz družbene delitve dela ter
- 4) kar najustrezneje obvladovati naglo naraščanje števila najstarejših ljudi /80+ / in nemoč sodobne družine, da bi skrbela zanje.

Tudi avtorji študije Deloitte z naslovom *Serving the Ageing Citizen* menijo, da bo leta 2011 prvi večji val generacije 'baby boom' /osebe, rojene okviro v desetletju po drugi svetovni vojni/ dosegel starost, ko se lahko upokoji. S tem se bo za večino svetovnih držav začela »nova doba«, saj bodo prisiljene temeljito prenoviti storitve za svoje državljane in strategije financiranja javnih storitev, ker se bo razmerje med delovno aktivnim prebivalstvom in otroki ter starejšimi (65+), torej razmerje odvisnosti, v najbolj razvitih državah še bolj obrnilo v »prid« slednjih. Potencialni učinki starajoče se družbe na vladne programe za socialno varnost in zdravstveno zavarovanje so že danes vse pogostejše teme razprav, saj se že povečuje in se bo še bolj povečevalo povpraševanje po vrsti storitev za starejše prebivalstvo, ob skromnejšem številu šoloobveznih otrok pa se bo potreba po izobraževanju in storitvah za mladino in otroke v nekaterih državah celo zmanjšala. Te in podobne demografske spremembe bodo države prisilile, da bodo poiskale čim ustrežnejše rešitve za to, kako čim uspešneje opravljati potrebne storitve (ob upoštevanju ugodnosti tako za starejšo kot mlajšo generacijo) in kako te optimalno financirati. Zelo verjetno bo treba modernizirati davčni sistem, zvišati povprečno starost ob upokojitvi ipd.

Naraščanje starejših skupin prebivalstva /65+ / torej postavlja vsako državo – tudi našo – pred zahtevne naloge na številnih področjih: poleg področja zaposlitve bo eno bistvenih področij tudi za našo državo v prihajajočih letih tudi ohranjanje in razvijanje dosedanjih formalnih oblik pomoči starejšim in hkrati organiziran razvoj novih oblik. Vlada RS je v zadnjih letih sprejela več dokumentov, ki določajo okvire razvoja na tem področju. Med ključnimi je septembra 2006 sprejeta strategija varstva starejših do leta 2010 z naslovom: **SOLIDARNOST, SOŽITJE IN KAKOVOSTNO STARANJE PREBIVALSTVA**; v tem dokumentu se Republika Slovenija odziva na posledice, ki jih prinaša vse večji delež starejšega prebivalstva v naši družbi. Za spremljanje uresničevanja ciljev omenjene strategije ter za izvajanje usklajene politike je Vlada RS ustanovila tudi Svet za solidarno sožitje generacij in za kakovostno staranje prebivalstva v Sloveniji; v njem sodelujejo predstavniki izvajalcev storitev in programov za starejše, predstavniki znanstveno-raziskovalnega področja, predstavniki nevladnih organizacij in predstavniki vseh vladnih resorjev.

”Družba za vse starosti” je bilo geslo mednarodnega leta starejših ljudi; tako je leto 1999 poimenovala Generalna skupščina Združenih narodov, da bi pritegnila pozornost vsaj odgovornih v posameznih državah na obseg in posledice ”revolucije življenjske dobe”.

Demografske spremembe, ki že oblikujejo novo družbo, se bodo po letu 2010 še okrepile (vedno skromnejše bo število mladih /0–14 let/ in odraslih /oz. delovno sposobnih, 15–64 let/ in vedno več „staraajočih se delavcev“, upokojencev /65+ / in ostarelih /80+ /). Da bi mogli in zmogli te spremembe primerno obvladovati, bomo morali ustrezno prispevati vsi »udeleženci« današnjega časa in jutrišnjega dne ter razviti nove oblike solidarnosti med generacijami, in sicer z medsebojno podporo in s prenosom znanj in izkušenj. Demografske spremembe in staranje prebivalstva nas torej nedvomno opozarjajo, da moramo tudi v Sloveniji povečati obseg in pospešiti dinamiko potrebnih sprememb glede skrbi za mlade /do 14 let/ in za starejše /65+ /.

Nova publikacija SURS

K boljšemu razumevanju razmer v Sloveniji v času pred »prihajajočo« pospešeno staraajočo se družbo bi – z vidika statistične stroke – želeli prispevati svoj delež tudi s to publikacijo. Z njo omogočamo vpogled v nekatera področja razvoja prebivalstva pri nas v primerjavi s stanjem v državah članicah EU-27, saj se prebivalstvo različnih držav, kot vemo, ne stara enako intenzivno.

Namen te publikacije je predstaviti nekatera »razmerja« med generacijami pri nas z izbranimi kazalniki in tako opozoriti na nujnost dobre strategije aktivnega staranja prebivalstva Slovenije. Prav dobra strategija aktivnega staranja naj bi zagotavljala v družbi ne samo kakovostno staranje starejših, ampak tudi čedalje bolj kakovostno medgeneracijsko sožitje. V današnjem času, ko se življenjska doba vse bolj daljša in število moških in žensk v poznejših letih življenja narašča, ni več mogoče govoriti o starosti samo kot o obdobju upada vitalnosti. Danes praktično povsod po Evropi že govorijo o starosti kot o priložnosti in o starejših ljudeh tudi kot o skritih zakladih znanj in izkušenj, o »skritih človeških virih«. Torej je starost vse bolj vprašanje dogovora v družbi. Sociologi menijo, da je starost zavestno ustvarjena tvorba in da »odraža družbene okoliščine v dani družbi ter da je položaj starejšega človeka odvisen od teh družbenih okoliščin«.

V Sloveniji se razprave o 'staranju prebivalstva' pogosto omejujejo predvsem na njegove (javno)finančne posledice ter z njimi povezana medgeneracijska nesoglasja, opozoriti pa bi bilo treba tudi na širše in pozitivne razsežnosti tega procesa. Staranje družbe namreč nikakor ni nekaj negativnega, pomeni predvsem, da ljudje živimo dlje, kot so običajno živeli doslej, in to je dobro in (lahko) prispeva k blaginji in h kakovosti življenja. Da pa bi to bilo mogoče, morajo imeti ljudje tudi v starosti možnost za dostojno življenje in možnost, da izberejo »svoj«, sebi čim ustrenejši življenjski slog. Res pa je, da kakovost življenja starejših in starih oz. najstarejših ljudi /65+ in 80+ / ni odvisna le od primerne delovanja pokojninskega in zdravstvenega sistema, ampak tudi od ustreznih možnosti za dolgotrajno oskrbo, možnosti in spodbud za »podaljšano« aktivnost in izobraževanje, ustreznih delovnih razmer in seveda – ne nazadnje oziroma predvsem – od odnosa družbe do starejših in starosti; ta odnos se odraža in tudi razkriva v oblikah in obsegu oziroma stopnji njihove socialne vključenosti. Zato je treba predvsem poudarjati, kako zelo pomembni sta kakovostno staranje in sožitje različnih generacij (medgeneracijsko sožitje), torej sobivanje ljudi različnih starosti v taki skupnosti in tako, da je za vse koristno. Vse to pa so odgovori na izzive in vprašanja, ki jih prinašata s seboj dolgoživa družba in proces staranja.

Mag. Irena Križman
generalna direktorica

Izdal Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana, Vožarski pot 12 - **Uporaba in objava podatkov dovoljena le z navedbo vira** - Odgovarja generalna direktorica mag. Irena Križman - Pripravila in uredila Petronela Vertot – Redakcija Marina Urbas - Slovensko besedilo jezikovno uredila Ivanka Zobec - Oblikovala Dušan Weiss in Ada Poklač

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

314(497.4)

VERTOT, Nelka

Prebivalstvo Slovenije se stara - potrebno je medgeneracijsko
sožitje / [pripravila Petronela Vertot]. - Ljubljana : Statistični
urad Republike Slovenije, 2008

ISBN 978-961-239-166-9

1. Gl. stv. nasl.

242123008

KAZALO

PREBIVALSTVO SVETA SE ZELO HITRO STARA	9
PROJEKCIJE PREBIVALSTVA	15
Projekcije deležev prebivalcev v starosti 15–64 let, Slovenija in EU, 2008–2060	15
Projekcije deležev prebivalcev v starosti 65+, Slovenija in EU, 2008–2060	16
Deleži števila prebivalcev in projekcije deležev števila prebivalcev po starosti, Slovenija, 2008 in 2060	17
Projekcije števila prebivalcev za Slovenijo, 2008–2060, Eurostat, EUROPOP2008, konvergenčni scenarij	18
Deleži števila prebivalcev po projekcijah prebivalstva (EUROPOP2008), države članice EU-27, leti 2008 in 2060	19
SESTAVA PREBIVALCEV PO STAROSTI	20
Prebivalci po starostnih skupinah, države članice EU-27 ter Islandija, Norveška in Švica, 2006	20
Število moških na 100 žensk, države članice EU-27 ter Islandija, Norveška in Švica, 2006	21
Deleži prebivalcev po velikih starostnih skupinah, Slovenija, popisi 1948–2002	22
Prebivalci po velikih starostnih skupinah, Slovenija, popisi 1948–2002	22
Deleži prebivalcev po velikih starostnih skupinah, Slovenija, popisi 1948–2002 in projekcije prebivalstva EUROPOP2008, 2008–2060	24
Starostna sestava prebivalcev Slovenije, 31. december 2007	24
Povprečna starost prebivalcev po spolu, Slovenija, popisi 1948–2002 in projekcije prebivalstva EUROPOP2008, 2008–2060	26
Povprečna starost prebivalcev po spolu, Slovenija, popisi 1948–2002 in projekcije prebivalstva EUROPOP2008, 2008–2060	27
Deleži prebivalcev v starosti 0–14 let, države članice EU-27 ter Islandija, Norveška in Švica, 2007	28
Deleži prebivalcev v starosti 65+, države članice EU-27 ter Islandija, Norveška in Švica, 2007	29
Koeficient starostne odvisnosti »starih«, države članice EU-27 ter Islandija, Norveška in Švica, 2007	30

TRG DELA – ZAPOSLENOST STAREJŠIH	31
Stopnja zaposlenosti oseb v starosti 55–64 let po spolu, države članice EU-27 ter Norveška in Švica, 2007	31
Stopnja delovne aktivnosti (po Anketi o delovni sili), v odstotkih, države članice EU-27, 2006	32
Povprečna starost oseb ob upokojitvi, po spolu, države članice EU-27 ter Norveška in Švica, 2006	33
Deleži delovno aktivnih prebivalcev, po spolu in izbrani starostni skupini (15–19 let ter 65+), Slovenija, 1993 in 2006	34
Koeficient starostne odvisnosti »mladih« in »starih« od oseb v starosti 15–64 let, po tipu naselja, Slovenija, popisa 1991 in 2002	35
NAJSTAREJŠE PREBIVALSTVO (80+)	36
Osebe v starosti 80+ kot delež oseb v starosti 65+, države članice EU-27 ter Islandija, Norveška in Švica, 2006	36
Osebe v starosti 80+ kot delež oseb v starosti 65+, po spolu, države članice EU-27 ter Islandija, Norveška in Švica, 2006	36
Osebe v starosti 80+ kot delež oseb v starosti 65+, po spolu, Slovenija, Popisi 1948–2002 in projekcije prebivalstva EUROPOP2008, 2008–2060	37
PRIČAKOVANO TRAJANJE ŽIVLJENJA OB ROJSTVU IN PRI STAROSTI 65 LET	38
Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu, po spolu, države EU-27 ter Norveška in Švica, 2005/2006	38
Pričakovano trajanje življenja pri starosti 65 let, po spolu, države članice EU-27 ter Islandija, Norveška in Švica, 2005/2006	39
Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu po spolu, Slovenija, 1960/61 in 1993/94–2005/06	41
RODNOST PREBIVALSTVA	42
Celotna stopnja rodnosti (število živorojenih otrok na žensko v rodni dobi), države članice EU-27 ter Norveška in Švica, 2006	42
Povprečna starost matere ob rojstvu otroka, države članice EU-27 ter Norveška in Švica, 2006	43
Povprečna starost matere ob rojstvu otroka, Slovenija, izbrana leta	43
ZAKONSKI STAN PREBIVALCEV V STAROSTI 50+	45
Prebivalci Slovenije v starosti 50+, po zakonskem stanu in spolu, Popis 2002	45
Prebivalci Slovenije v starosti 50+, po zakonskem stanu in spolu, Popis 2002	45
OSEBE V STAROSTI 65+ PO TIPU GOSPODINJSTVA, V KATEREM ŽIVJO	46
Osebe v starosti 65+, ki živijo v skupinskem gospodinjstvu, po spolu, Slovenija, Popis 2002	46
Osebe v starosti 65+, ki živijo same (v zasebnem gospodinjstvu), po spolu, Slovenija, Popis 2002	46
Osebe v starosti 65+, ki živijo v gospodinjstvu z dvema članoma ali več, po spolu, Slovenija, Popis 2002	47

UPOKOJENCI IN POKOJNINE 48

Povprečno število upokojencev in zavarovancev pokojninskega in invalidskega zavarovanja, Slovenija, 1992–2007	48
Število prejemnikov pokojnin po vrstah le-teh (starostnih, invalidskih, družinskih in kmečkih), Slovenija, 2000 in 2007	49
Povprečna dopolnjena pokojninska doba upokojencev in povprečna dosežena starost ob upokojitvi starostnih upokojencev po spolu, Slovenija, 2000–2007	50
Čas, v katerem upokojenci in upokojenke prejemajo pokojnino oz. ki ga preživijo od upokojitve do smrti, Slovenija, 2000–2007	51
Razmerje med številom zavarovancev pokojninskega in invalidskega zavarovanja in številom upokojencev, Slovenija, 1992–2007	52

PREJEMNIKI IN UPORABNIKI RAZLIČNIH VRST POMOČI 53

Deleži prejemnikov dodatka za pomoč in postrežbo po starosti, Slovenija, december v letih 2001, 2006 in 2007 (štev. preb. v star. skup. = 100)	53
Število prejemnikov dodatka za pomoč in postrežbo, starih 65+, po spolu, Slovenija, december v letih 2001, 2006 in 2007	54
Povprečno število uživalcev varstvenega dodatka, invalidnin za telesno okvaro, dodatka za pomoč in postrežbo ter dela vdovske pokojnine, Slovenija, 2000–2007	54
Delež oseb v starosti 65+, ki uporabljajo pomoč na domu, statistične regije, Slovenija, 2006 in 2007	55
Pomoč na domu po vrstah pomoči, statistične regije, Slovenija, 2007	56
Osebe, stare 65+, ki živijo v domovih za ostarele, Slovenija, 1997 in 2007	57
Osebe, ki živijo v domovih za ostarele, po starosti in spolu, Slovenija, 2007	58
Število oskrbovancev domov za starejše, Slovenija, 1997, 2000, 2003 in 2006	59
Domovi za starejše, oskrbovanci in odklonjeni prosilci, Slovenija, 1997, 2000, 2003 in 2006	60

ZDRAVSTVENO STANJE STAREJŠIH 61

Splošno zdravstveno stanje osebe glede na starostno skupino, v katero se uvršča, Slovenija, 2006	61
Splošno zdravstveno stanje osebe glede na starostno skupino, v katero se uvršča, Slovenija, 2006	62
Splošno zdravstveno stanje osebe glede na njen trenutni status aktivnosti, Slovenija, 2006	63
Stopnja hospitalizacij zaradi bolezni po starostnih skupinah in spolu, Slovenija, 2006	64

IZBRANI PODATKI PO STATISTIČNIH REGIJAH 65

Deleži števila prebivalcev, statistične regije, Slovenija, popisi 1961–2002	65
Deleži oseb v starosti 0–14 let, statistične regije, Slovenija, popisi 1981–2002	65
Deleži oseb, starih 65+, statistične regije, Slovenija, popisi 1981–2002	66
Deleži oseb, starih 15–64 let, statistične regije, Slovenija, popisi 1981–2002	66

Povprečna starost prebivalcev, statistične regije, Slovenija, popis 1961 (sortirano padajoče)	67
Povprečna starost prebivalcev, statistične regije, Slovenija, popis 2002 (sortirano padajoče)	67
Indeks staranja, statistične regije, Slovenija, popisi 1981–2002	68
Stopnja hospitalizacij ljudi, starih 65+, zaradi bolezni (na 1000 prebivalcev), po spolu, statistične regije, Slovenija, 2006	68

OPREDELITVE IN POJASNILA NEKATERIH UPORABLJENIH OSNOVNIH POJMOV IN KRATIC	69
SEZNAM TU UPORABLJENIH KRATIC ZA STATISTIČNE REGIJE SLOVENIJE	70
SEZNAM DRŽAV: IMENA IN KRATICE (ISO 3166)	70
KAKO DO STATISTIČNIH PODATKOV IN INFORMACIJ?	71

PREBIVALSTVO SVETA SE ZELO HITRO STARA

Zanimanje ljudi je bilo malokdaj tako osredinjeno v spremembe v prebivalstvenih gibanjih doma in v svetu, kot je danes, v letih po prelomu tisočletja. Oči svetovne javnosti usmerja v to bolj ali manj vidna skrb vseh za to, kako bodo v prihajajočem tisočletju večinsko razdeljeni gospodarski viri našega planeta. Manjši narodi, med te spada tudi slovenski, pa se poleg tega (glede na posledice dosedanjega in trenutne smeri prebivalstvenega razvoja pri nas) sprašujemo, ali bomo kot narod sploh preživel.

»Jutrišnji dan je bližje, kot si mislimo«, je že leta 2001 zapisal ugledni ekonomist Peter Drucker in tudi opozoril, naj bomo na spremembe ustrezno pripravljeni, saj bo v razvitih državah število starejših prebivalcev strmo naraslo, številčnost mlajše generacije pa bo naglo upadla. To pomeni, da bodo v prihodnjih 25 letih ljudje morali delati do okrog 70. leta starosti, seveda, če jim bo zdravje to dovoljevalo. Vsi iz naraščajoče skupine starejših (tj. oseb, starih 50 let in starejših od teh) pa ne bodo mogli ostati zaposleni s polnim delovnim časom, kot je bilo običajno doslej, ampak bodo morali sodelovati v delovnem procesu na številne nove in različne načine: kot začasno zaposleni, kot zaposleni za del delovnega časa, kot svetovalci pri posebnih nalogah samo za določene faze dela ipd. Verjetno bodo postali novi načini zaposlovanja ljudi (na primer 'na doseg roke' in 'za določen čas') osrednji način dela in jih bodo uporabljali v vseh zaposlitvenih organizacijah, ne več samo v poslovnem svetu.

Številčni upad mlajšega prebivalstva pa bo povzročil še hujše posledice, tudi odklon od današnjih navad, saj se kaj podobnega ni zgodilo od propada rimskega cesarstva. V vseh razvitih državah, pa tudi na Kitajskem in v Braziliji, je danes stopnja rodnosti izrazito pod ravnijo, ki zagotavlja obnavljanje prebivalstva (2,1 rojenega otroka na žensko v rodni dobi). Politično gledano to pomeni, da bo v prihodnje postala imigracija (priseljevanje delavcev) nujnost vseh bogatih držav in zelo hitro se bodo porušile vse sedanje, tradicionalne politične usmeritve. Gospodarsko gledano bo številčni upad mlade generacije spremenil trgovanje po ustaljenih poteh. Enoten gospodarski trg, ki se je po drugi svetovni vojni pojavil v vseh bogatih državah, je bil podprt z mladino že od vsega začetka. Zdaj postaja določen s srednjo generacijo oziroma se bo verjetno razcepil v dve veji: v enoten gospodarski trg ljudi srednjih let in v veliko manjši trg mladih. Ker bo število mladih še naprej upadalo, bo postalo oblikovanje novih modelov zaposlovanja izredno pomembno; ti bodo morali biti taki, da bodo zanimivi in primerni za naraščajoče število starejših, posebej izobraženih ljudi (in ki jih bodo čim dlje zadržali v zaposlitvi).

Zadnjih nekaj let nadaljuje prebivalstvo sveta svoj pozornost zbujajoč prehod iz stanja visokih v stanje nizkih stopenj rodnosti in umrljivosti. V središču pozornosti tega prehoda je naraščanje števila starejših prebivalcev. V zgodovini naše civilizacije namreč tako hitra, obsežna ter sočasna rast deleža starejšega prebivalstva in sočasno nazadovanje deleža mladega prebivalstva po vsem svetu doslej še nista bila nikoli opažena. Današnje naraščanje deleža starejših oseb (torej oseb v starosti 60 let in starejših od teh /60+, pa 65+, 70+ ali celo 75+) spremlja namreč upad deleža mladih (starih do 15 let) in po napovedih strokovnjakov OZN bo ta, sedanja demografska revolucija nadaljevala tako smer tudi v stoletju, ki smo ga dobro začeli. Prebivalstvo razvitih držav je večinoma že staro, pa tudi v precej državah v razvoju, ki so sicer še sredi demografskega prehoda, se

razmerja med številom otrok (v starosti 0–14 let), številom delovno sposobnih prebivalcev (v starosti 15–64 let) ter številom starejših (v starosti 65+) hitro spreminjajo. Zato namenjajo danes posledicam splošnega staranja prebivalstva posebno pozornost tako v razvitih državah kot tudi v državah v razvoju.

Prebivalstveni oddelek Organizacije združenih narodov je leta 2001 objavil v seriji treh zvezkov z naslovom "Pričakovani razvoj svetovnega prebivalstva: Revizija 2000" nove podatke iz projekcij prebivalstva držav sveta. Prebivalstvo sveta je sredi leta 2000 doseglo 6,1 milijarde in raste z letno stopnjo 1,2 %. Leta 2050 naj bi na svetu živelo od 7,9 milijarde – po nizki varianti – do 10,9 milijarde prebivalcev – po visoki varianti; po srednji varianti teh projekcij pa naj bi takrat na svetu živelo 9,3 milijarde ljudi.

V prebivalstvenem oddelku Organizacije Združenih narodov je proučevanje staranja prebivalstva, vključno z ocenjevanjem in napovedovanjem možnega razvoja in s preizkušanjem hipotez predvidenih posledic staranja prebivalstva, že dolgoletna tradicija. Ta oddelek je že od svojega osnovnega prelomnega poročila o staranju prebivalstva iz leta 1956 (to je bilo osredinjeno večinoma v staranje prebivalstva v bolj razvitih državah) do prve prebivalstvene karte o staranju prebivalstva, objavljene leta 1999, vztrajno iskal način, da bi proces staranja prebivalstva predstavil tako, da bi nanj postala pozorna prav vsa mednarodna skupnost.

Ugotovitev, da sta ekonomski in socialni vpliv staranja prebivalstva priložnost in izziv za vse družbe, je bila navedena že v sklepih Mednarodne konference o prebivalstvu in razvoju leta 1994. Odločilna za nadaljnje uresničevanje akcijskega programa te mednarodne konference (sprejela ga je Generalna skupščina na svoji enaindvajseti seji 2. julija 1999) pa je bila večkrat ponovljena misel, da je potrebno, da vse družbe današnjega časa takoj usmerijo svojo pozornost na značilne posledice staranja prebivalstva v prihajajočih desetletjih in da se zavedo nekaterih zgovornih dejstev ter da ravnajo v skladu z njimi.

ZGOVORNA DEJSTVA:

- Naraščanje deleža starejšega prebivalstva med prebivalstvom posameznih držav je večinoma posledica demografskega prehoda z visokih na nizke stopnje rodnosti in smrtnosti. Po predvidevanjih bo do leta 2050 prvič v zgodovini število starejših v svetu preseglo število mladih. Še več, po letu 1998 se je ta zgodovinski obrat (v relativnih deležih mladih in starih) že zgodil v številnih razvitih državah sveta¹. Vsaka deseta oseba je danes že stara 60 let ali starejša; do leta 2050 bo po napovedih OZN toliko star vsak peti človek, do leta 2150 pa vsak tretji. Večino starejših ima trenutno Azija, 54 %, z 22,4 % prebivalcev v tej starosti pa ji sledi Evropa.
- Staranje prebivalstva je ostro zarezujoč, globalen pojav, ki se dotika vseh ljudi: moških, žensk in otrok. Stalno naraščanje starejših starostnih skupin med prebivalstvi posameznih držav (bojega v absolutnih številih in v deležih oz. razmerjih glede na skupino delovno

¹ The Ageing of Populations and its Economic and Social Implications, Population Studies, No. 26 (United Nations publication, Sales No. 1956. XIII.6); and Population Ageing 1999 (United Nations publication, Sales No. E.99.XIII.11).

sposobnega prebivalstva) neposredno vpliva na medgeneracijska in znotrajgeneracijska razmerja z vidikov pravičnosti in solidarnosti in to oboje – pravičnost in solidarnost – naj bi podpirale vse družbe.

■ Staranje prebivalstva je skrajnost, ki občutno vpliva na vse prebivalstvo, saj je tesno povezano z vsemi dogodki življenja vsakega posameznika. Na ekonomskem področju bo staranje prebivalstva v prihodnosti bistveno vplivalo na gospodarsko rast, na višino prihrankov in vlaganj ter na potrošnjo, pa tudi na razmerja na trgu delovne sile, na delovanje pokojninskih skladov, na davke in medgeneracijske žprenose (transferje). Na socialnem področju človekovega življenja pa staranje prebivalstva vpliva in bo v prihodnje močno vplivalo na zdravstveno stanje družbe ter na skrb za zdravje prebivalstva, na sestavo družin in drugih oblik sobivanja ljudi, na gradnjo stanovanj in selitve prebivalstva. Na političnem področju pa staranje prebivalstva že vpliva in bo še vplivalo na volilne modele ter na zastopanost posameznih starostnih skupin prebivalstva v vladnih in drugih političnih telesih.

■ Naraščanje trenda rasti deleža starejših je danes skoraj nemogoče spremeniti (ker se je rast deleža mladih v bližnji preteklosti postopoma manjšala) in se odločilnejši preobrat na tem področju v prihodnosti zelo verjetno ne bo zgodil.

■ Staranje prebivalstva je dolgotrajen proces. V dvajsetem stoletju se je naraščanje deleža starejših oseb nadaljevalo in nadaljevanje takega trenda pričakujejo prebivalstveni strokovnjaki tudi za vse enaindvajseto stoletje. Leta 1950 je bilo med prebivalstvom v svetu 8 % oseb, ki so spadale v starostno skupino starejših, leta 2000 jih je bilo 10 %, do leta 2050 pa jih bo po projekcijah predvidoma že 21,8 %².

■ V začetku dvajsetega stoletja je živel na svetu približno 600 milijonov starejših, to je trikrat več, kot jih je ta starostna skupina prebivalstva štela petdeset let prej. Sredi enaindvajsetega stoletja bosta po predvidevanjih na svetu že približno 2 milijardi starejših, kar bo spet trikrat več kot pred petdesetimi leti.

■ Starostna skupina starejših se (globalno) vsako leto poveča za 2 %, to pomeni, da narašča precej hitreje kot celotno prebivalstvo. Po pričakovanjih bo v naslednjih 25 letih ta starostna skupina naraščala še hitreje od ostalih starostnih skupin kot danes (po predvidevanjih OZN bo stopnja rasti prebivalcev, starih 60+, v obdobju 2025–2030 dosegla 2,8 % letno). Tako hitra rast bo seveda potrebovala v večini držav tudi ustrezno daljnosežno gospodarsko in socialno prilagoditev³.

■ Velike regije sveta so tako v številu kot v deležih starejšega prebivalstva značilno razlikujejo. V razvitejših predelih je bila že do leta 2000 skoraj petina prebivalstva stara 60+. Pričakujejo, da bo delež prebivalcev v starosti 60+ v prvi polovici 21. stoletja – do leta 2050 – že dosegel tretjino prebivalstva (ponekod četrtno, v nekaterih državah pa celo polovico).

² Vir: World Population Ageing: 1950-2050, Executive summary - spletna stran OZN - <http://www.un.org/esa/population/publications/publications.html>, presneto 12.3.2002 in World Population Prospects: The 2006 revision. Population Ageing. Spletna stran: http://www.un.org/esa/population/publications/wpp2006/wpp2006_ageing.pdf

³ Vir: Long-Range World Population Projections: Based on the 1998 Revision. The Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat

- Ker se prebivalstvo v državah v razvoju stara hitreje kot v razvitih državah, bodo imele države v razvoju na razpolago manj časa za to, da se bodo ustrezno pripravile na posledice staranja prebivalstva ali se jim prilagodile. Ker se proces staranja prebivalstva dogaja v nerazvitih državah ob mnogo nižji ravni socialno-ekonomske razvitosti, kot se je dogajal in se dogaja v razvitih državah, bodo posledice, ki jih povzroča staranje prebivalstva, za države v razvoju še bolj problematične.
- Večina svetovne populacije starejših, 51 %, živi v mestnih območjih. Pričakujejo, da se bo delež te populacije do leta 2025 v svetu povzpел na 62 %, čeprav se napovedi za posamezne regije glede na njihovo večjo ali manjšo razvitost močno razlikujejo. V razvitih državah pričakujejo, da bo delež starejših med mestnim prebivalstvom dosegel 74 %, v manj razvitih državah (večinoma kmetijsko usmerjenih) pa naj bi živelo v mestih le 37 % vseh starejših.
- V zadnji polovici 20. stoletja se je življenje posameznika podaljšalo za 20 let, a ne v vseh državah enako. V najmanj razvitih državah lahko moški, ki so že dosegli starost 60 let, pričakujejo še 14, ženske te starosti pa še 16 let življenja, v bolj razvitih predelih pa moški pri šestdesetih letih lahko pričakujejo še 18 let, ženske pri teh letih pa 22 let življenja.
- Srednja starost (mediana) svetovnega prebivalstva je danes 26 let. Država z najmlajšo populacijo je Jemen, in sicer s srednjo starostjo 15 let (50 % prebivalstva je mlajšega od 15 let), dežela z najstarejšo populacijo je Japonska, in sicer s srednjo starostjo 41 let (50 % prebivalstva je mlajšega od 41 let). Do leta 2050 se bo srednja starost svetovnega prebivalstva po pričakovanjih povzpela na 36 let. Država s takrat najmlajšo populacijo bo po pričakovanjih Nigerija (50 % prebivalstva bo mlajšega od 20 let), država s takrat najstarejšo populacijo pa Španija (50 % prebivalstva bo mlajšega od 55 let)⁴.
- Starejše prebivalstvo se tudi samo stara. Danes v svetu najhitreje narašča prav starostna skupina najstarejšega prebivalstva, torej skupina tistih prebivalcev, ki so že dosegli starost 80+. Ta starostna skupina naraste na leto za 3,8 % in predstavlja več kot desetino (11 %) vseh starejših prebivalcev sveta, do sredine 21. stoletja pa bo po pričakovanjih dosegla že petino (več kot 19 %) vseh starejših. Število stoletnikov (starih 100 let ali več) pa se bo v letih od 1999 do 2050 povečalo predvidoma za 15-krat, od približno 145.000 na 2,2 milijona.
- Koeficient starostne odvisnosti: število delovno sposobnih prebivalcev (to je prebivalcev v starosti 15–64 let) na vsakega prebivalca, starega 65+. Ta kazalnik kaže obseg obremenjenosti potencialnih delavcev v neki družbi. Vpliv demografskega staranja je v tem koeficientu očiten; njegova vrednost pada in bo še dalje padala. Med leti 1950 in 2000 je vrednost koeficienta starostne odvisnosti v svetu padla z 12 na 9, kar pomeni, da se je število delovno sposobnih prebivalcev (tj. oseb v starosti 15–64 let) na osebo, ki je že stara 65+, zmanjšalo z 12 na 9. Do sredine 21. stoletja se bo po pričakovanjih vrednost tega koeficienta v manj razvitih državah znižala z 12 na 4, v razvitih državah pa s 5 na 2.

⁴ Vir: World Population Prospects, The 1998 Revision, Volume II: Sex and Age. The Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat.

■ Koeficient starostne odvisnosti starih (razmerje med številom starih prebivalcev in številom delovno sposobnega prebivalstva). Med leti 2000 in 2050 se bo število starejših prebivalcev (to so prebivalci v starosti 65+) na število delovno sposobnih prebivalcev (to so prebivalci v starosti 15–64 let) v večini razvitih držav podvojilo, v manj razvitih državah pa potrojilo. Vrednosti teh koeficientov so zelo pomembne pri načrtovanju zagotavljanja socialne varnosti posameznih držav, posebej v tradicionalnih družbenih sistemih, v katerih sedanji delavci plačujejo v 'dobro' oz. podporo sedanjih upokojencev. Kakšen bo možen družbenogospodarski vpliv teh sprememb na družbo kot celoto bo zato v prihajajočih letih gotovo predmet še številnejših raziskovanj in javnih razprav⁵.

■ Večina starejšega prebivalstva sveta (55 %) so ženske; pričakovano trajanje življenja žensk je višje od pričakovanega trajanja življenja moških. V letu 2000 je bilo žensk v starosti 60+ za 63 milijonov več kot moških v tej starosti. Med najstarejšimi /80+/ je 65 % žensk; v starostni skupini 'žnajstarejših' (starih 80+) je bilo številčno dva- do petkrat več žensk kot moških⁶.

■ Pozornost zbujajoče so tudi razlike so med posameznimi 'regijami sveta': Med Evropejci je 60 let ali več danes star vsak peti, med Afričani vsak dvajseti.

■ S starostjo se zdravstveno stanje starejših ljudi slabša in bolj ko narašča število starejših, bolj narašča tudi število povpraševanj po možnosti dolgoročneje nege starejših. Koeficient starostne odvisnosti 'podpore prednikov' (število oseb v starosti 85+ na tiste, ki so stari 50–64 let) nakazuje stopnjo pomoči, ki jo potrebujejo ali jo bodo potrebovale družine, da bodo lahko oskrbele svoje najstarejše člane. V svetu sta bili leta 1950 manj kot 2 osebi, stari 85+, na 100 oseb, starih 50–64 let. Do leta 2000 je ta koeficient narasel na 4 osebe, do leta 2050 pa naj bi na 11 oseb.

■ Države z visokim bruto domačim proizvodom na prebivalca želijo imeti čim nižji delež starejših delavcev. Delež ekonomsko aktivnih moških med moškimi v starosti 60+ obsega v razvitih državah 21 %, v manj razvitih državah pa 50 %. Delež ekonomsko aktivnih žensk med ženskami v tej starosti pa je v razvitih državah 10-odstoten, v manj razvitih državah pa 19-odstoten. Torej so starejši vključeni v trg delovne sile v manj razvitih državah v večjem obsegu (po upokojitvi je njihov dohodek zelo skromen).

■ Čeprav pismenost med starejšim prebivalstvom narašča, je nepismenost v svetu še vedno nekaj običajnega. V manj razvitih državah je bilo leta 2000 med osebami v starosti 60+ pismenih približno polovico. Brati in pisati je znala samo tretjina starejših žensk in okoli tri petine starejših moških. V bolj razvitih državah pa je pismenost dosegla splošno raven skoraj v vseh državah.

Očitno je, da danes bolj kot kadar koli doslej demografske spremembe (te koreninijo v razvoju v devetnajstem in dvajsetem stoletju in se še močno nadaljujejo tudi v enaindvajseto stoletje) korenito spreminjajo svet in prebivalstvene, gospodarske in socialne razmere v njem. Upadanje rodnosti, okrepljeno z naraščanjem trajanja življenja ljudi je povzročilo in še povzroča neprimerljive spremembe v sestavi vseh družb:

⁵ Vir: World Population Ageing: 1950–2050, Executive summary - spletna stran OZN - <http://www.un.org/esa/population/publications/publications.html>, presneto 12.3.2002

⁶ prav tam

pomemben zgodovinski obrat v razmerju deležev mladega in starejšega prebivalstva. Globoke, ostre in trajne posledice staranja prebivalstva pa pomenijo tako velike možnosti kot tudi velike izzive za vse družbe sveta.

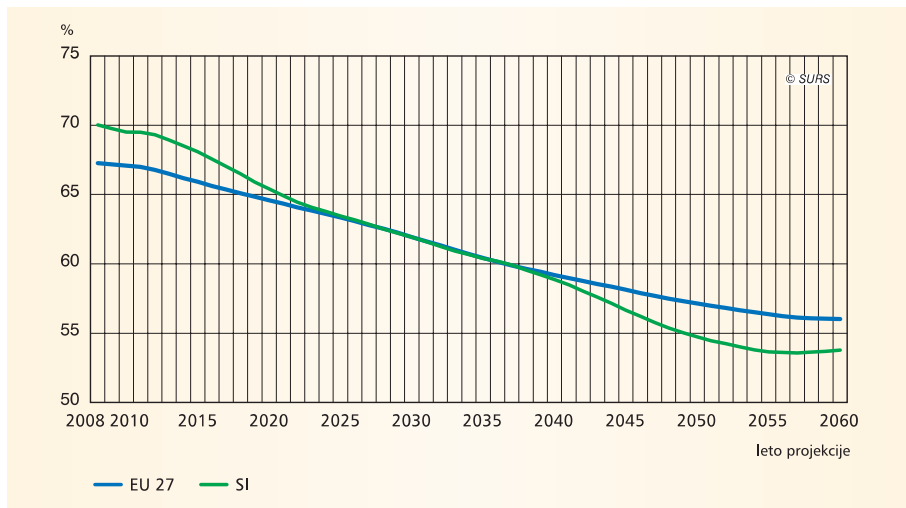
Kadar bomo razmišljali o prihodnosti, vsekakor ne smemo prezreti dveh dejstev: da možnosti za nadaljnjo številčno rast prebivalstva pri nas obstajajo, vendar se bo delež mladega prebivalstva še manjšal in bo delež starejših tako kot v razvitem svetu še naraščal in da bo staranje prebivalstva izrazitejše kot doslej. Nujno bo, da se bomo stalno zavedali, da bo demografski razvoj Slovenije po letu 2000 najbolj odvisen od demografskih in zaposlitvenih možnosti tako posameznih regij kot celotne Slovenije, skratka, predvsem od ustrezne demografske politike doma (ta prav gotovo ne more biti omejena samo na spodbujanje rojstev), pa tudi v Evropi kot celoti. Nujno bo treba čim prej poiskati najboljši odgovor na vprašanja o tem, v kolikšni meri, kdaj in kako ter za koga odpreti meje, da bo pretok prebivalstva, predvsem zaposlitveno in rodnostno sposobnega, najustreznejši in bo njegova regionalna razporeditev v danih možnostih in potrebah najustreznejša. Za dosego tega bo prav gotovo, poleg drugega, treba spremeniti tudi pogosto precej togo in v narodne meje dokaj zaprto miselnost.

Vira:

- Population and Development, vol. 1: Programme of Action adopted at the International Conference on Population and Development, Cairo, 5-13 Sept. 1994 (United Nations publication, Sales No. E.95.XIII.7). Povzeto po: World Population Ageing: 1950-2050, Executive summary. <http://www.un.org/esa/population/publications/publications.html>, 12. 3. 2002
- Review and Appraisal of the Progress Made in Achieving the Goals and Objectives of the Programme of Action of the International Conference on Population and Development, 1999 Report (United Nations publication, Sales No. E.99.XIII.16).

PROJEKCIJE PREBIVALSTVA

Projekcije deležev prebivalcev v starosti 15–64 let, Slovenija in EU, 2008–2060

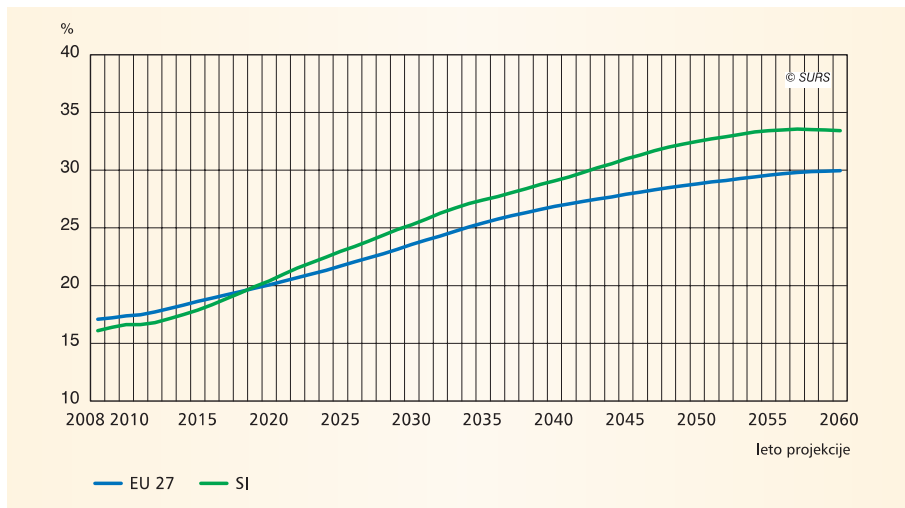

Vir: Eurostat, Projekcije prebivalstva EUROPOP2008

- Staranje prebivalstva pomeni povečanje deleža prebivalstva nad določeno starostno mejo (običajno 65 let) ob hkratnem zmanjšanju števila otrok, mlajših od 15 let, in ob podaljševanju življenjske dobe prebivalcev.
- V zadnjih 100 letih, ko se je število svetovnega prebivalstva povečalo za več kot štirikrat (od 1,6 milijarde na že več kot 6,5 milijarde), so se proti koncu 20. stoletja začele države sveta spopadati ne samo s posledicami hitrega naraščanja prebivalstva, ampak tudi z upadanjem rodnosti ter staranjem prebivalstva, posebej tam, kjer se pričakovano trajanje življenja ljudi ob rojstvu podaljšuje.
- V zadnjem desetletju je staranje prebivalstva vedno bolj v središču pozornosti ne le prebivalstvenih strokovnjakov, ampak vseh, ki so odgovorni za prihodnji razvoj: po oceni Organizacije Združenih narodov je bilo leta 1950 približno 200 milijonov ljudi v starosti 60+, do leta 1975 se je njihovo število povečalo na 350 milijonov; predvidevanja za leto 2025 govorijo o 1.100 milijonih toliko starih (to je 224-odstotno povečanje v primerjavi z letom 1975), kar pomeni, da bo 13,7 % celotnega prebivalstva sveta tedaj starega 60+.
- Staranje prebivalstva je velik izziv tudi za evropsko družbo, saj se z njim srečuje prvič v zgodovini. Do leta 2035 se bo število Evropejcev po Eurostatovih projekcijah prebivalstva EUROPOP2008 še povečevalo, in sicer od leta 2008 do 2035 s 495,4 milijona na 520,7 milijona. Nato se bo začelo zmanjševati in bo že leta 2060 štel 505,7 milijona.

PROJEKCIJE PREBIVALSTVA

Projekcije deležev prebivalcev v starosti 65+, Slovenija in EU, 2008–2060

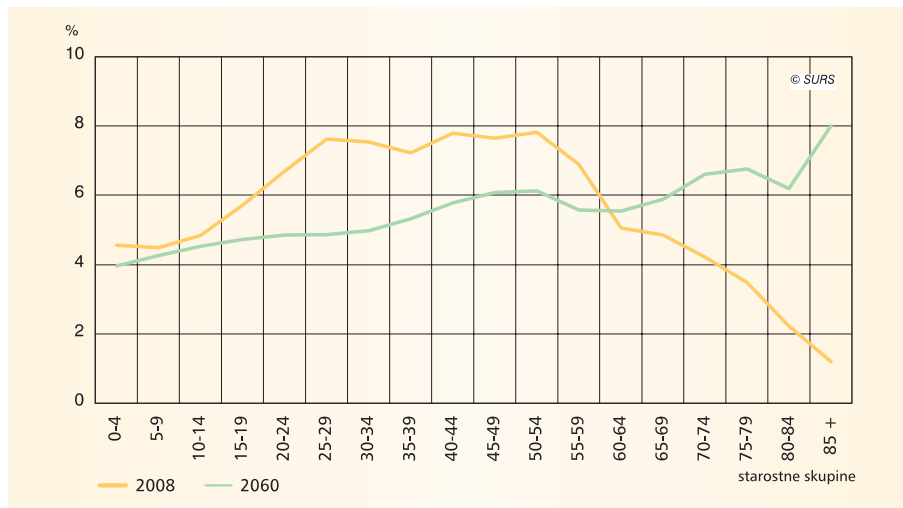
Vir: Eurostat, Projekcije prebivalstva EUROPOP2008

■ Po Eurostatovih projekcijah prebivalstva Europop2008 se bo staranje prebivalstva intenzivno nadaljevalo, saj se bo delež oseb, starejših od 65 let, od leta 2008 do leta 2060 povzpел s 17,1 % na 30,0 %, delež oseb v starosti 80+ pa s 4,4 % na 12,1 % v enakem obdobju.

■ Starostna meja, ki prebivalstvo deli na mlajšo in starejšo polovico, je bila v Evropi še leta 1950 pri 31. letu, leta 2005 pa je dosegla 38 let. Leta 2060 naj bi po projekcijah že presegla 48 let. K takemu trendu razvoja bistveno prispevata predvsem daljša življenjska doba in manjša rodnost žensk.

■ Demografski trendi tudi za Slovenijo kažejo povečevanje števila starejših oseb. Konec leta 1995, ko je v Sloveniji živelo 249.046 ljudi, starih 65+, je njihov delež v celotnem prebivalstvu znašal 12,5 %. Leta 2008 so toliko stari med nami pomenili že skoraj petino prebivalstva, po projekcijah Europop2008 pa naj bi se njihov delež do leta 2060 povzpел na 35 %.

PROJEKCIJE PREBIVALSTVA

Deleži števila prebivalcev in projekcije deležev števila prebivalcev po starosti, Slovenija, 2008 in 2060

Vir: Eurostat, Projekcije prebivalstva EUROPOP2008

■ Po zadnjih Eurostatovih projekcijah prebivalstva za države članice EU, Europop2008 - tisti različitosti, ki pri izračunu upoštevajo spremembe v rodnosti, umrljivosti in selivnosti v prihodnosti, se bo število prebivalcev Slovenije do leta 2019 še povečevalo, nato pa bo začelo upadati. Tako se bo sedanje število (2,02 milijona) prebivalcev do leta 2019 povečalo na skoraj 2,06 milijona, nato pa bo počasi, a vztrajno upadalo in se do leta 2060 znižalo na 1,76 milijona. Tak razvoj bo posledica stalnega povečevanja pričakovanega trajanja življenja ob rojstvu, skromnega povečevanja rodnosti in razmeroma skromnega selitvenega prirasta.

■ Prihodnja starostna sestava prebivalstva Slovenije se seveda zrcali v sedanji. Tako se bo po pričakovanih močnejše povečevalo število prebivalcev v starosti, ko se ljudje upokojujejo, število mladih pa se bo zmanjševalo. Deleža oseb v starosti 0–14 let in 15–59 let se bosta v drugi polovici 21. stoletja po pričakovanih te projekcije zmanjšala za 1,1 odstotne točke oz. za 16,7 odstotne točke, deleža oseb v starosti 60+ ter 80+ pa se bosta povečala za 17,8 odstotne točke oz. za 10,6 odstotne točke.

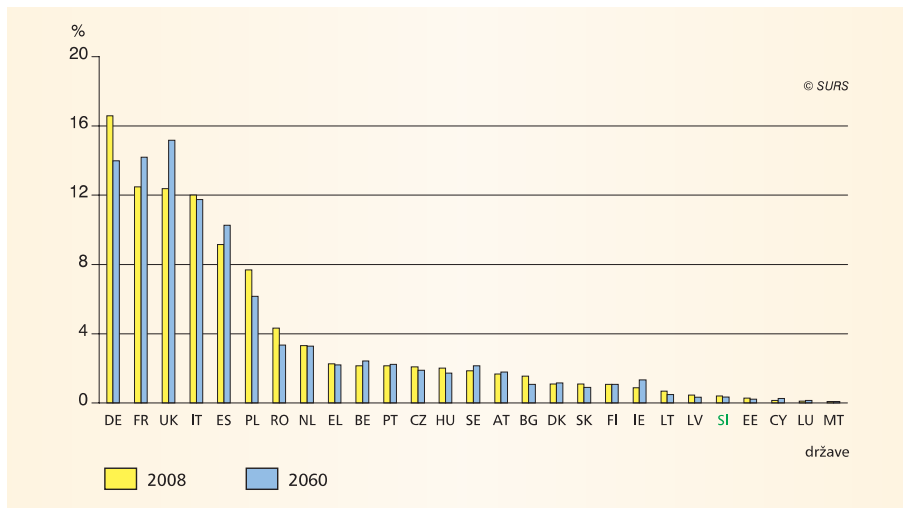
PROJEKCIJE PREBIVALSTVA

Projekcije števila prebivalcev za Slovenijo, 2008–2060, Eurostat, EUROPOP2008, konvergenčni scenarij

Leto	Skupaj	Starost (leta)				0-14	15-59	60+	80+
		0-14	15-59	60+	80+				
						0-14	15-59	60+	80+
						%			
2008	2.022.644	280.865	1.314.228	427.551	71.176	13,9	65,0	21,1	3,5
2010	2.034.220	281.651	1.305.198	447.371	79.622	13,8	64,2	22,0	3,9
2020	2.058.003	291.580	1.200.415	566.008	111.320	14,2	58,3	27,5	5,4
2030	2.022.872	258.508	1.110.151	654.213	135.110	12,8	54,9	32,3	6,7
2040	1.957.942	235.960	1.005.948	716.034	193.333	12,1	51,4	36,6	9,9
2050	1.878.003	239.902	898.509	739.592	224.641	12,8	47,8	39,4	12,0
2060	1.778.573	227.648	857.263	693.662	246.372	12,8	48,2	39,0	13,9

Vir: Eurostat, Projekcije prebivalstva EUROPOP2008

PROJEKCIJE PREBIVALSTVA

Deleži števila prebivalcev po projekcijah prebivalstva (EUROPOP2008), države članice EU-27, leti 2008 in 2060

Vir: Eurostat, Projekcije prebivalstva EUROPOP2008

- Po izsledkih zadnjih Eurostatovih projekcij prebivalstva Europop2008, izdelanih za države članice EU, bodo tudi v prihodnje med posameznimi članicami EU precejšnje razlike glede na obseg in starostno-spolno sestavo prebivalstva.
- Prebivalstvo bo številčno naraščalo predvsem v zahodnoevropskih državah, medtem ko bo v vzhodno- in srednjeevropskih državah naraščalo počasneje oz. bo celo upadalo (med drugim tudi zaradi sedanje nižje stopnje celotne rodnosti v teh državah).
- Do leta 2060 naj bi se tako število prebivalstva povečalo v 13 državah - najbolj na Cipru (66 %), Irskem (53 %), v Luksemburgu (52 %), Združenem kraljestvu (25 %) in na Švedskem (18 %); v 14 državah pa bo število prebivalstva po pričakovanjih upadlo - najbolj v Bolgariji (za 28 %), Latviji (26 %), Litvi (24 %), Romuniji (21 %) in Poljski (18 %).
- Leta 2060 naj bi bile po številu prebivalstva največje države EU: Združeno kraljestvo (77 milijonov), Francija (72), Nemčija (71), Italija (59) in Španija (52).
- V Sloveniji bo leta 2060 po predvidevanjih za 12,1 % prebivalcev manj kot leta 2008, ko nas je 20.000 več kot 2 milijona. Do leta 2035 naj bi se prebivalstvo Slovenije zmanjšalo za 1,5 %, na 1.992.000, do leta 2060 pa na 1.779.000.

SESTAVA PREBIVALCEV PO STAROSTI

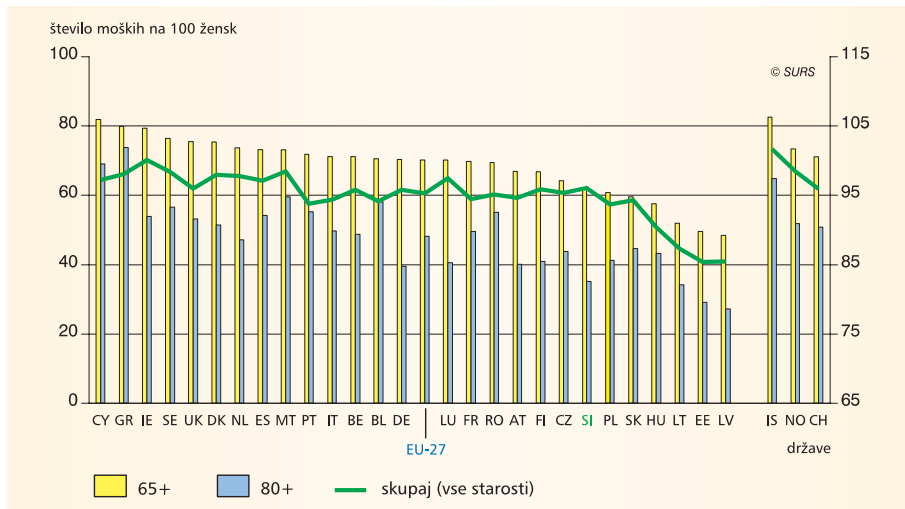
Prebivalci po starostnih skupinah, države članice EU-27 ter Islandija, Norveška in Švica, 2006 (urejeno po deležu oseb v starosti 65+, naraščajoče)

Država	Prebivalci določene starosti (leta)			skupaj v 1.000
	0–14	15–64 %	65+	
Irska	20,4	68,6	11,0	4.239,8
Slovaška	16,6	71,7	11,7	5.389,2
Ciper	18,4	69,5	12,0	766,4
Poljska	16,2	70,5	13,3	38.157,1
Malta	17,1	69,4	13,4	404,3
Češka republika	14,6	71,1	14,2	10.251,1
Nizozemska	18,3	67,5	14,3	16.334,2
Luksemburg	18,6	67,1	14,4	459,5
Romunija	15,5	69,7	14,8	21.610,2
Danska	18,7	66,1	15,2	5.427,5
Litva	16,5	68,2	15,3	3.403,3
Slovenija	14,1	70,2	15,6	2.003,4
Madžarska	15,4	68,8	15,8	10.076,6
Združeno kraljestvo	17,8	66,2	16,0	60.393,1
Finska	17,3	66,7	16,0	5.255,6
Francija	18,6	65,2	16,2	62.886,2
Avstrija	15,9	67,6	16,5	8.265,9
Španija	14,5	68,8	16,7	43.758,3
Estonija	15,1	68,2	16,7	1.344,7
EU-27	16,0	67,3	16,8	492.852,4
Latvija	14,3	68,9	16,8	2.294,6
Portugalska	15,6	67,3	17,1	10.569,6
Belgija	17,1	65,7	17,2	10.511,4
Bolgarija	13,6	69,2	17,2	7.718,8
Švedska	17,3	65,4	17,3	9.047,8
Grčija	14,3	67,2	18,5	11.125,2
Nemčija	14,1	66,6	19,3	82.438,0
Italija	14,1	66,2	19,7	58.751,7
Islandija	21,8	66,5	11,7	299,9
Norveška	19,5	65,7	14,7	4.640,2
Švica	16,0	68,0	16,0	7.459,1

Viri: Eurostat in statistični uradi držav članic EU

SESTAVA PREBIVALCEV PO STAROSTI

Število moških na 100 žensk, države članice EU-27 ter Islandija, Norveška in Švica, 2006

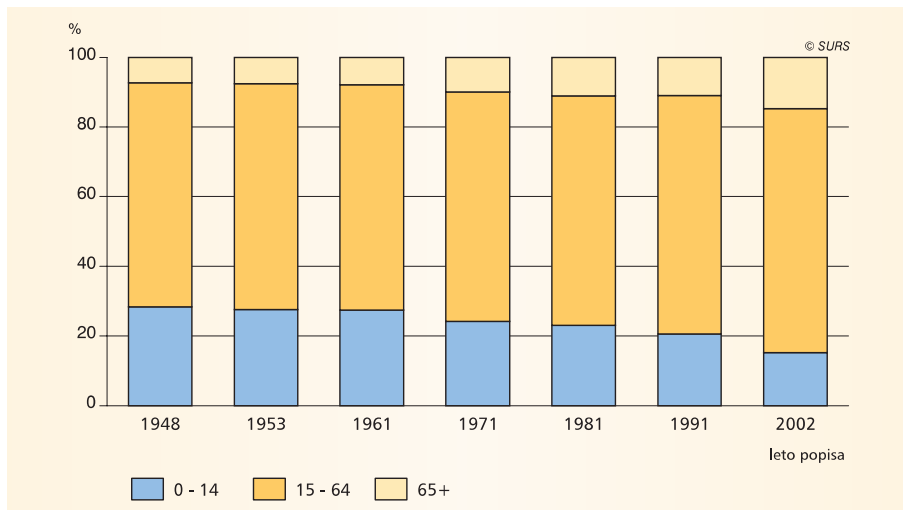

Vir: Eurostat

- Starostno-spolna sestava prebivalcev Slovenije se od »idealne« sheme močno razlikuje, predvsem zaradi izgub življenj (umrli in pogrešani) v obeh svetovnih vojnah, v zadnjih desetletjih pa tudi zaradi močnega upada števila rojstev.
- Po starosti svojih prebivalcev bo Slovenija v EU kmalu stara država. Že leta 2015 bo v državah članicah EU-27 (po Eurostatovih projekcijah prebivalstva) več prebivalcev umrlo, kot se jih bo rodilo.
- Število prebivalcev EU-27 naj bi se po letu 2015 povečevalo le na račun priseljevanja, a le do leta 2035; takrat se bo njihovo število začelo manjšati kljub priseljevanju.
- Število žensk bo, predvsem v višjih starostnih razredih, v vseh državah presegalo število moških. Najvišje število moških, starih 65+ in 80+, sta imela leta 2006 Ciper in Grčija, najmanjše pa Estonija in Latvija.
- V letu 2008 je starejših od 65 let dobrih 18 % prebivalcev, leta 2060 pa jih bo že 30 %, starejših od 80 let pa je v današnjem času okoli 4 %; leta 2060 pa jih bo že 12 %.

SESTAVA PREBIVALCEV PO STAROSTI

Deleži prebivalcev po velikih starostnih skupinah, Slovenija, popisi 1948–2002

Vir: SURS, Popisi 1948-2002

Prebivalci po velikih starostnih skupinah, Slovenija, popisi 1948–2002

Leto	%			Število	
	0–14 let	15–64 let	65+	skupaj	65+
1948	28,3	64,4	7,3	1391873	101306
1953	27,6	64,8	7,6	1466425	110939
1961	27,3	64,9	7,8	1591523	124224
1971	24,1	66,1	9,8	1727137	169838
1981	23,0	65,9	11,1	1891864	209180
1991	20,6	68,5	10,9	1913355	213549
2002	15,3	70,0	14,7	1964036	288981

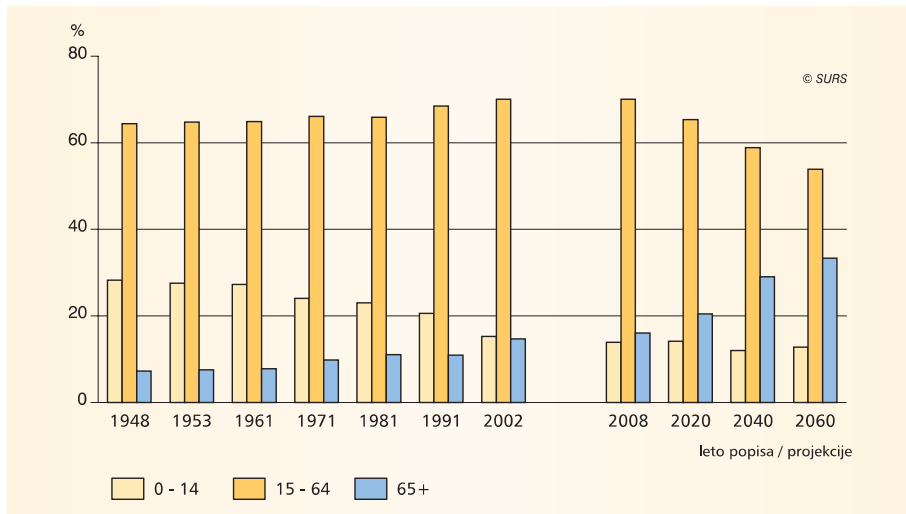
Vir: SURS, Popisi 1948-2002

■ Slovenija spada po površini in po številu prebivalstva med manjše države (20.273 km²), a je ob zadnjem popisu prebivalstva leta 2002 v njej živelo v 685.000 gospodinjstvih le nekaj manj kot dva milijona ljudi. Številčno stanje prebivalstva vsakega območja je večinoma odvisno od naravnih, gospodarskih in socialnih razmer, saj te bistveno vplivajo na podatke o številu rojenih, umrlih, priseljenih in odseljenih ljudi, pa tudi na sestave prebivalstva: spolno, starostno, narodno, jezikovno, versko, izobrazbeno, gospodarsko itd.

- Na ekonomskem področju bo staranje prebivalstva v prihodnosti bistveno vplivalo na gospodarsko rast, višino prihrankov, vlaganja in potrošnjo, pa tudi na razmerja na trgu delovne sile, na delovanje pokojninskih skladov, na davke in medgeneracijske 'transferje'.
- Po končani drugi svetovni vojni, ob popisu 1948, je delež oseb v starosti 65+ komaj presegel 7 %, ob zadnjem popisu, leta 2002, pa se je že podvojil in približal 15 %. Delež delovno sposobnih prebivalcev (v starosti 15–64 let) se je v tem obdobju povečal za 5,5 %, močno pa je upadel delež mladih v starosti 0–14 let. Ob popisu 1948 je bil njihov delež še višji od 28 % vsega prebivalstva, ob zadnjem popisu (2002) pa je bilo toliko starih med nami le še dobrih 15 %.

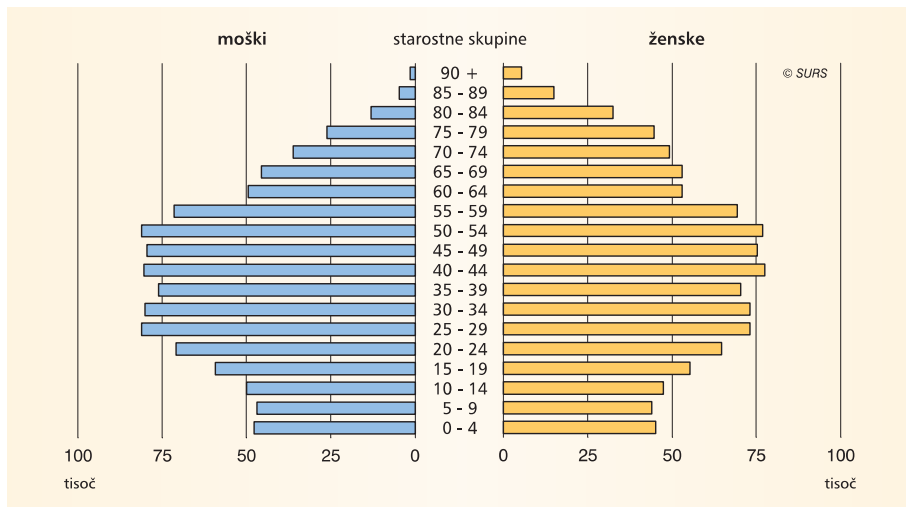
SESTAVA PREBIVALCEV PO STAROSTI

Deleži prebivalcev po velikih starostnih skupinah, Slovenija, popisi 1948–2002 in projekcije prebivalstva EUROPOP2008, 2008–2060

Viri: SURS, Popisi 1948-2002 in Eurostat, Projekcije prebivalstva EUROPOP2008

Starostna sestava prebivalcev Slovenije, 31. december 2007

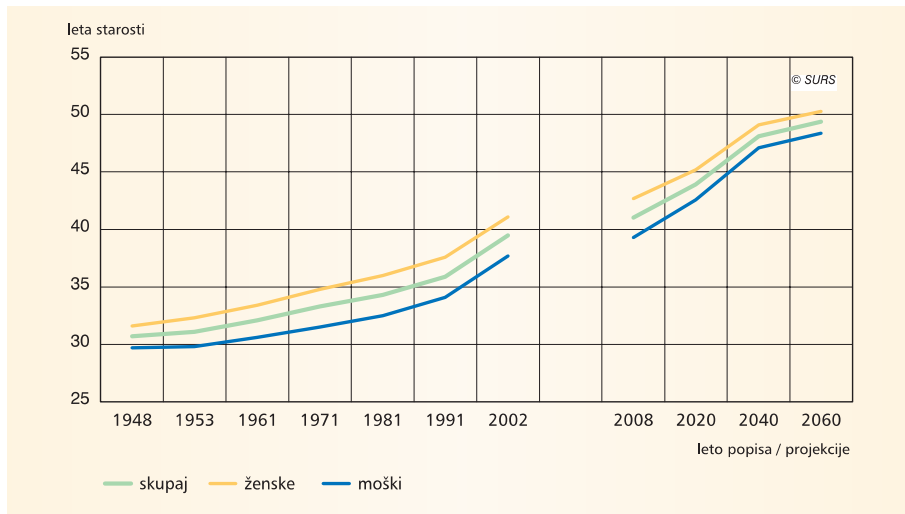

Vir: SURS, SI-STAT, Prebivalstvo po starosti in spolu

- Prebivalstvo Slovenije je staro (delež prebivalstva v starosti 65+ je sorazmerno velik, delež mladih pa sorazmerno skromen) in vpliv procesa staranja prebivalstva na počasno rast števila prebivalcev v Sloveniji je že dolgo opazen. Ob zadnjem popisu leta 2002 je bil delež mladih (0–14 let) komaj še višji od deleža oseb v starosti 65+.
- Tendenco upadanja deleža mladih in povečevanja deleža tretje generacije (tj. starejšega in najstarejšega) prebivalstva v skupnem prebivalstvu je najmočnejša v obalno-kraški, podravski, zasavski in goriški statistični regiji. Proces staranja prebivalstva bi bil v Sloveniji še hitrejši, če starostne sestave prebivalstva ne bi "pomlajevalo" priseljevanje, saj se je zaradi zaposlovanja v preteklosti k nam priseljevalo večinoma delovno aktivno, to je mlajše prebivalstvo. Vsa območja države seveda niso bila enako priseljitveno privlačna oz. so bila različno »izselitveno« osiromašena zaradi odselitvev avtohtonega prebivalstva v zaposlitveno privlačnejše predele države ali celo v tujino. V teh, odročnejših delih je »doma« ostajalo večinoma ostarelo prebivalstvo in tudi ta »zgodba« se zrcali v današnji starostno-spolni sestavi prebivalstva.

SESTAVA PREBIVALCEV PO STAROSTI

Povprečna starost prebivalcev po spolu, Slovenija, popisi 1948–2002 in projekcije prebivalstva EUROPOP2008, 2008–2060

Viri: SURS, Popisi in Eurostat, Projekcije prebivalstva EUROPOP2008

■ Oba demografska procesa, tako upadanje števila rojstev kot podaljševanje življenjske dobe, močno spreminjata starostno sestavo prebivalstva. Tretji demografski proces – staranje, se je pričel najprej v razvitejših državah sveta.

■ Po ocenah Združenih narodov je bila ok. leta 1950 na svetu povprečna starost prebivalca 23,6 leta (povprečno najstarejši so bili Evropejci z 29 leti, najmlajše pa je bilo prebivalstvo Afrike s povprečno starostjo pod 20 let). Ob prelomu tisočletja pa je bila povprečna starost svetovnega prebivalstva 26,5 leta (povprečna starost prebivalca Evrope je bila skoraj 38 let; povprečna starost prebivalcev Afrike pa se je zaradi visoke umrljivosti zaradi bolezni moderne dobe, kot je npr. AIDS, še znižala in je bila le 18,4 leta). Do leta 2050 se bo po predvidevanjih Združenih narodov povprečna starost prebivalca sveta v povprečju povečala skoraj za 10 let, z današnjih 28,1 leta na 37,8 leta oziroma bo na vseh celinah (razen v Afriki) dosegla 40 let. Najstarejše bo prebivalstvo Evrope – povprečna starost prebivalca te celine bo verjetno preseгла 47 let (danes 39 let). Najmlajši pa bodo v povprečju še vedno prebivalci Afrike – povprečno 27,4 leta (danes manj kot 19 let).

■ Prebivalci Slovenije so bili ob koncu druge svetovne vojne povprečno stari le malo nad 30 let, ob popisu 2002 pa je ta kazalnik dosegel že 40 let, po projekcijah pa napovedujejo za leto 2060 povprečno starost skoraj 50 let. Ker tudi v Sloveniji ženske običajno živijo dlje od moških, je tudi povprečna starost žensk skoraj za dve leti višja od povprečne starosti moških.

Povprečna starost prebivalcev po spolu, Slovenija, popisi 1948–2002 in projekcije prebivalstva EUROPOP2008, 2008–2060

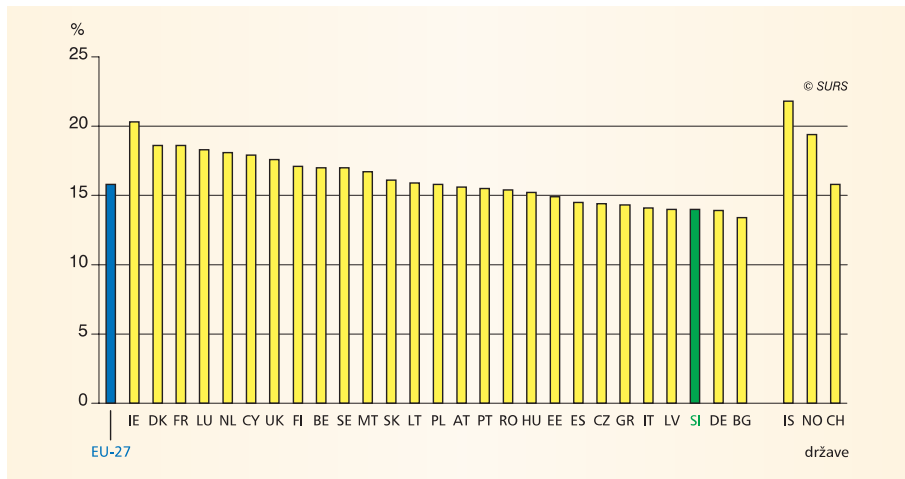
	Popisi							Projekcije			
	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2008	2020	2040	2060
Skupaj	30,7	31,1	32,1	33,3	34,3	35,9	39,5	41,0	43,9	48,1	49,4
moški	29,7	29,8	30,6	31,5	32,5	34,1	37,7	39,3	42,6	47,1	48,4
ženske	31,6	32,3	33,4	34,8	36,0	37,6	41,1	42,7	45,2	49,1	50,3

Viri: SURS, Popisi in Eurostat, Projekcije prebivalstva EUROPOP2008

■ Ker bodo posledice nizke rodnosti in vedno daljšega pričakovanega trajanja življenja ob rojstvu vrsto evropskih držav, posebej države vzhodne in srednje Evrope (Slovenija, Hrvaška, Češka republika, Bolgarija, Madžarska), uvrstile med države z najstarejšimi prebivalci na svetu, bodo vlade njihovih na novo nastalih držav morale vedno več vlagati v socialno in zdravstveno varnost starejših.

SESTAVA PREBIVALCEV PO STAROSTI

Deleži prebivalcev v starosti 0–14 let, države članice EU-27 ter Islandija, Norveška in Švica, 2007

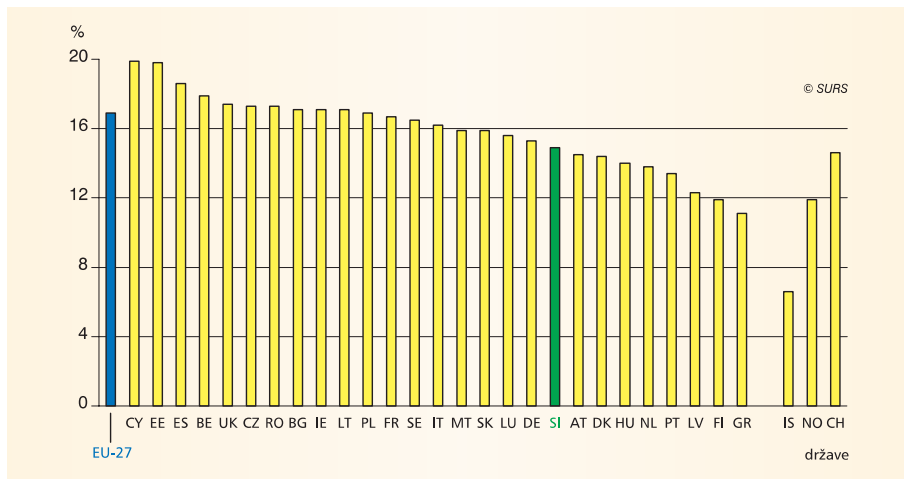
Vir: Eurostat

Opomba: podatek za Islandijo je za leto 2006

■ Po ocenah Združenih narodov je v začetku petdesetih let prejšnjega stoletja v razvitejših državah sveta delež prebivalcev, mlajših od 15 let, znašal 27 % prebivalstva, delež oseb v starosti 65+ pa skoraj 8 %. Leta 2000 je bilo razmerje med mladimi in starimi 18 : 14 v korist mladih. V manj razvitih delih sveta se je število mlajših od 15 let povečevalo do sredine šestdesetih let 20. stoletja (doseglo je več kot 40 % prebivalstva), v najmanj razvitih območjih pa vse do sredine sedemdesetih let, ko je bila skoraj polovica (45 %) njihovega prebivalstva mlajša od 15 let. Nato je tudi v teh predelih število toliko starih začelo upadati in leta 2000 je bila v manj razvitih delih sveta mlajša od 15 let le še tretjina prebivalstva, v najmanj razvitem svetu pa je bilo teh prebivalcev nekaj več kot 40 %.

■ Slovenija je med novopridruženimi državami Evropske unije država s skoraj najnižjim deležem mladega prebivalstva, leta 2007 je bilo le 14 % prebivalcev mlajših od 15 let, kar je za več kot 7 % manj kot v Islandiji in na Irskem, kjer je vsega prebivalstva, mlajšega od 15 let, še več kot petina. Skoraj 20 % mladih so imeli še na Norveškem, Danskem in v Franciji. Med državami članicami EU-27 pa so imeli približno enak delež mladih kot Slovenija še Grčija, Italija in Latvija, manj mladega prebivalstva od Slovenije pa sta imeli le Nemčija in Bolgarija.

SESTAVA PREBIVALCEV PO STAROSTI

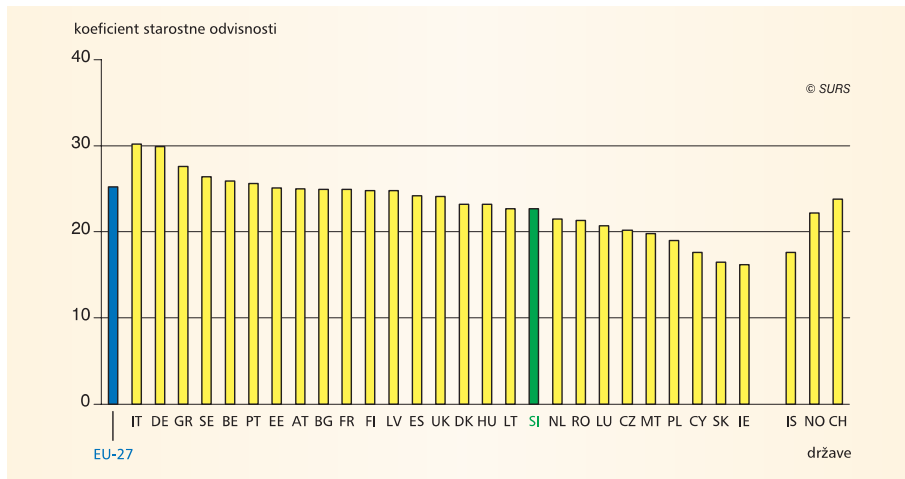
Deleži prebivalcev v starosti 65+, države članice EU-27 ter Islandija, Norveška in Švica, 2007

Vir: Eurostat

- Leta 2007 je bilo v Sloveniji 14,9 % prebivalcev v starosti 65+ (za 0,9 % več kot mladih). Delež starejših je bil večji kot v Sloveniji v 18 državah članicah EU-27, manjši pa v Avstriji, na Danskem, Madžarskem, v Nizozemski, Poljski, Latviji, Finski, Grčiji in Islandiji. Le malo višje deleže starejših od 64 let kot Slovenija pa so imele Slovaška, Luksemburg in Irska.
- Po podatkih Eurostatovih projekcij prebivalstva Europop2008 za obdobje 2008–2060 in po študiji Svetovne banke bo imela Slovenija do konca tretjega desetletja tega stoletja že eno najstarejših prebivalstev na svetu.
- Po predvidevanjih bo do leta 2020 že 25 % prebivalcev EU starejših od 65 let.
- Ob koncu leta 2060 bo po predvidevanjih v Evropi 30 % ljudi starejših od 65 let. Čeprav se bo prebivalstvo staralo v vseh državah članicah EU, bo v navedenem letu delež starejših od 65 let najmanjši v Luksemburgu (24,7 %) in Združenem kraljestvu (25 %), največji pa na Poljskem (36,2 %) in Slovaškem (36,1 %); v Sloveniji bo oseb te starosti predvidoma 33,4 %.

SESTAVA PREBIVALCEV PO STAROSTI

Koeficient starostne odvisnosti »starih«, države članice EU-27 ter Islandija, Norveška in Švica, 2007

Vir: Eurostat

Opomba: podatek za Islandijo je za leto 2006

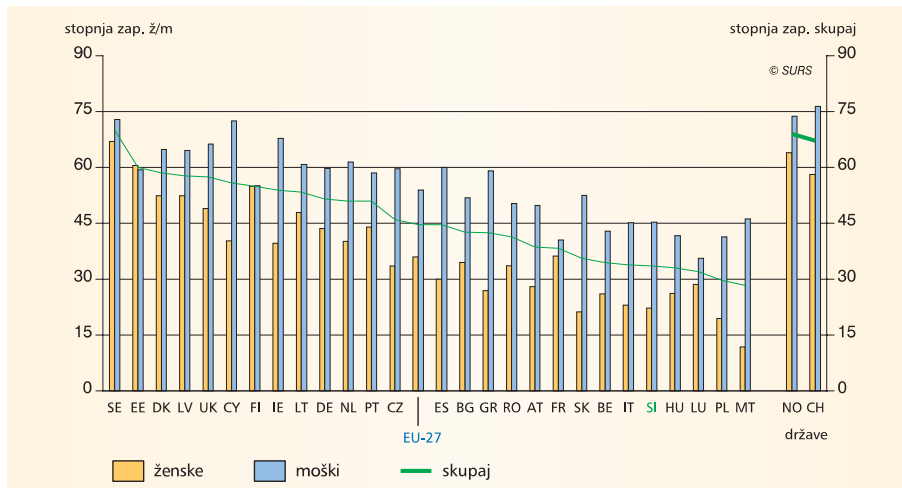
■ Proces staranja prebivalstva bo vplival tudi na povečanje starostne odvisnosti »starejših«. Starostna odvisnost »starejših« je razmerje med številom ljudi, starih 65 let ali več, in številom ljudi, starih od 15 do 64 let. Starostna odvisnost »starejših«, ki je bila leta 2000 v EU 25-odstotna, se bo po projekcijah že leta 2060 povečala na več kot 50 %. V Sloveniji je bila leta 2002 starostna odvisnost 21-odstotna, kar ustreza ravni Nizozemske ali Luksemburga.

■ Zaradi stalnega povečevanja deleža starejših se v vseh obravnavanih državah vse bolj poudarja problem socialne varnosti starejših v njih. Zaradi resne ogroženosti ustreznega »preživetja« starejše skupine prebivalstva je tudi Svet Evrope zadnja leta večkrat obravnaval to vprašanje. Evropske države so se zavezale, da bodo zagotovile prihodke starejšim prebivalcem, upokojenim in tistim, ki jih upokojeni preživljajo. Ti prihodki bodo skupaj s socialnim zdravstvenim sistemom in sistemom dolgoročne nege omogočili dostojne življenjske razmere. Evropski svet je sprejel tudi cilje, po katerih je treba zagotoviti finančno stabilnost pokojninskih sistemov ter prilagoditi pokojninske sisteme družbenim spremembam in potrebam. Potrebna je in bo nova solidarnost med generacijami.

■ Odgovor Republike Slovenije na staranje prebivalstva in evropske zahteve glede skrbi za novo solidarnost med generacijami je »Strategija varstva starejših do leta 2010 – solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva«, katere namen je uskladiti in povezati delo pristojnih vladnih resorjev z gospodarskim in s civilnim, tretjim sektorjem. Njen cilj je povečati solidarnost in kakovost medčloveškega sožitja med tretjo, srednjo in mlado generacijo ter zagotoviti kakovostno staranje in ustrezno oskrbo vsem, ki vstopijo v naglo naraščajočo »tretjo generacijo« pri nas.

TRG DELA – ZAPOSLENOST STAREJŠIH

Stopnja zaposlenosti oseb v starosti 55–64 let po spolu, države članice EU-27 ter Norveška in Švica, 2007

Vir: Eurostat, News Release 104/2008, 22. 7. 2008

■ Ker se prebivalstvo stara, bo sčasoma začelo primanjkovati delovne sile, mladih delavcev ne bo dovolj. Kljub temu da je bilo v zadnjem času veliko storjenega na področju aktivnega staranja, imajo le redke države članice izdelan obširen vseživljenjski pristop do dela.

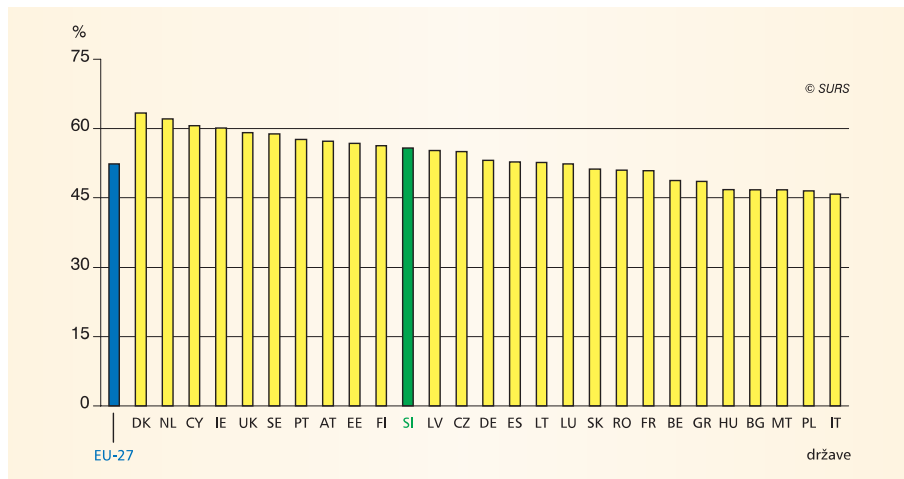
■ Število delovno aktivnih prebivalcev se bo v Evropi po predvidevanjih do leta 2030 zmanjšalo za skoraj 7 % (21 milijonov prebivalcev) in bodo morali dalj časa ostati delovno aktivni tudi starejši. Tako je že danes, saj je delež »aktivnih starejših« med zaposlenimi vedno večji in ti tudi pomenijo vedno večjo družbeno moč. Starejši prebivalci namreč večinoma niso bolniki, potrebni nege, ampak so zaradi vedno boljših življenjskih razmer in boljšega zdravja še »aktiven del prebivalstva«.

■ Stanje na trgu dela v Sloveniji in njegov nadaljnji razvoj ter spremembe v zaposlovanju moramo obravnavati v luči Evropske strategije zaposlovanja, saj ima ta pri uresničevanju ciljev na področju trga dela in zaposlovanja vodilno vlogo. Slovenija se kot članica Evropske unije trudi nadaljevati strategijo razvoja trga dela in zaposlovanja, opredeljeno v sprejetih strateških dokumentih, s ciljem ustvariti do leta 2010 10 milijonov novih delovnih mest. Nizka stopnja zaposlenosti starejših je bila poudarjena že na zasedanju Evropskega sveta marca leta 2000 v Lizboni. V skladu z Lizbonsko strategijo, sprejeto leta 2000, bi se morala zaposlenost oseb v starostni skupini 55–64 let do leta 2010 povečati na 50 %. Evropa in Slovenija se premikata proti zastavljenemu cilju, a s počasnimi koraki.

■ Stopnja zaposlenosti starejših se v Sloveniji vidno dviguje, a še vedno močno zaostaja za povprečjem EU. V EU-25 je v letu 2005 povprečna stopnja zaposlenosti starejših oseb (55–64 let) znašala 42,5 %, v EU-15 pa je v istem letu stopnja zaposlenosti starejših znašala 44,1 %. Povprečna stopnja zaposlenosti starejših v Sloveniji, ki zajema populacijo v starosti 55–64 let, je v letu 2005 znašala po podatkih Eurostata 30,7 % (v letu 2004 29 %, v letu 2003 23,5 %). Povprečje je bilo znatno nižje za ženske. Povprečna stopnja zaposlenosti oseb v starostni skupini 55–64 let je leta 2007 v Sloveniji znašala 33,5 % (45,3 % za moške in 22,2 % za ženske), v EU pa 44,7 %, kar je še vedno daleč od cilja EU (zastavljenega v Smernicah zaposlovanja št. 17), to je 50 % skupne povprečne stopnje zaposlenosti starejših do leta 2010.

TRG DELA – ZAPOSLENOST STAREJŠIH

Stopnja delovne aktivnosti (po Anketi o delovni sili), v odstotkih, države članice EU-27, 2006

Vir: EUROSTAT, raziskovanje ADS

■ Staranje prebivalstva Evrope in Slovenije predstavlja enega največjih ekonomskih in socialnih izzivov prihodnosti. EU se izzivov ter posledic demografskih sprememb zaveda in išče čim ustrežnejše rešitve zanje.

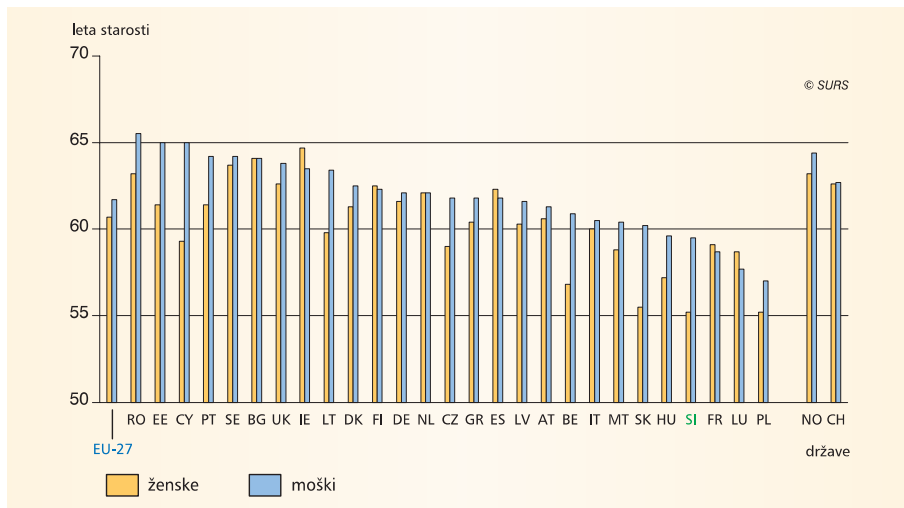
■ Ženske so, po podatkih EU, od leta 2000 zasedle 7,5 milijona od skupno 12 milijonov novih delovnih mest v državah članicah. Tako je v celotni EU zaposlenih 57,2 % žensk oz. za 3,5 odstotne točke več kot leta 2000, zaposlenost moških pa se je v tem času povečala za manj kot eno odstotno točko.

■ Zaposlenost v Evropski uniji je bila leta 2006 65,4-odstotna, kar pomeni, da je bilo v starostni skupini prebivalstva 15-64 let zaposlenih 218,5 milijona državljanov EU. Medtem ko EU stremi k temu, da bi do leta 2010 dvignila stopnjo zaposlenosti starejših (55–64 let) na 50,0 %, si je Slovenija zastavila cilj, da bo do leta 2013 za navedeno starostno skupino dvignila stopnjo delovne aktivnosti s 33,5 % na 43,5 %. Dvig stopnje zaposlenosti starejših je tudi v Sloveniji ena prednostnih nalog trga dela in podatki o gibanju zaposlenosti kažejo sicer počasno, a vztrajno zviševanje stopnje zaposlenosti starejših.

■ Slovenija se zaveda neugodne demografske sestave in nizkega deleža zaposlenosti starejših in je izdelala nacionalno strategijo aktivnega staranja oz. akcijski načrt aktivnega staranja na področju zaposlovanja. Ta strategija je samo dopolnilo k Strategiji varstva starejših do leta 2010, ki jo je Vlada RS sprejela septembra 2006 in je dejansko »krovna« strategija za ohranitev solidarnosti in medčloveškega sožitja med tretjo, srednjo in mlado generacijo ter bo omogočala kakovostno staranje ter oskrbo naglo rastočega deleža tretje generacije.

TRG DELA – ZAPOSLENOST STAREJŠIH

Povprečna starost oseb ob upokojitvi, po spolu, države članice EU-27 ter Norveška in Švica, 2006

Vir: Eurostat

■ Potreba po uspešni ponovni vključitvi starejših in po dejavni starosti, ki jo je ponudila že Madridska deklaracija, je »podaljšano starost« in naraščanje števila starejših še dodatno aktualizirala tudi v slovenski družbi. Družba vseh generacij, ki sloni na komplementarnih vlogah starejših, narekuje njihovo nediskriminacijo in socialno vključenost. Delo je tudi za starostnika pomembna socialna spodbuda, saj je za ljudi dobro, če ostanejo aktivni, tudi ko dosežejo starost za upokojitev. Tako koristno »uporabijo« svoje znanje in sposobnosti za druge in se tudi sami naprej razvijajo. Dejavni starostniki so bolj zdravi in živijo dlje, ker pa v skupnosti še vedno delujejo, se počutijo njen pomemben del.

■ Uporabljene sposobnosti starejših ljudi so lahko trdna podlaga za bodoči razvoj; s tem ko družba sprejema njihove izkušnje in modrost, aktivno sodelujejo pri izboljševanju življenja družbe kot celote. Zato bi starejšim morali dati priložnost, da opravljajo delo, dokler želijo in zmorejo, pa dostop do programov izobraževanja in usposabljanja, saj je prav spodbujanje starejših za njihovo sodelovanje ključni element aktivnega staranja.

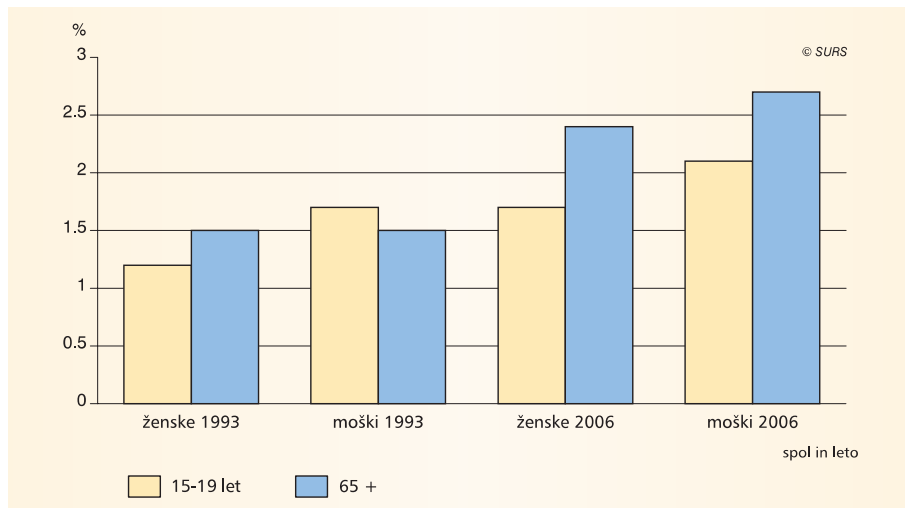
■ Tudi v procesu vseživljenjskega učenja so najmanj številni starejši, saj jih je kar za polovico manj od ostalih. Poleg tega je v vseživljenjsko učenje vključeno šestkrat več ljudi z višjo stopnjo izobrazbe kakor tistih z nižjo. Večina držav članic EU se zato zavzema, da bi motivirali predvsem nižje izobražene delavce srednjih let, da pridobijo nova znanja in spretnosti.

■ Povprečna starost ob upokojitvi je v EU 60,9 leta in še vedno krepko zaostaja za ciljem, ki naj bi ga dosegli leta 2010. Slovenija je med državami članicami EU po povprečni starosti državljanov ob njihovem izstopu iz delovnega kontingenta (56,2 leta) na prvem mestu, na Irskem pa se v povprečju upokojujejo najpozneje (64,6 leta).

■ V Sloveniji je bila v letu 2006 povprečna starost ob upokojitvi starostnih in invalidskih upokojencev najnižja v EU (59,6 leta za starostne in 52,4 leta za invalidske upokojence). V primerjavi z letom 2005 se je dejanska starost ob upokojitvi v letu 2006 pri ženskah zvišala za 1 mesec, pri moških pa je ostala enaka.

TRG DELA – ZAPOSLENOST STAREJŠIH

Deleži delovno aktivnih prebivalcev, po spolu in izbrani starostni skupini (15–19 let ter 65+), Slovenija, 1993 in 2006

Vir: SURS, raziskovanje ADS

■ Proces staranja bo vedno močnejše vplival na povečevanje števila starejših in upokojenih, pa tudi na zmanjšanje števila delovno aktivnih prebivalcev. Tako bo iz leta v leto manj tistih, ki bodo prispevali za socialno in zdravstveno varnost prek socialnega, pokojninskega in zdravstvenega sistema države, večje pa bo število prebivalcev, za katere bo treba zagotavljati socialno in zdravstveno varnost.

■ Trenutno razmerje med osebami, starejšimi od 65 let, in delovno aktivnim prebivalstvom v EU je 25 %, oziroma so na vsako osebo, starejšo od 65 let, štiri delovno sposobne osebe. Upadajoče število rojstev, čedalje daljša življenjska doba in upokojevanje t. i. baby-boom generacije (osebe, rojene v petdesetih letih 20. stoletja) pa pomeni, da bo to razmerje že leta 2050 tako, da bosta dve zaposleni osebi »plačevali« za enega upokojenca.

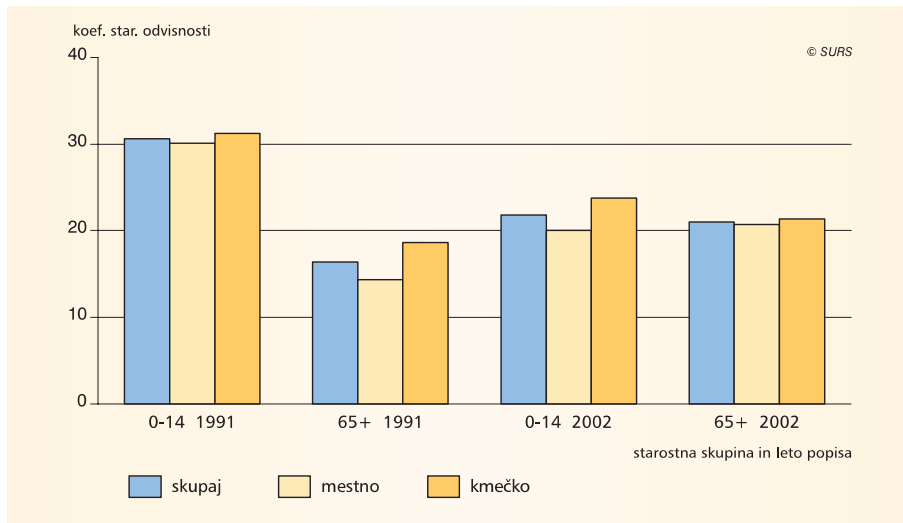
■ Čeprav bo delež aktivnega evropskega prebivalstva padal, delež starejših pa naraščal, je mogoče pričakovati, da bo zaposlovanje v EU do leta 2017 še vedno naraščalo, ker se bo po predvidevanjih v teh letih več žensk in starejših odločilo za vstop na trg dela oz. se bo zaposlilo.

■ Slovenija naj bi bila leta 2060 med državami, kjer bo to razmerje celo višje od 60 % (Bolgarijo, Češko republiko, Latvijo, Litvo, Poljsko, Romunijo in Slovaško); nižji od 45 % pa bo ta delež na Danskem, Irskem, Cipru, v Luksemburgu in Združenem kraljestvu.

■ Vrednost koeficienta staranja (razmerje med številom oseb, starejših od 65 let, in oseb v starosti 15–64 let ali delovno aktivnimi) je med državami članicami EU-27 v letu 2006 najbolj neugodna za Italijo in Nemčijo, najugodnejša pa za Irsko, Slovaško, Ciper in Islandijo. Slovenija je tedaj po tej vrednosti sicer bila pod povprečjem držav članic EU-27, a je v sedemnajstih državah članicah stanje bilo še bolj zaskrbljujoče kot pri nas.

TRG DELA – ZAPOSLENOST STAREJŠIH

Koeficient starostne odvisnosti »mladih« in »starih« od oseb v starosti 15–64 let, po tipu naselja, Slovenija, popisa 1991 in 2002

Vir: SURS, Popisa prebivalstva 1991 in 2002

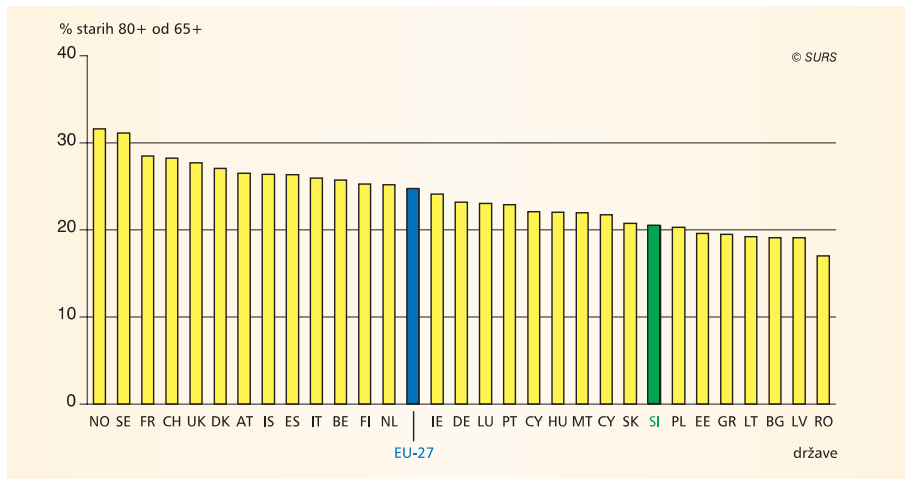
■ Koeficient starostne odvisnosti, ki kaže število starostno odvisnih prebivalcev, izraženo na 100 delovno sposobnih prebivalcev, je ključen za izražanje prihodnjega demografskega »pritiska« na ekonomsko dogajanje. Kot starostno odvisni prebivalci so v tem primeru opredeljeni otroci (»mladi«, mlajši od 15 let) in starejši prebivalci (»stari«, stari 65 let in starejši od teh). Če v števec uvrstimo obe omenjeni skupini prebivalcev skupaj, dobimo »koeficient starostne odvisnosti starih in mladih«.

■ Iz podatkov zadnjih dveh popisov prebivalstva v Sloveniji lahko razberemo tudi, da je tudi danes »obremenjenost« delovno aktivne populacije z zagotavljanjem sredstev za mlade in starejše podobna in da celo med mestnimi in nemestnimi okolji ni bistvenih razlik; nekoliko več »bremena« predstavljajo mladi v kmečkih področjih (družine z več otroki so tam pogostejše). Ob popisu 1991 pa je vrednost starostnega koeficienta »mladih« kazala bistveno večjo »obremenjenost« delovno aktivnih kot vrednost starostnega koeficienta »starih«. Opaznejše razlike med mestnimi in nemestnimi območji so bile le pri skupini oseb v starosti 65+.

■ Po rezultatih že omenjene Eurostatove projekcije prebivalstva EUROPOP2008 naj bi se do leta 2060 število prebivalcev Slovenije znižalo za nekaj manj kot četrto milijona, bistveno pa naj bi se spremenila tudi starostna sestava prebivalstva – delež prebivalcev v starosti 65+ naj bi se več kot podvojil (s 16,1 % v letu 2008 na 33,4 % v letu 2060). Delež oseb v starosti 20–64 let pa naj bi se z nekaj manj kot dveh tretjin zmanjšal na manj kot polovico vseh prebivalcev. Koeficient starostne odvisnosti starih bi se torej do leta 2060 glede na leto 2008 povečal s 25,0 na 68,2 (na več kot 2,7-kratno vrednost iz leta 2008).

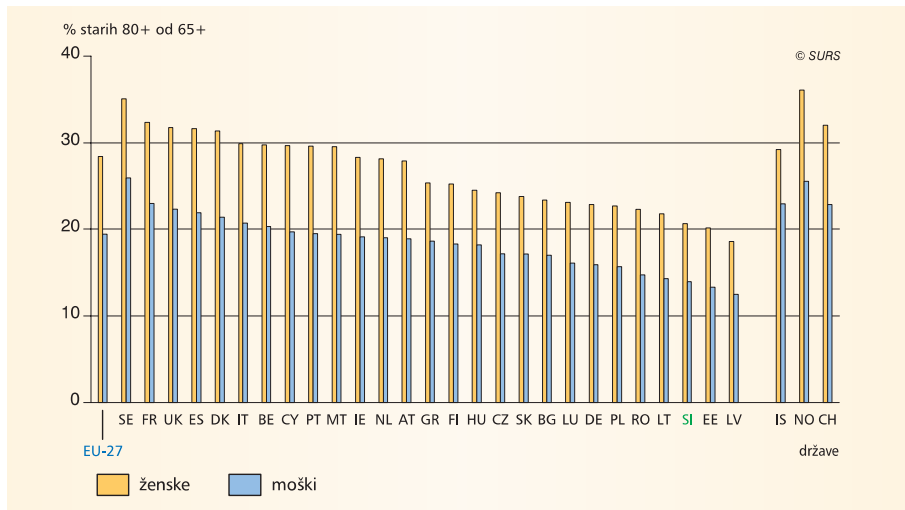
NAJSTAREJŠE PREBIVALSTVO (80+)

Osebe v starosti 80+ kot delež oseb v starosti 65+, države članice EU-27 ter Islandija, Norveška in Švica, 2006

Vir: Eurostat

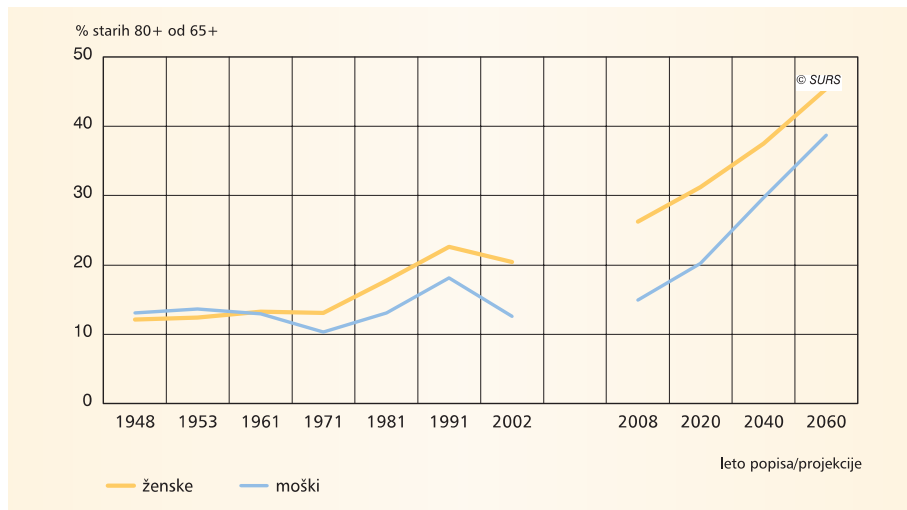
Osebe v starosti 80+ kot delež oseb v starosti 65+, po spolu, države članice EU-27 ter Islandija, Norveška in Švica, 2006

Vir: Eurostat

NAJSTAREJŠE PREBIVALSTVO (80+)

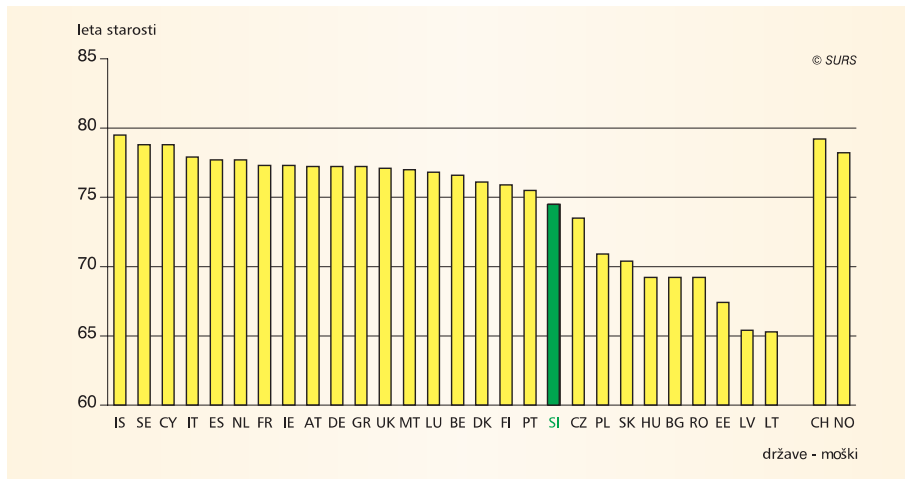
Osebe v starosti 80+ kot delež oseb v starosti 65+, po spolu, Slovenija, Popisi 1948–2002 in projekcije prebivalstva EUROPOP2008, 2008–2060

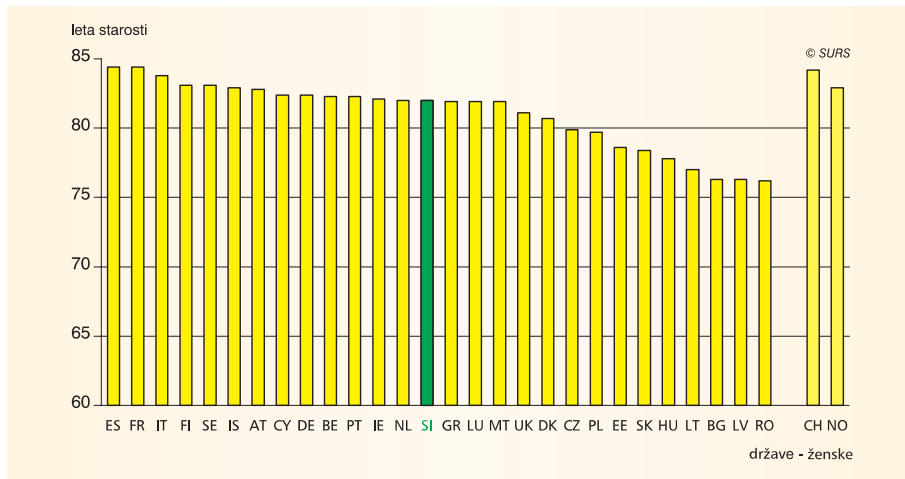
Viri: SURS, Popisi prebivalstva in Eurostat, Projekcije prebivalstva EUROPOP2008

PRIČAKOVANO TRAJANJE ŽIVLJENJA OB ROJSTVU IN PRI STAROSTI 65 LET

Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu, po spolu, države EU-27 ter Norveška in Švica, 2005/2006

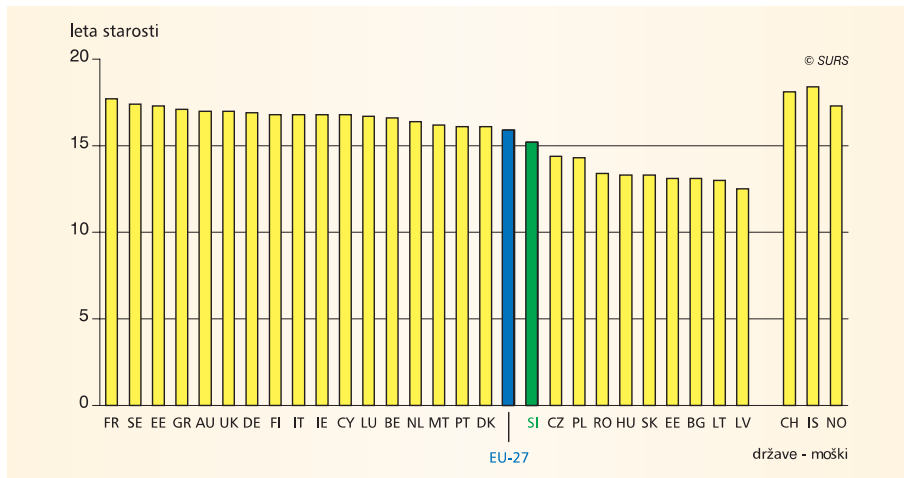
Vir: Eurostat

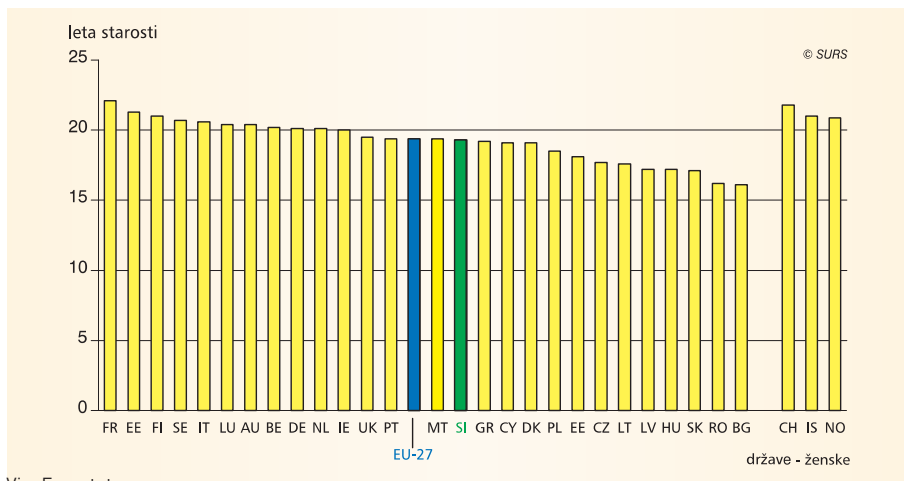
Vir: Eurostat

PRIČAKOVANO TRAJANJE ŽIVLJENJA OB ROJSTVU IN PRI STAROSTI 65 LET

Pričakovano trajanje življenja pri starosti 65 let, po spolu, države članice EU-27 ter Islandija, Norveška in Švica, 2005/2006

Vir: Eurostat

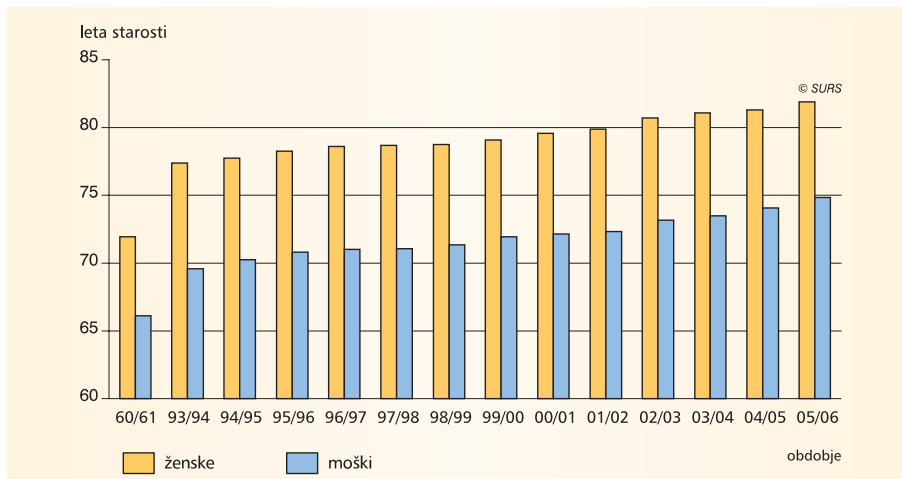
Vir: Eurostat

■ Pričakovano trajanje življenja se je po ocenah Združenih narodov v drugi polovici prejšnjega stoletja podaljšalo v vseh delih sveta - v povprečju za 18,5 leta (ob začetku petdesetih let dvajsetega stoletja je to znašalo 46,5 leta; osebe, rojene ob prelomu tisočletja, pa lahko v povprečju pričakujejo, da bodo dočakale svoj 65. rojstni dan). V zadnjih 50 letih se je življenjska doba najbolj povečala v manj razvitih območjih sveta (za 22 let), in tam je danes ok. 63 let; v razvitem svetu, kjer je bila relativno visoka že pred tem, pa se je povečala za 11 let, na približno 75 let.

- V Evropi je pričakovano trajanje življenja praviloma daljše v severnih, zahodnih in južnih državah. Prebivalci Islandije npr. lahko pričakujejo, da bodo ob nespremenjeni umrljivosti dočakali najvišjo starost. V državah članicah EU-27 se je pričakovano trajanje življenja ob rojstvu v zadnjih štirih desetletjih podaljšalo za 8 let. Za moške je preseglo 79 let, za ženske pa 84 let. Med vsemi državami članicami EU imata Islandija in Švedska najvišje pričakovano trajanje življenja (za moške in ženske). Na svetovni ravni je pričakovano trajanje življenja za moške 65 let in za ženske 69 let.
- Deček, rojen leta 2005 ali 2006 v kateri izmed držav članic EU-27, lahko kar v šestnajstih državah pričakuje, da bo doživel vsaj 75 let, prav takrat rojena deklica pa lahko kar v devetnajstih državah pričakuje, da bo doživela 80 let (med njimi tudi deklica, rojena v Sloveniji). Med temi državami je pričakovano trajanje življenja za moškega in za žensko najdaljše v Islandiji in na Švedskem.
- Po podatkih Eurostata za leto 2006 lahko dečki, rojeni leta 2006, pričakujejo, da bodo doživeli 77 let, kar v desetih državah članicah EU, deklice, rojene istega leta, pa lahko pričakujejo, da bodo doživele 82 let, v dvanajstih državah članicah EU. V sedmih državah članicah EU je pričakovano trajanje življenja za moškega krajše od 70 let, v devetih pa je pričakovano trajanje življenja za ženske krajše od 80 let.
- Pričakovano trajanje življenja je bilo med državami članicami EU leta 2006 najdaljše za moškega na Švedskem in na Cipru (78,8 leta), za žensko pa v Španiji in Franciji (84,4 leta), najkrajše pa za moškega v Litvi (65,3 leta) in Latviji (65,4 leta), za žensko pa v Romuniji (76,2 leta), Bolgariji in Latviji (76,3 leta).
- Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu je bistveno krajše v državah vzhodne Evrope oz. med obravnavanimi državami v Litvi, Latviji in Estoniji.

PRIČAKOVANO TRAJANJE ŽIVLJENJA OB ROJSTVU IN PRI STAROSTI 65 LET

Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu po spolu, Slovenija, 1960/61 in 1993/94–2005/06

Vir: SURS, Umrli

■ Pričakovano trajanje življenja novorojenega otroka v Sloveniji je krajše kot v bolj razvitih državah članicah EU–27, a hkrati eno daljših med novopridruženimi državami članicami EU. Pričakovano trajanje življenja v Sloveniji se zvišuje. Deček, rojen v Sloveniji v letih 2005/06, lahko pričakuje, da bo dočakal skoraj 75 let, prav takrat rojena deklica pa 82 let, to je za moškega za 0,8 leta več, za žensko pa za 0,6 leta več kot v obdobju 2004/05. V zadnjih treh desetletjih se je v Sloveniji pričakovano trajanje življenja za moškega podaljšalo za 8,3 leta, za žensko pa za 7,7 leta.

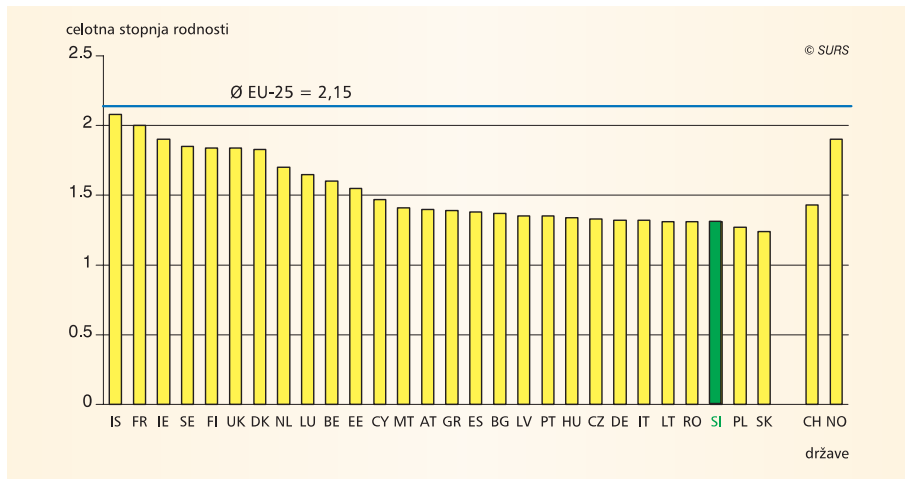
■ Slovenija po letih pričakovanega trajanja življenja za moškega zaostaja za vsemi državami članicami EU–15. Med državami, ki so v EU vstopile leta 2004 ali pozneje, pa je pričakovano trajanje življenja za moškega daljše kot v Sloveniji le v obeh sredozemskih državah. Deček, ki je bil leta 2006 rojen v Sloveniji, lahko pričakuje, da bo dočakal starost 74,8 leta, deček, rojen tega leta na Cipru, pa lahko pričakuje, da bo dočakal 78,8 leta (torej 4 leta več kot njegov vrstnik v Sloveniji); deček, rojen tega leta na Malti, lahko pričakuje, da bo dočakal 77,0 leta (tj. 2,2 leta več kot njegov vrstnik v Sloveniji).

■ Pričakovano trajanje življenja za deklico, rojeno leta 2006, je v Sloveniji 81,9 leta; daljše kot v Sloveniji je bilo v enajstih državah članicah EU in na Cipru (82,4 leta), v treh je enako dolgo kot v Sloveniji (v Luksemburgu, Grčiji in na Malti), krajše kot v Sloveniji pa je na Danskem (80,7 leta) in v Združenem kraljestvu (81,3 leta) ter v vseh ostalih državah, ki so v EU vstopile leta 2004 ali pozneje.

■ Povprečna starost v letu 2007 v Sloveniji umrlih moških je bila za 0,6 leta, povprečna starost žensk, umrlih v tem letu, pa za 0,1 leta višja kot povprečna starost moških oz. žensk, ki so v Sloveniji umrli v letu 2006. V letu 2007 umrli moški so bili stari povprečno 69,1 leta oz. v povprečju za 9,1 leta mlajši od žensk, umrlih v tem letu; te so bile v povprečju stare 78,2 leta. V zadnjih treh desetletjih se je povprečna starost moškega ob smrti zvišala za nekaj več kot 6 let (6,3 leta), povprečna starost ženske ob smrti pa skoraj za 8 let (7,8 leta).

RODNOST PREBIVALSTVA

Celotna stopnja rodnosti (število živorojenih otrok na žensko v rodni dobi), države članice EU-27 ter Norveška in Švica, 2006

Vir: Eurostat

■ Hitro povečevanje števila svetovnega prebivalstva ni posledica samo podaljševanja življenja v vseh državah sveta, ampak tudi visoke rodnosti – a večinoma le v državah manj razvitega sveta; tam je po podatkih Združenih narodov ženska v rodni dobi v letih 1995–2000 v povprečju rodila okoli 5,47 otroka (v Sloveniji pa 1,2 otroka).

■ Evropske ženske v starosti 15–49 let, to je v rodni dobi, rodijo povprečno le 1,5 otroka (med regijami v Evropi so velike razlike: v severni in severozahodni Evropi 1,8 in 2,0 otroka, v Nemčiji, Španiji, Italiji in večini vzhodne Evrope pa pod 1,4 otroka). Da bi se prebivalstvo po naravni poti lahko enostavno obnavljalo, bi morala biti ta vrednost 2,1 otroka na žensko.

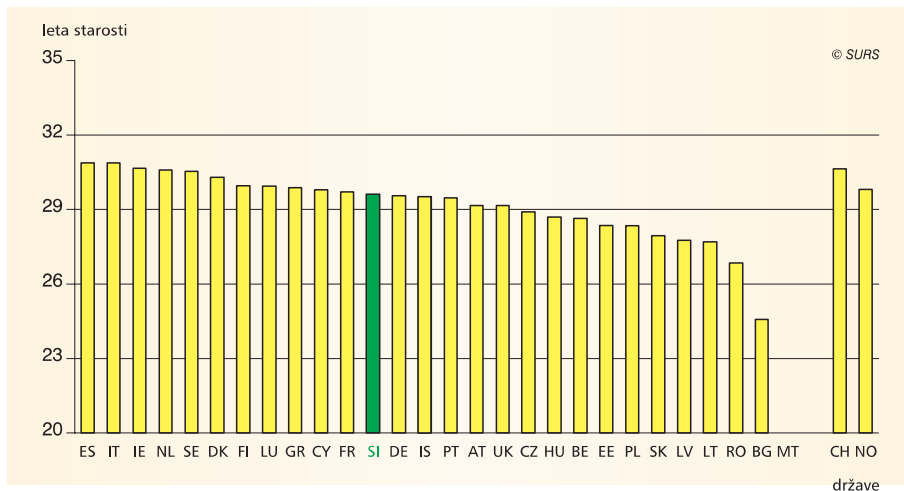
■ Vrednost kazalnika celotne stopnje rodnosti (povprečno število živorojenih otrok na eno žensko v rodni dobi – pri sedanjí stopnji umrljivosti in ob predpostavki, da bo ženska dočakala 49. leto starosti) – ta je za Slovenijo v letu 2007 znašala 1,38 – je podobna vrednostim iz začetka devetdesetih let prejšnjega stoletja. Vrednosti omenjenega kazalnika v zadnjih štirih letih pri nas naraščajo, a Slovenija se z vrednostjo 1,38 otroka na žensko v rodni dobi Slovenija, tako kot večina drugih evropskih držav, še vedno sooča s t. i. zoženo reprodukcijo; Slovenija sodi med države z eno najnižjih stopenj rodnosti v Evropi.

■ Z zniževanjem rodnosti se Slovenija srečuje že več kot 100 let, posebej intenzivno pa po letu 1980. Do konca sedemdesetih let 20. stoletja se je v Sloveniji rodilo približno 30.000 živorojenih otrok na leto, odtlej je njihovo število upadalo in leta 2003 doseglo najnižjo vrednost (17.321 živorojenih otrok). Po tem letu pa njihovo število postopoma narašča.

■ V letu 2007 se je v Sloveniji rodilo 19.823 živih otrok (10.152 dečkov in 9.671 deklic), največ v zadnjih petnajstih letih ali za 4,3 % oziroma za 891 otrok več kot leta 2006; na 1000 prebivalcev pa se je v povprečju rodilo 9,8 otroka (9,4 otroka v 2006).

■ Kljub vsemu ima Slovenija, ob Litvi, Romuniji, Italiji, Poljski in Slovaški, še vedno eno najnižjih stopenj rodnosti, in sicer se ta v zadnjih desetih letih giblje med 1,24 in 1,32.

RODNOST PREBIVALSTVA

Povprečna starost matere ob rojstvu otroka, države članice EU-27 ter Norveška in Švica, 2006

Vir: Eurostat

■ Tudi v Sloveniji so matere novorojenih otrok v povprečju vse starejše, saj odlaganje materinstva v kasnejša leta vsaj do leta 2007 še ni ponehalo. Ponovno se je povišala tako povprečna starost matere ob rojstvu prvega otroka kot ob rojstvu vseh otrok, in sicer za 0,2 leta. V letu 2007 so bile matere v Sloveniji v povprečju stare 29,9 leta, ob rojstvu prvega otroka pa 28,2 leta. To je doslej najvišja starost žensk ob rojstvu prvega otroka po drugi svetovni vojni pri nas.

■ Sredi sedemdesetih let prejšnjega stoletja so bile ženske v Sloveniji, ki so prvič rodile, v povprečju stare manj kot 23 let. Ker so v tem času številne ženske začele prelagati rojstvo otroka v kasnejša leta (ženske so se dalj časa šolale oz. povečal se je njihov delež v višjem in visokem izobraževanju; vedno več žensk se je zaposlovalo), se je povprečna starost mater ob rojstvu začela vedno bolj zviševati.

Povprečna starost matere ob rojstvu otroka, Slovenija, izbrana leta

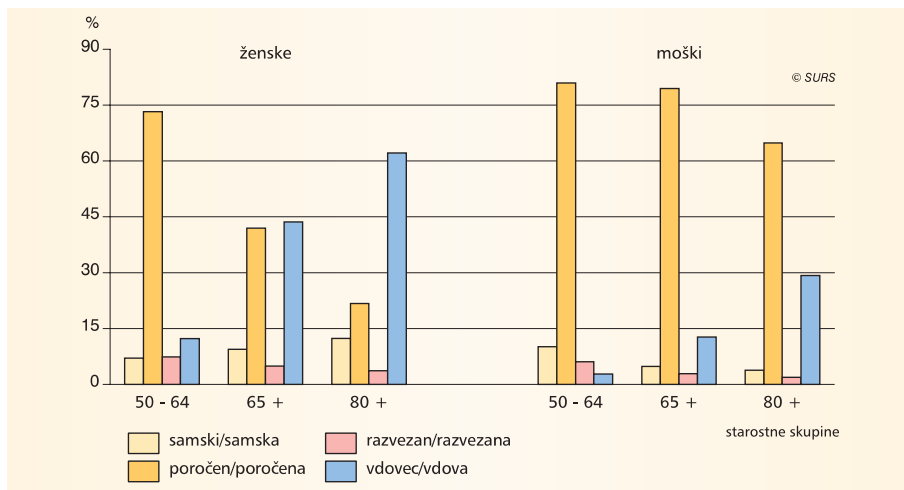
Povprečna starost matere ob rojstvu:	1970	1977	1987	1997	2006	2007
vseh otrok	26,1	25,4	25,6	27,7	29,7	29,9
prvega otroka	23,0	22,9	23,3	25,6	28,0	28,2

Vir: SURS, Rojstva

- Tretjina žensk (3.108), ki so v letu 2007 prvič postale matere, so bile že starejše od 30 let. Najbolj rodna skupina v letu 2007 so bile ženske, stare 28–30 let. 1000 žensk te starosti je v povprečju rodilo 119 otrok. Tudi v letu 2006 so največ otrok rodile ženske v tej starosti, a nekoliko manj otrok. Pred petnajstimi leti so v Sloveniji toliko otrok npr. rodile matere, ki so bile stare 23 let. V letu 2007 pa se je v primerjavi z letom 2006 najbolj povišala rodnost žensk, starih 34 let.
- S temi vrednostmi se Slovenija uvršča blizu povprečja EU-27. Med novopridruženi državami članicami EU so imele leta 2006 »najmlajše matere ob rojstvu otrok v Bolgariji in Romuniji, najstarejše pa v Španiji in Italiji«.

ZAKONSKI STAN PREBIVALCEV V STAROSTI 50+

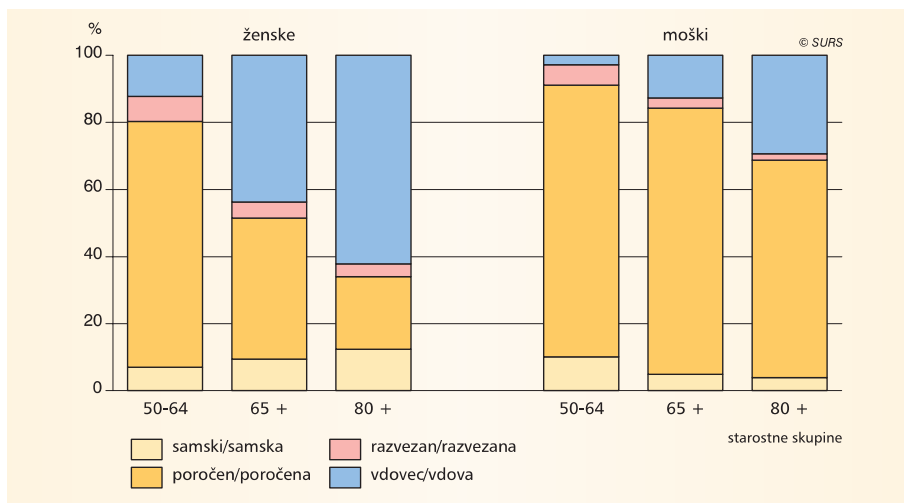
Prebivalci Slovenije v starosti 50+, po zakonskem stanu in spolu, Popis 2002

Vir: SURS, Popis 2002

■ Dejstvo, da v Sloveniji ženske umirajo starejše kot moški, vpliva tudi na stanje, ki ga kažejo podatki o zakonskem stanu moških in žensk v starosti 65+. Do te starosti je večina obojih, moških in žensk, še poročenih. Pri osebah v starosti 65+, posebej pa pri osebah v starosti 80+, je pri moških, še bolj pa pri ženskah, delež ovdovelih opazno večji od poročenih ali samskih.

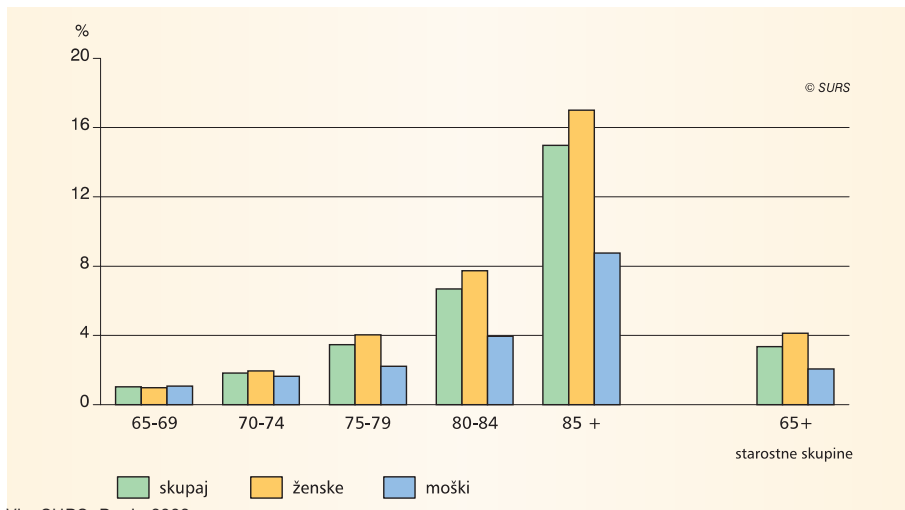
Prebivalci Slovenije v starosti 50+, po zakonskem stanu in spolu, Popis 2002

Vir: SURS, Popis 2002

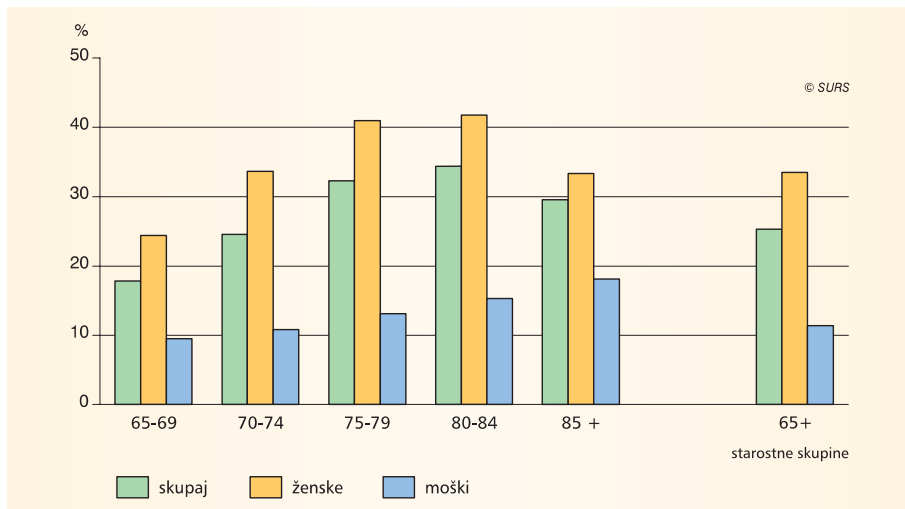
OSEBE V STAROSTI 65+ PO TIPU GOSPODINJSTVA, V KATEREM ŽIVIMO

Osebe v starosti 65+, ki živijo v skupinskem gospodinjstvu, po spolu, Slovenija, Popis 2002

Vir: SURS, Popis 2002

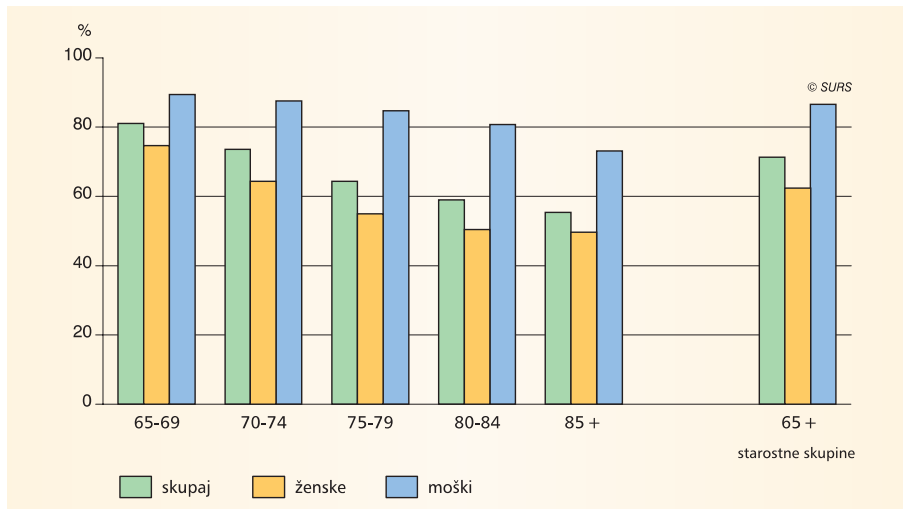
Osebe v starosti 65+, ki živijo same (v zasebnem gospodinjstvu), po spolu, Slovenija, Popis 2002

Vir: SURS, Popis 2002

OSEBE V STAROSTI 65+ PO TIPU GOSPODINJSTVA, V KATEREM ŽIVIMO

Osebe v starosti 65+, ki živijo v gospodinjstvu z dvema članoma ali več, po spolu, Slovenija, Popis 2002

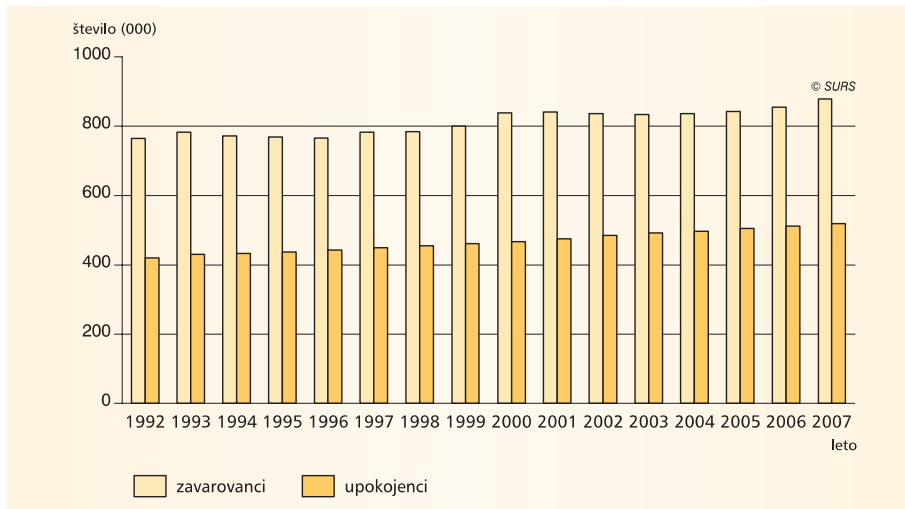
■ Med starejšimi od 65 let je ob popisu 2002 v Sloveniji večina živela v “zasebnih” gospodinjstvih z dvema članoma in več (86,6 % toliko starih moških in 62,4 % toliko starih žensk). Deleži obojih se s starostjo znižujejo.

■ Med toliko starimi jih je 3,4 % ob popisu 2002 živel v skupinskih gospodinjstvih (2,1 % moških in 4,1 % žensk). Njihov delež se povečuje po doseženi starosti 75 let. Največji je bil delež tistih, ki so ob popisu 2002 živeli v skupinskih gospodinjstvih v starostni skupini 85+, in sicer 15 % (8,8 % toliko starih moških in 17,0 % toliko starih žensk).

■ Veliko oseb, starejših od 65 let, pa je ob popisu 2002 živel tudi samih: v vseh starostnih skupinah je bilo teh žensk vsaj dvakrat več kot moških. Med osebami v starosti 65+ jih živi 25,3 % samih (enočlanska gospodinjstva), in sicer 11,4 % moških in 33,5 % žensk. Deleži žensk, ki živijo same, so v starostnih skupinah po 70. letu starosti vedno višji od 33 %, najvišji v starostni skupini 80–84 let (41,8 %), medtem ko toliko starih moških živi samih le 15,3 %.

UPOKOJENCI IN POKOJNINE

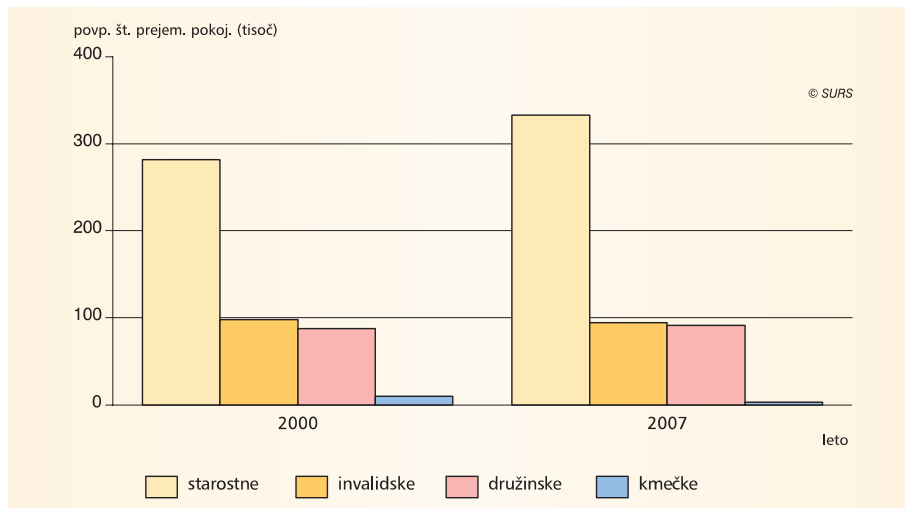
Povprečno število upokojencev in zavarovancev pokojninskega in invalidskega zavarovanja, Slovenija, 1992–2007

Vir: ZPIZ, Poročilo 2007

■ Intenziteta staranja prebivalstva se na svoj način odraža prav v povečevanju števila prejemnikov pokojnin. Število prejemnikov pokojnin v Sloveniji, ki jim je bila pravica do pokojnine priznana v Sloveniji, se povečuje; njihovo število (starostnih, invalidskih, družinskih in kmečkih) narašča v zadnjem desetletju (2000–2007) povprečno po 1,5 % letno v obdobju. V letu 2007 je bilo v Sloveniji 543.473 vseh vrst upokojencev, kar je 1,3 % oz. 6.965 upokojencev več kot leto prej.

UPOKOJENCI IN POKOJNINE

Število prejemnikov pokojnin¹ po vrstah le-teh (starostnih, invalidskih, družinskih in kmečkih), Slovenija, 2000 in 2007

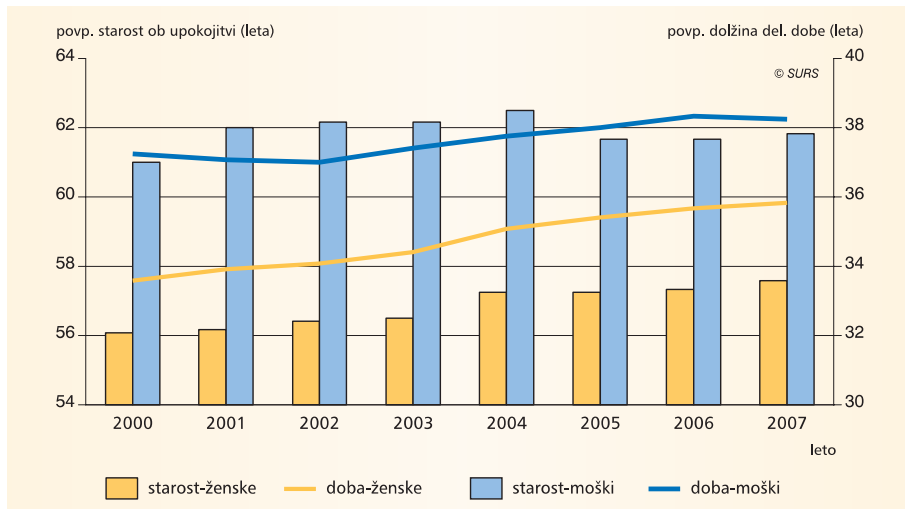
Viri: SURS, Letopis 2007 in ZPIZ, Letno poročilo 2007

■ Med upokojenci so v letu 2007 predstavljali največji delež starostni upokojenci (61,2 %), nato so sledili invalidski (17,4 %), družinski (12,1 %) in vdovski (4,8 %). V obdobju 2000–2007 so bile v skupnem številu prejemnikov pokojnin ženske številčnejše.

¹ Podatki, ki se navezujejo na število prejemnikov pokojnin, prikazujejo le tiste prejemnike, ki jim je bila pravica do pokojnine priznana v Sloveniji, niso pa upoštevani prejemniki vojaških pokojnin, akontacij pokojnin in dodatkov k pokojninam, ki jim je bila ta pravica priznana v drugih republikah nekdanje Jugoslavije

UPOKOJENCI IN POKOJNINE

Povprečna dopolnjena pokojninska doba upokojencev in povprečna dosežena starost ob upokojitvi starostnih upokojencev po spolu, Slovenija, 2000–2007

Viri: SURS, Statistični letopis 2007 in ZPIZ, Poročilo za leto 2007

■ Z zakonom predpisana starost za uveljavitev polne starostne pokojnine, ki se uvaža postopoma, je v Sloveniji za ženske 63 let, za moške pa 65 let. Povprečna, dejanska upokojitvena starost za prejetje starostne pokojnine je bila v letu 2007 za ženske 57 let in 7 mesecev, za moške pa 61 let in 10 mesecev.

■ Tudi povprečna starost prejemnikov pokojnin (starostnih in invalidskih) se povečuje (žensk nekoliko hitreje kot moških). Če prejemnike starostnih in invalidskih pokojnin razporedimo po starostnih razredih, ugotovimo, da so se ženske še vedno upokojevale bolj zgodaj kot moški, vendar je že opaziti rezultate pokojninske reforme (ZPIZ-1). Število upokojenk, starih 50–54 let in 55–59 let, se je zaradi z zakonom določenega podaljševanja delovne dobe v obdobju 2000–2007 namreč (relativno) zmanjševalo, večalo pa v višjih starostnih razredih. V istem obdobju se je število invalidskih upokojencev, moških in žensk, zmanjševalo, še vedno pa so bili med njimi številčnejši moški (v vseh starostnih razredih).

■ Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-1), ki je začel v Sloveniji veljati 1. 1. 2000, predpisuje, da se v zavarovalno dobo štejejo obdobja zavarovanja le pod pogojem, da so bili za to obdobje plačani predpisani prispevki. Že upokojeni moški so »vplačevali v sistem pokojninskega zavarovanja« povprečno 37 let, danes upokojene ženske pa 32 let.

UPOKOJENCI IN POKOJNINE

Čas, v katerem upokoјenci in upokoјenke prejemaјo pokojnino oz. ki ga preživijo od upokoјitve do smrti, Slovenija, 2000–2007

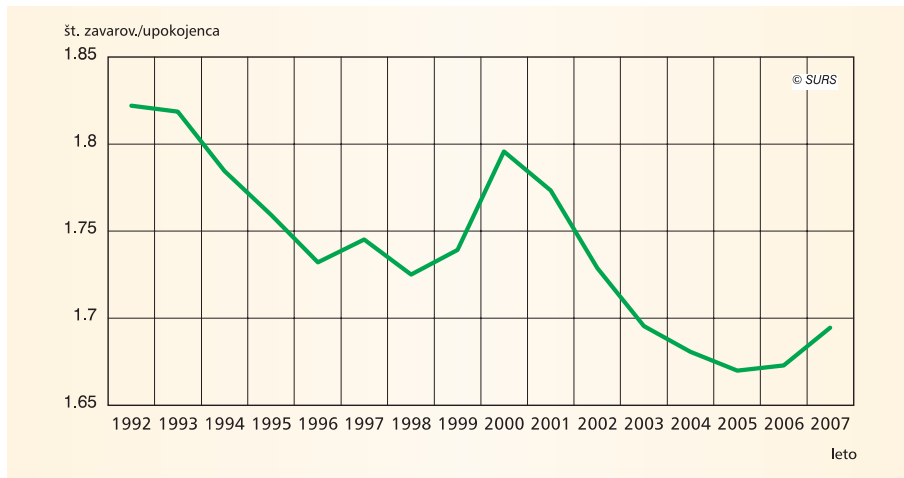

Vir: ZPIZ, Poročilo 2007

- Ljudje živijo dlje, kar pomeni, da so dlje upokoјeni in prejemaјo pokojnino dlje časa. Z vse daljšim trajanjem življenja se čas prejemanja pokojnine podaljša vsako leto za dva meseca. Povprečna doba prejemanja starostne pokojnine (od upokoјitve do smrti) je bila decembra 2007 v Sloveniji za ženske 20 let, za moške pa 16 let.
- V Evropi je tistih, ki dobivajo pokojnine, vedno več, tistih, ki za pokojnine plačujejo prispevke od svojih plač, pa vedno manj. V vseh državah članicah EU-27, ne le v Nemčiji, Španiji, Italiji, Franciji, Avstriji, se kažejo zaradi tega vedno večje težave, saj je razmerje med prilivi in odlivi v pokojninske blagajne vse slabše; po napovedih strokovnjakov naj bi le-to postalo skrajno težko med leti 2020 in 2040.
- Tudi v Sloveniji se rast števila upokoјencev nadaljuje in zaradi skromne rasti delovno aktivnega prebivalstva pokojninski sistem, ki v pretežni meri še temelji na medgeneracijski solidarnosti, vedno težje izpolnjuje zastavljene naloge. Denar od prispevkov od bruto plač, s katerimi se zagotavljajo sredstva za pokojnine upokoјencev, se sproti v celoti porabi za izplačilo pokojnin. Osnova tega sistema »iz rok v usta«, ima ga (ga je imela) v različnih oblikah večina evropskih držav, je zgodovinsko izročilo Bismarckovega modela: to je obvezno pokojninsko zavarovanje posameznika; to temelji na solidarnosti in veliki humanosti ter ga kljub nujnim spremembam ne bo mogoče kar ukiniti.

UPOKOJENCI IN POKOJNINE

Razmerje med številom zavarovancev pokojninskega in invalidskega zavarovanja in številom upokojencev, Slovenija, 1992–2007

Vir: ZPIZ, Poročilo 2007

■ Če želimo dobiti sliko »obremenitve« trenutno zaposlenih z »izdatki« za plačevanje pokojnin, je potrebno število upokojencev primerjati s številom zavarovancev pokojninskega in invalidskega zavarovanja², ki plačujejo prispevke v pokojninsko blagajno. Zmanjševanje števila rojstev in upočasnevanje umrljivosti vedno močnejše spreminjata razmerje med številoma zavarovancev in upokojencev.

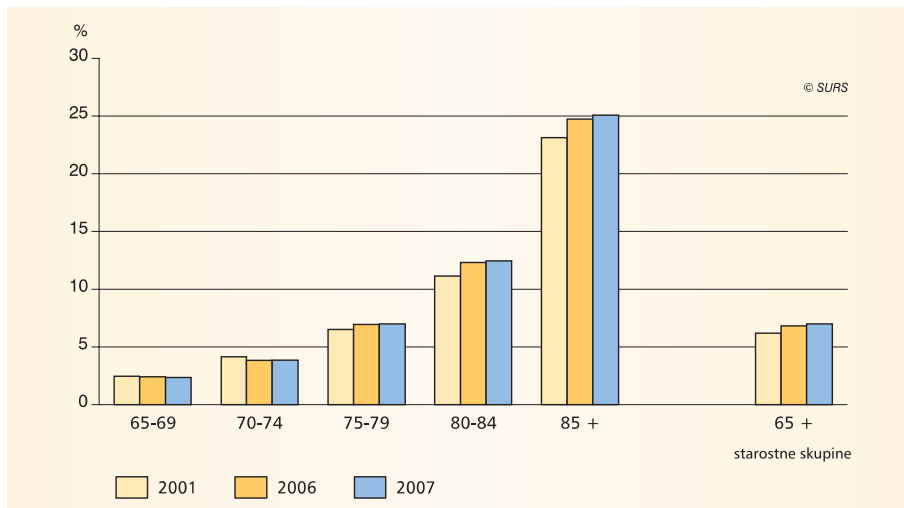
■ Čeprav v Sloveniji še vedno narašča tudi število zavarovancev: (povprečno letno se je njihovo število v obdobju 2000–2007 povečalo za 0,7 %; najmočnejši porast, 2,9 %, je bil v tem obdobju opazen leta 2007), razmerje med zavarovanci in upokojenci »pridobiva« v korist upokojencev. Od leta 1984 oz. 1990, ko so bili v Sloveniji še trije oz. 2,3 zavarovanca na enega upokojenca, se je vrednost tega razmerja že leta 1992 znižala na 1,82 zavarovanca na enega upokojenca, do leta 2007 pa na 1,69. V vmesnih letih so vrednosti sicer rahlo nihale, a večinoma padale.

■ Po letu 2005 se razmerje zavarovanci – upokojenci spet rahlo »izboljšuje«, ker se je zaradi zmanjšanja brezposelnosti oz. z večjim številom zaposlenih zvišalo tudi število tistih, ki plačujejo prispevke v pokojninsko blagajno, a se bo po projekcijah prebivalstva koeficient starostne odvisnosti starih do leta 2050 v primerjavi z letom 2005 v Sloveniji povečal za 2,5-krat.

² Pokojninsko in invalidsko zavarovanje v Republiki Sloveniji je obvezno in enotno za vse zavarovance. V obveznem pokojninskem in invalidskem zavarovanju so tako zavarovani delavci v delovnem razmerju pri organizacijah in drugih delodajalcih, zasebniki, ki opravljajo samostojno gospodarsko ali poklicno dejavnost, kmetje in člani njihovih gospodarstev in še nekatere druge osebe, ki opravljajo določene dejavnosti, ki so podlaga za obvezno zavarovanje. Vir: <http://www.zpiz.si/src/predstavitev/zavarovanci.html>

PREJEMNIKI IN UPORABNIKI RAZLIČNIH VRST POMOČI

Deleži prejemnikov dodatka za pomoč in postrežbo po starosti, Slovenija, december v letih 2001, 2006 in 2007 (štev. preb. v star. skup. = 100)

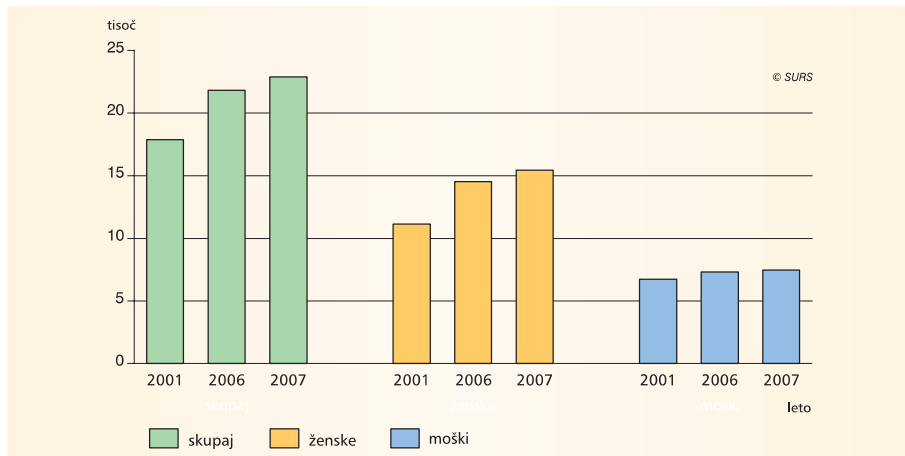
Vir: ZPIZ

■ Posebne pozornosti morajo biti deležni upokoenci, ki jim pokojnina, skupaj z varstvenim dodatkom, ne zagotavlja mirne starosti. Dodatek za pomoč in postrežbo je denarni prejemek, ki ga upravičenec pridobi v primeru, ko ne more samostojno opravljati vseh ali večine osnovnih življenjskih potreb. Pravico do dodatka za pomoč in postrežbo imajo prejemniki pokojnin (starostne, invalidske, vdovske ali družinske) in nekateri zavarovanci s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki jim je za osnovne življenjske potrebe neogibna stalna pomoč in postrežba drugega. Pridobitev te pravice je pogojena z določenim statusom osebe in predhodnim mnenjem izvedenca, da je taki osebi za opravljanje osnovnih življenjskih potreb nujno potrebna stalna pomoč in postrežba drugega ali da gre za osebo, ki ji ta pravica po zakonu pripada zaradi določenih zdravstvenih okoliščin. Število prejemnikov dodatka za pomoč in postrežbo se v Sloveniji povečuje: leta 2001 ga je prejelo 24.000 upravičencev (74,3 % teh je bilo starejših od 64 let), leta 2006 ga je prejelo 28.000 upravičencev (77,2 % teh je bilo starejših od 64 let), leta 2007 pa 29.584 upravičencev, med katerimi je bilo 77,4 % oseb, starejših od 64 let).

■ Podatki o uživalcih dodatka za pomoč in postrežbo po starostnih skupinah in spolu le za leta 2001, 2006 in 2007 kažejo močnejši porast v starostnih razredih predvsem po dopolnjenem 75. letu starosti, in sicer v razredu 75–79 let bolj pri moških kot ženskah, v razredih nad 80. letom starosti pa močnejše pri ženskah, kar je zaradi tega, ker ženske živijo dlje, razumljivo. Leta 2001 je 25 % moških v starosti 85+ uživalo dodatek za pomoč in postrežbo, leta 2007 pa le še slabih 21 % toliko starih moških. Pri ženskah pa je bilo obratno: leta 2001 je omenjeni dodatek uživalo 22,5 % toliko starih žensk, leta 2007 pa je njihov delež presegel 26 %.

PREJEMNIKI IN UPORABNIKI RAZLIČNIH VRST POMOČI

Število prejemnikov dodatka za pomoč in postrežbo, starih 65+, po spolu, Slovenija, december v letih 2001, 2006 in 2007

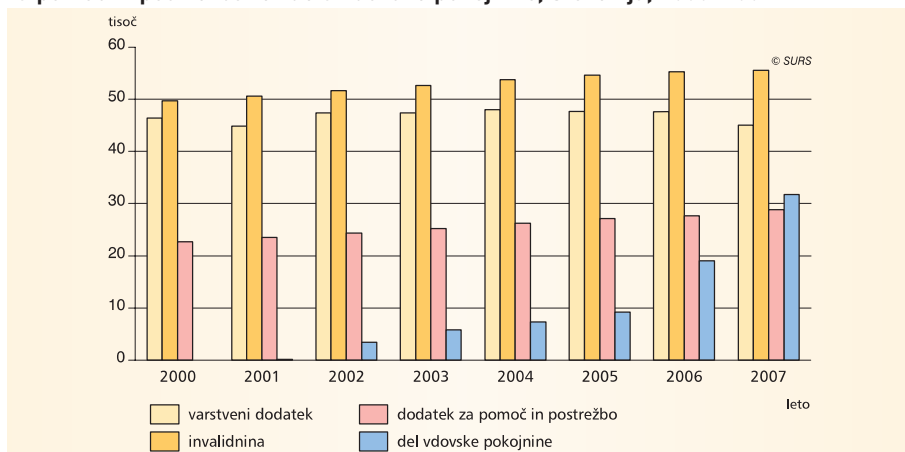

Vir: ZPIZ

■ Med dodatne pravice po ZPIZ-1 sodijo: varstveni dodatek k pokojnini, invalidnina in dodatek za pomoč in postrežbo.

■ Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Republike Slovenije je v letu 2007 mesečno izplačeval pokojnine povprečno 518.805 upokojencem iz obveznega zavarovanja in 24.668 državnih pokojnin ter drugih na podlagi posebnih zakonov in predpisov. Upravičencem je v skladu z ZPIZ-1 nakazal 28.799 dodatkov za pomoč in postrežbo, 55.575 invalidnin, 45.021 varstvenih dodatkov in 53.531 nadomestil iz invalidskega zavarovanja.

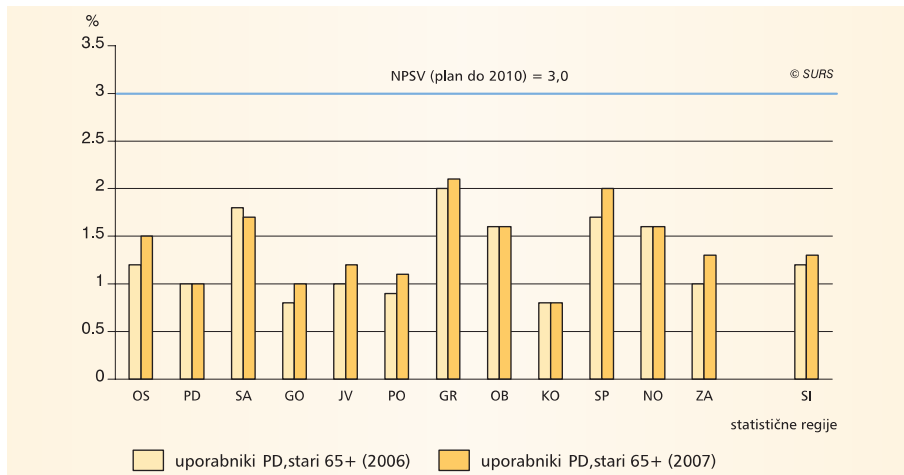
Povprečno število uživalcev varstvenega dodatka, invalidnin za telesno okvaro, dodatka za pomoč in postrežbo ter dela vdovske pokojnine, Slovenija, 2000–2007

Vir: ZPIZ

PREJEMNIKI IN UPORABNIKI RAZLIČNIH VRST POMOČI

Delež oseb v starosti 65+, ki uporabljajo pomoč na domu, statistične regije, Slovenija, 2006 in 2007

Vir: IRSSV; <http://www.irssv.si/portal/index.php/publikacije/leto-2008.html>. str. 18

■ Nacionalni program socialnega varstva od 2006 do 2010 predvideva zagotovitev socialne oskrbe na domu za vsaj 10.000 oseb, starih 65 let ali več, kar je 3 % oseb v tej starostni skupini, in za vsaj 900 drugih odraslih oseb oziroma za najmanj 0,05 % drugih odraslih oseb, ki potrebujejo pomoč na domu ali mobilno pomoč zaradi duševne, telesne ali senzorne motnje, hude bolezni ali iz drugih razlogov [Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006–2010, Uradni list RS 39/2006].

■ Pomoč družini na domu predstavlja po Zakonu o socialnem varstvu (Uradni list RS 3/2007) eno izmed socialnovarstvenih storitev in obsega socialno oskrbo upravičenca v primeru invalidnosti, starosti ter v drugih primerih, ko socialna oskrba na domu lahko nadomesti institucionalno varstvo. Socialna oskrba na domu je namenjena osebam, ki imajo zagotovljene bivalne in druge pogoje za življenje v svojem bivalnem okolju, če se zaradi starosti ali hude invalidnosti ne morejo oskrbovati in negovati sami, njihovi svojci pa take oskrbe in nege ne zmorejo ali zanju nimajo možnosti. Gre za različne oblike organizirane praktične pomoči in uslug, s katerimi se upravičencem vsaj za določen čas nadomesti potrebo po institucionalnem varstvu v zavodu, v drugi družini ali v drugi organizirani obliki.

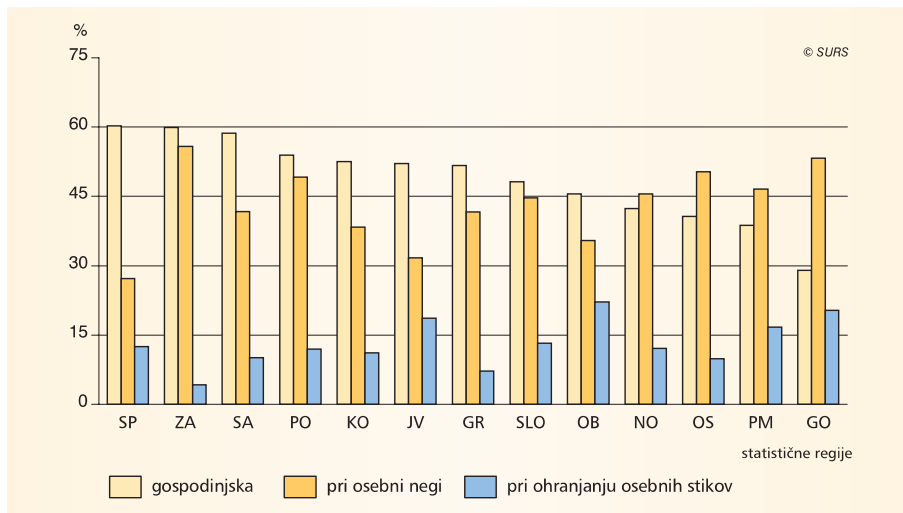
■ Pomoč na domu je v okviru javne službe v Sloveniji v prvi polovici leta 2007 izvajalo 74 različnih organizacij in izvajalcev. V letu 2006 je bilo v Sloveniji na mesec povprečno 5.328 uporabnikov pomoči na domu, v prvi polovici leta 2007 pa 5.595. V trinajstih občinah (Cankova, Gornji Grad, Hodoš, Horjul, Jezersko, Kostel, Loški Potok, Osilnica, Preddvor, Razkrižje, Škocjan, Šmarješke Toplice in Žetale) uporabnikov pomoči na domu ni bilo, v šestih občinah te socialnovarstvene storitve niso zagotavljali, v sedmih pa ni bilo povpraševanja.

■ Med uporabniki pomoči na domu je bilo v letih 2006 in 2007 največ oseb (skoraj polovica vseh uporabnikov) v starosti 80+.

■ Največjemu deležu oseb v starosti 65+ je bila pomoč na domu zagotovljena v goriški (2,1 % vseh oseb v tej starostni skupini) in spodnjeposavski statistični regiji (2 % vseh oseb v tej starostni skupini), najnižje na tej lestvici pa je bila koroška regija, kjer niti 1 % vseh prebivalcev v regiji, starih 65+, ni bil deležen te oblike pomoči.

PREJEMNIKI IN UPORABNIKI RAZLIČNIH VRST POMOČI

Pomoč na domu po vrstah pomoči, statistične regije, Slovenija, 2007

Vir: IRSSV; <http://www.irssv.si/portala/index.php/publikacije/leto-2008.html>, str. 49

■ Storitve pomoči na domu, ki je prilagojena potrebam posameznega upravičenca, obsega: gospodinjstvo pomoč, pomoč pri vzdrževanju osebne higiene in pomoč pri ohranjanju socialnih stikov.

■ Skoraj polovico (48,1 %) vse pomoči na domu je lani predstavljala pomoč v gospodinjstvu, 44,7 % je bilo pomoči pri osebni higieni, 13,2 % pa pomoči starejšim pri ohranjanju socialnih stikov. Po statističnih regijah pa so v gorenjski, notranjsko-kraški, osrednjeslovenski in pomurski regiji izvajali največ pomoči pri osebni higieni, manj pa v gospodinjstvu ter pri ohranjanju socialnih stikov.

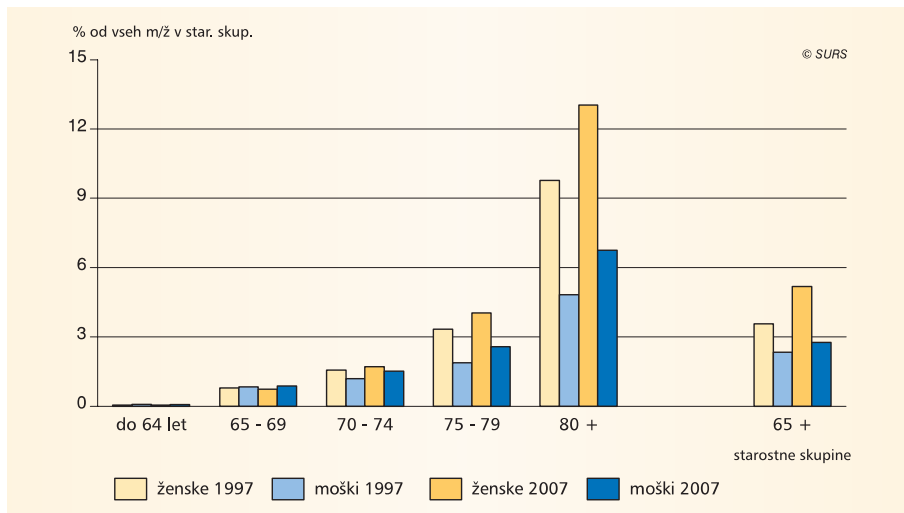
■ Povprečna subvencionirana cena (ki jo plača uporabnik) storitve pomoči na domu na uro v prvi polovici leta 2007 je bila 4,3 evra. Najvišjo povprečno ceno pomoči na domu pa so uporabniki plačevali v obalno-kraški regiji (dobrih 6 evrov), več kot 5 evrov pa tudi v gorenjski regiji. Povprečna cena pomoči na domu je bila najnižja v koroški regiji.

■ Celotni stroški pomoči na domu na uro pa so v prvi polovici leta 2007 znašali povprečno 13,9 evra. Najvišji so bili v obalno-kraški regiji (20,2 evra), nad 15 evrov pa še v notranjsko-kraški, goriški in spodnjeposavski regiji. Tudi celotna cena pomoči na domu na uro je bila najnižja v koroški statistični regiji.

■ Pomoč na domu je v letu 2007 skupaj izvajalo 743 socialnih oskrbovalk oziroma oskrbovalcev. Dobra polovica (58 %) oseb, ki so izvajale neposredno socialno oskrbo, je bila redno zaposlena, 34,4 % teh oseb pa je bilo zaposlenih na podlagi subvencioniranih zaposlitev.

PREJEMNIKI IN UPORABNIKI RAZLIČNIH VRST POMOČI

Osebe, stare 65+, ki živijo v domovih za ostarele, Slovenija, 1997 in 2007

Vir: SURS, raziskovanje SOC-DOM

■ Kot organizirano obliko odpravljanja ali lajšanja socialnih stisk in težav, ki so posledica ostarelosti, določa v Sloveniji Zakon o socialnem varstvu med socialnovarstvenimi storitvami tudi institucionalno varstvo; to obsega vse oblike pomoči v zavodih, v drugi družini ali drugi organizirani obliki, s katerimi se upravičencem nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine, posebej bivanje, organizirano prehrano in varstvo ter zdravstveno varstvo.

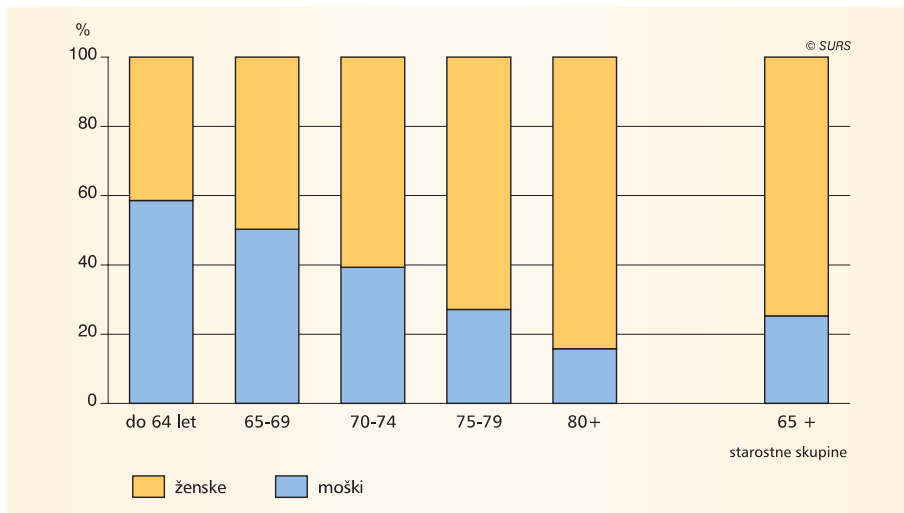
■ Za institucionalno varstvo starejših ljudi v Sloveniji skrbijo predvsem domovi za starejše; ti so praviloma javni socialnovarstveni zavodi. V 69 domovih za starejše so v letu 2007 skrbeli za 13.856 oskrbovancev (10.359 žensk in 3.497 moških).

■ Zmogljivosti v socialnovarstvenih zavodih zadoščajo za sprejem dobrih 4 % prebivalcev Slovenije v starosti 65+ in so zato v Sloveniji polno zasedeni, število prošenj za sprejem pa iz leta v leto še narašča oziroma "čakanje na prosto posteljo" je čedalje daljše.

■ Ker je starejšim osebam treba omogočiti, da živijo samostojno v domačem okolju tako dolgo, kot želijo in zmorejo ob pomoči zunajzavodskega zdravstvenega in socialnega varstva, domovi za starejše tudi v Sloveniji vedno pogosteje opravljajo nekatere naloge priprave okolja, družine in posameznikov na starost oziroma pomagajo pri organizaciji pomoči družini s starostnikom na domu ipd. Za zavodsko varstvo naj bi se starejši odločili šele takrat, ko posameznik ne more več živeti v domačem okolju in je nujno potrebna domska namestitve. Čim kasnejše zavodsko varstvo je tako v interesu starejših oseb, da ostanejo dejavni v svojem okolju, dokler jim to omogočajo telesne, psihične in intelektualne sposobnosti, kot tudi v javnem interesu, da se povpraševanje za zavodsko varstvo omeji le na tiste osebe, ki takšno obliko socialnega varstva res potrebujejo.

PREJEMNIKI IN UPORABNIKI RAZLIČNIH VRST POMOČI

Osebe, ki živijo v domovih za ostarele, po starosti in spolu, Slovenija, 2007

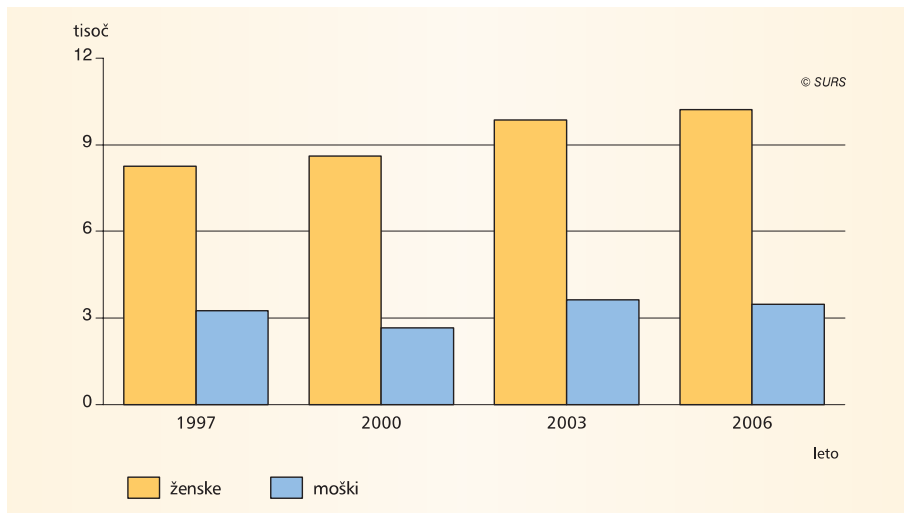
■ V Sloveniji se vedno več ljudi v starosti nad 65 let odloča za bivanje v domovih za starejše. Leta 2007 je bivalo v domovih za starejše 2,67 % moških in 5,18 % žensk v tej starosti.

■ Njihov delež se z večanjem starosti strmo dviga. Med osebami v starosti 80+ je leta 2007 bivalo v domovih za starejše 6,75 % toliko starih moških in 13 % toliko starih žensk.

■ Med osebami, ki živijo v domovih za starejše, je v starostnih skupinah do 64 let in 65–69 let delež moških bil večji od deleža žensk. V vseh višjih starostnih skupinah pa je delež žensk presegal delež moških (najbolj med starejšimi od 80 let; med temi je bilo moških le dobrih 15 %). Med vsemi osebami, starejšimi od 65 let, ki so živele v domovih za starejše, pa je bilo 25,2 % moških in 74,8 % žensk.

PREJEMNIKI IN UPORABNIKI RAZLIČNIH VRST POMOČI

Število oskrbovancev domov za starejše, Slovenija, 1997, 2000, 2003 in 2006

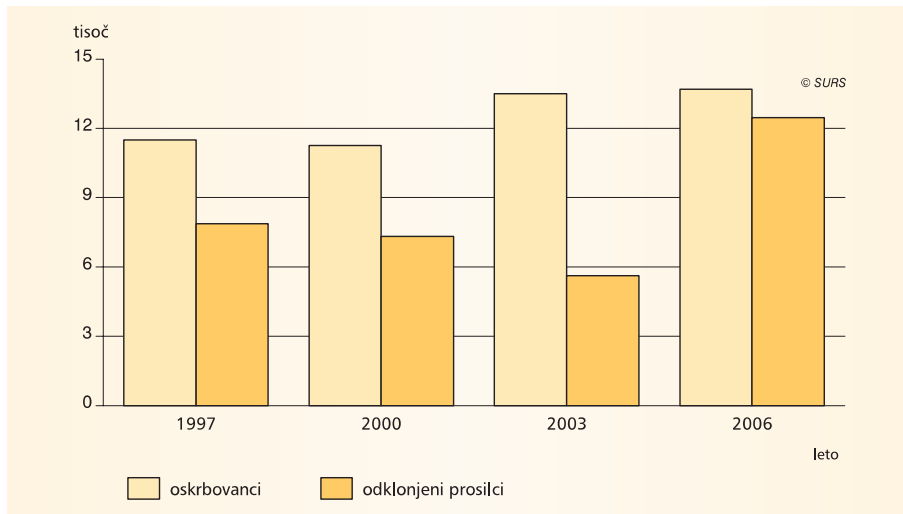

Vir: SURS, raziskovanje SOC-DOM

- Med oskrbovanci domov za starejše je delež žensk bistveno večji od deleža moških, kar je glede na dejstvo, da v Sloveniji moški umirajo bistveno mlajši od žensk, razumljivo.
- Povprečna starost moških, umrlih v letu 2007, je bila za 0,6 leta, povprečna starost žensk, umrlih v tem letu, pa za 0,1 leta višja kot povprečna starost moških oz. žensk, umrlih v letu pred tem. Moški, umrli v letu 2007 v Sloveniji, so bili stari povprečno 69,1 leta, torej povprečno za 9,1 leta mlajši od žensk, umrlih v tem letu; te so bile ob smrti stare povprečno 78,2 leta. V zadnjih treh desetletjih se je povprečna starost umrlega moškega v Sloveniji zvišala za nekaj več kot 6 let (6,3 leta), povprečna starost umrle ženske pa skoraj za 8 let (7,8 leta).

PREJEMNIKI IN UPORABNIKI RAZLIČNIH VRST POMOČI

Domovi za starejše, oskrbovanci in odklonjeni prosilci, Slovenija, 1997, 2000, 2003 in 2006

Vir: SURS, raziskovanje SOC-DOM

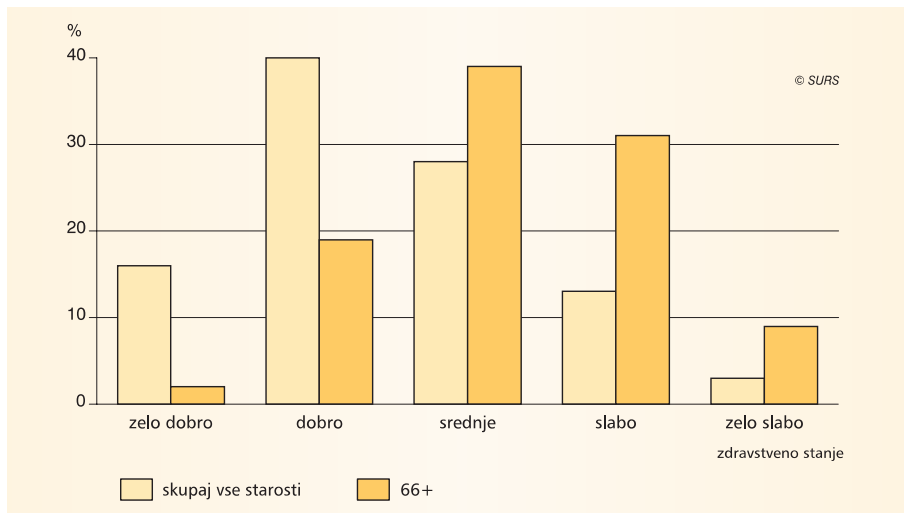
■ Čeprav se mreža izvajalcev socialnovarstvenih storitev in programov (mednje sodijo tudi domovi za ostarele) v Sloveniji stalno širi, vsi prosilci za »posteljo« v domu ne dobijo takoj pozitivnega odgovora. V Sloveniji se je v obdobju 2000–2006 število njihovih oskrbovancev v domovih za starejše (teh je bilo v Sloveniji v letu 2006 69) povečalo skoraj za 22 %, a potrebe še vedno znatno presegajo zmožnosti. Samo v letu 2007 je bilo odklonjenih 14.565 prosilcev, vendar je se ne ve zagotovo, ali niso bili v tej številki "skriti" tudi tisti, ki vlagajo prošnje za sprejem v več zavodov oz. domov hkrati.

■ Glede na povečano intenzivnost staranja prebivalstva v Sloveniji je razumljivo, da je »povpraševanje« po možnostih za oskrbo ali bivanje v domovih za ostarele povečano. Ker število domov in njihova ponudba manj uspešno »sledita« povpraševanju, je število odklonjenih prosilcev bistveno višje kot pred leti (v letih 2003–2006 se je več kot podvojilo).

■ Tudi v Sloveniji je vedno več ljudi, ki želijo tudi na stara leta živeti v lastnem domu, čeprav potrebujejo vsakodnevno pomoč in oskrbo. Tako se je po vzoru iz tujine začela kot posebna oblika bivanja tudi pri nas razvijati gradnja tako imenovanih varovanih stanovanj, kot možnost posebne oblike bivanja starostnikov. Varovana stanovanja so pri nas razmeroma nova oblika gradnje posebnih stanovanj. To so samostojne stanovanjske enote v za to namenjeni zgradbi, v katerih živijo starejši ljudje (nad 65 let), sami ali skupaj s partnerjem. Ne gre za posebno obliko doma upokoencev; tovrstna stanovanja so namenjena tistim, ki ne morejo živeti popolnoma samostojno in običajno potrebujejo vsak dan organizirano pomoč in nego. V tujini je takšna oblika bivanja starejših že zelo razširjena in pogosto nadomešča usluge, ki jih nudijo domovi za starejše, hkrati pa tudi časovno odmika potrebo po odhodu v dom za starejše.

ZDRAVSTVENO STANJE STAREJŠIH

Splošno zdravstveno stanje osebe glede na starostno skupino, v katero se uvršča, Slovenija, 2006

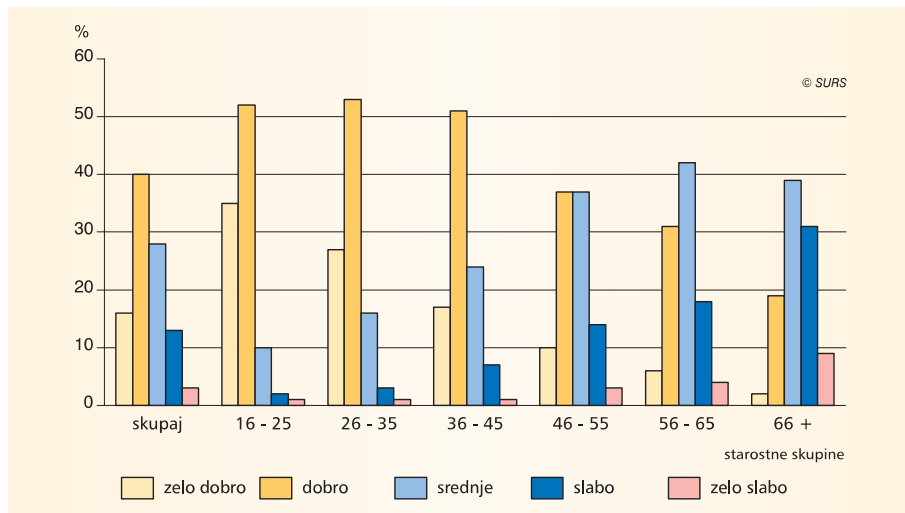
Vir: SURS, Anketa o življenjskih pogojih;

http://www.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/08_zivljenjska_raven/08236_zivlj_pogoji

■ Anketa o življenjskih pogojih, EU-SILC, Slovenija, 2006 je vsebovala tudi vprašanja o splošnem zdravstvenem stanju izbrane anketirane osebe. Med njimi je bil najpogostejši odgovor na to vprašanje »dobro« (41 %). Zelo dobrega zdravja je bilo 16 % anketiranih, srednje dobrega 28 %, slabega 13 %, zelo slabega pa 3 % anketiranih. Zdravstveno stanje oseb je povezano predvsem z njihovo starostjo: kolikor starejša je oseba, toliko slabše je običajno njeno zdravstveno stanje.

ZDRAVSTVENO STANJE STAREJŠIH

Splošno zdravstveno stanje osebe glede na starostno skupino, v katero se uvršča, Slovenija, 2006

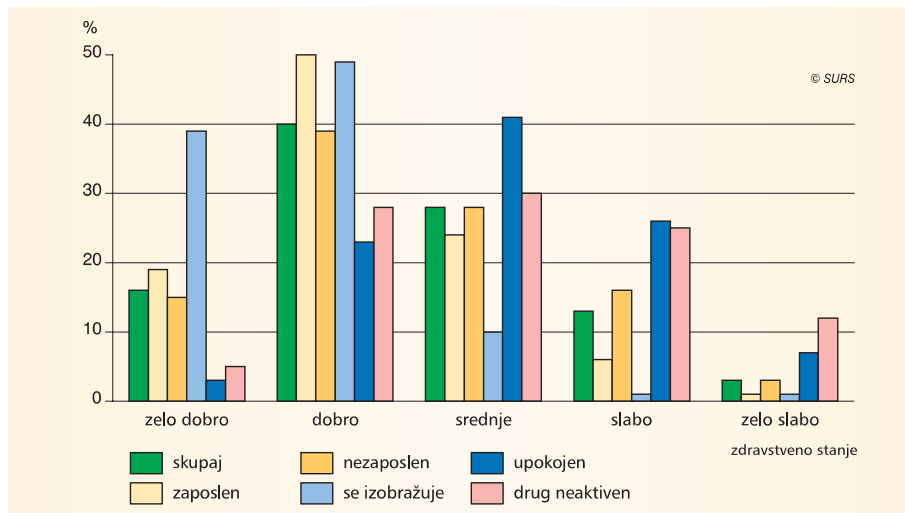

Vir: SURS, Anketa o življenjskih pogojih;

http://www.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/08_zivljenjska_raven/08236_zivlj_pogoj

ZDRAVSTVENO STANJE STAREJŠIH

Splošno zdravstveno stanje osebe glede na njen trenutni status aktivnosti, Slovenija, 2006

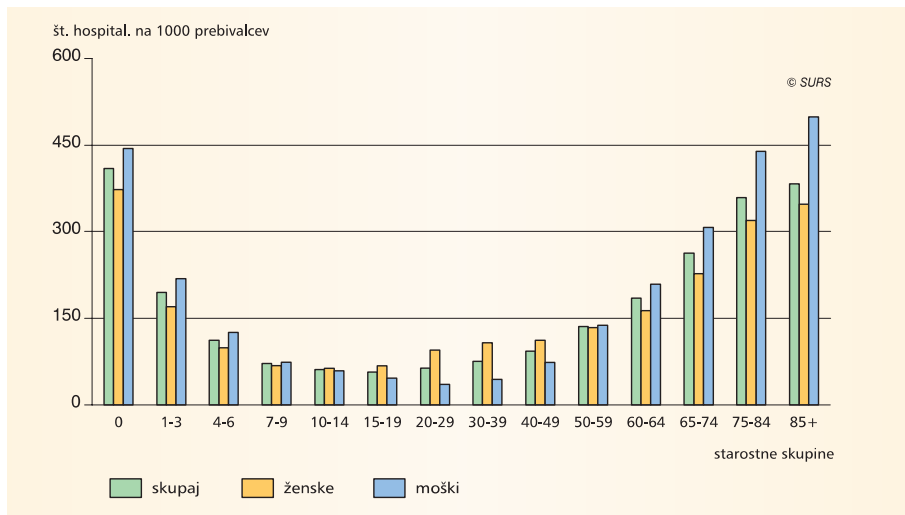
Vir: SURS, Anketa o življenjskih pogojih;

http://www.stat.si/pwweb/Database/Dem_soc/08_zivljenjska_raven/08236_zivlj_pogoji

■ Večina zaposlenih in tistih, ki so se izobraževali, je v anketi izjavila, da je dobrega ali zelo dobrega zdravja. Za srednje, slabo ali zelo slabo zdravje pa se je opredelil precejšen del upokojencev, nezaposlenih in drugih neaktivnih.

ZDRAVSTVENO STANJE STAREJŠIH

Stopnja hospitalizacij zaradi bolezni po starostnih skupinah in spolu, Slovenija, 2006

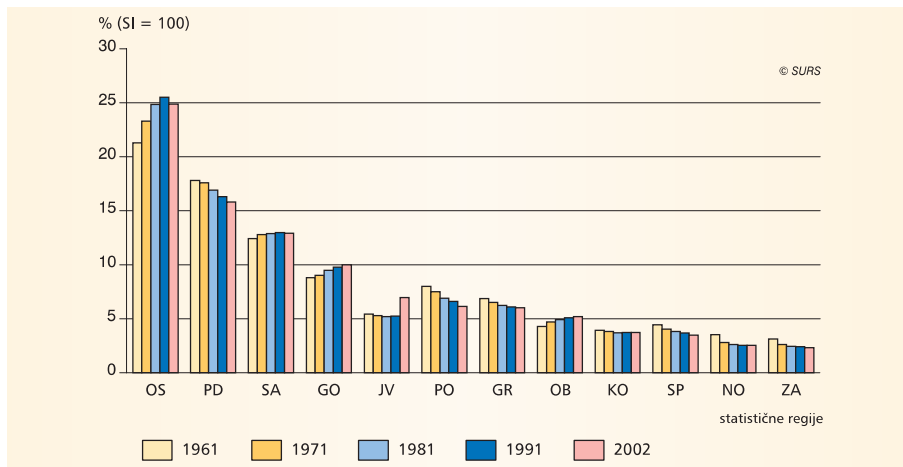

Vir: IVZ; http://www.ivz.si/javne_datoteke/datoteke/101-BO_bolezni_tb_gr_2006_v1.xls

■ Tudi stopnja hospitalizacij zaradi bolezni (ta je v Sloveniji precej visoka v prvem letu starosti otroka) se pozneje, s starostjo, po dopolnjenem 65. letu strmo dviga, in sicer bistveno bolj pri moških kot ženskah.

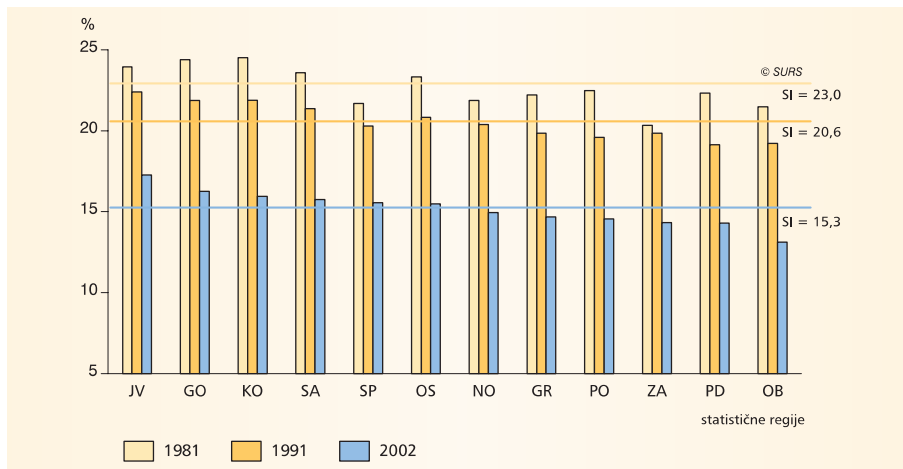
IZBRANI PODATKI PO STATISTIČNIH REGIJAH

Deleži števila prebivalcev, statistične regije, Slovenija, popisi 1961–2002

Vir: SURS, Popisi 1961–2002

Deleži oseb v starosti 0–14 let, statistične regije, Slovenija, popisi 1981–2002

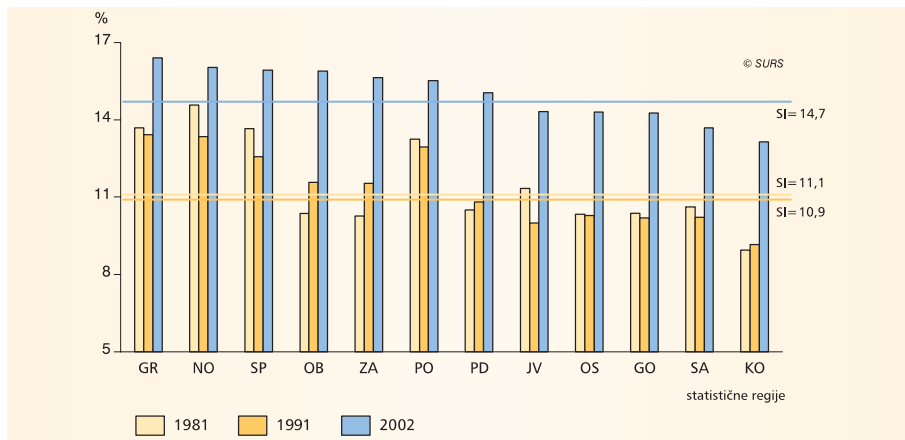

Vir: SURS

■ Leta 1981 je bilo prebivalcev, starih 0–14 let, v Sloveniji 23 %, po regijah pa se je ta delež gibal od 20,3 % (v zasavski kot regiji z najnižjim deležem) in 24,5 % (v koroški statistični regiji kot regiji z najvišjim deležem). Do leta 1991 je v Sloveniji delež toliko starih znižal na 20,6 % in na 19,2 % v podravski kot regiji z najnižjim deležem in na 22,4 % v jugovzhodni Sloveniji kot regiji z najvišjim deležem. Ob popisu 2002 pa se je delež toliko starih prebivalcev v Sloveniji znižal še za več kot 5 % (na 15,3 %), oz. na 13,1 % v obalno-kraški kot regiji z najnižjim deležem ter na 17,3 % v jugovzhodni Sloveniji kot regiji z najvišjim deležem toliko starega prebivalstva.

IZBRANI PODATKI PO STATISTIČNIH REGIJAH

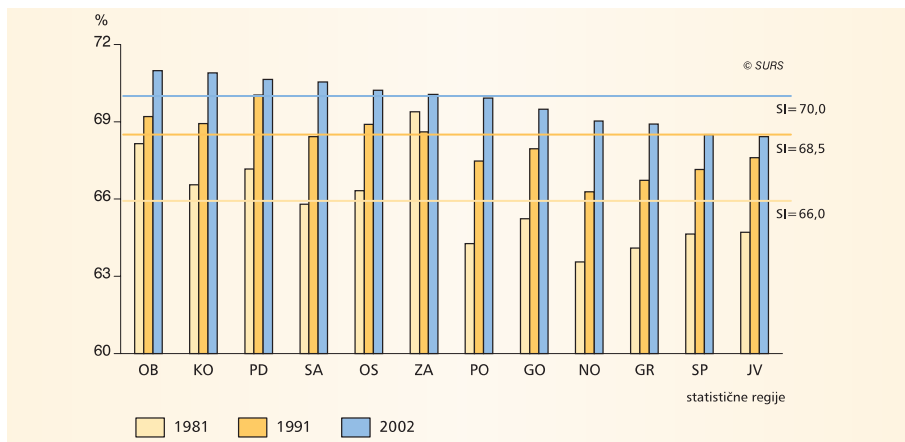
Deleži oseb, starih 65 +, statistične regije, Slovenija, popisi 1981–2002

Vir: SURS

■ Delež »starega« prebivalstva (65+) se je v vseh statističnih regijah Slovenije in v Sloveniji povečal od leta 1981 do 2002 (popis) v povprečju z 11,1 % na 14,7 %. Največji delež starega prebivalstva je ob zadnjem popisu imela gorenjska statistična regija (16,4 %), najmanjšega pa koroška (13,1 %).

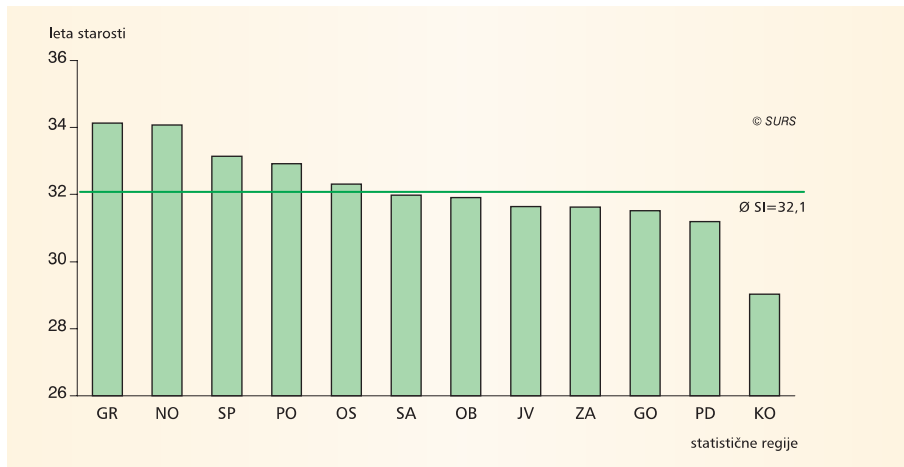
Deleži oseb, starih 15–64 let, statistične regije, Slovenija, popisi 1981–2002

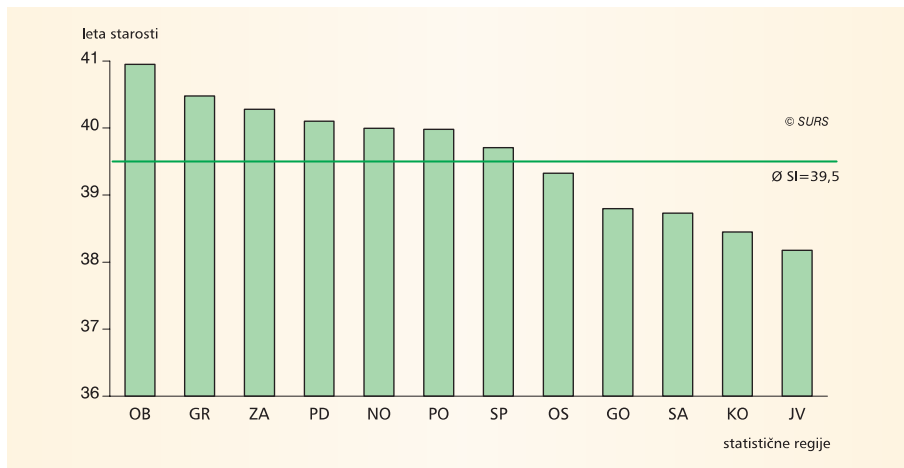
Vir: SURS

■ Od leta 1981 se je povečal tudi delež delovno aktivnega prebivalstva: ta je takrat v Sloveniji dosegel 65,7 %, leta 2002 pa že 70,0 %. Največji delež delovno aktivnega prebivalstva je imela ob popisu 1981 zasavska statistična regija (69,3 %), najnižjega pa notranjsko-kraška statistična regija (63,4 %). Ob zadnjem popisu (leta 2002) je bil delež delovno aktivnega prebivalstva najvišji v obalno-kraški statistični regiji, najnižji pa v jugovzhodni Sloveniji – vendar razlike med regijami tu niso tako velike kot pri »mladem« in »starem« prebivalstvu.

IZBRANI PODATKI PO STATISTIČNIH REGIJAH

**Povprečna starost prebivalcev, statistične regije, Slovenija, popis 1961
(sortirano padajoče)**

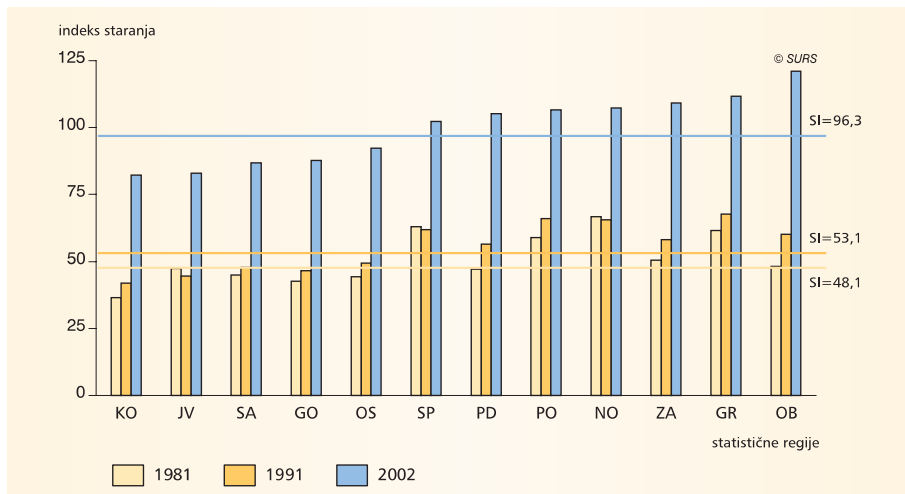
Vir: SURS

**Povprečna starost prebivalcev, statistične regije, Slovenija, popis 2002
(sortirano padajoče)**

Vir: SURS

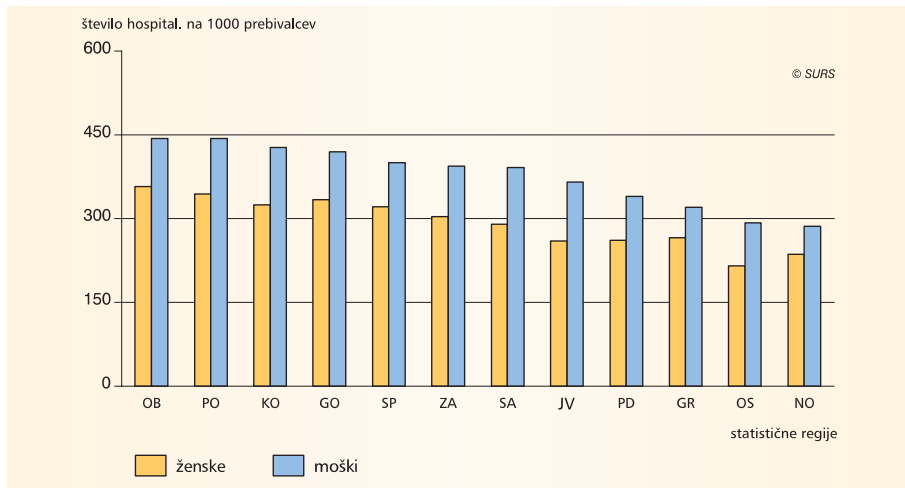
IZBRANI PODATKI PO STATISTIČNIH REGIJAH

Indeks staranja, statistične regije, Slovenija, popisi 1981–2002

Vir: SURS

Stopnja hospitalizacij ljudi, starih 65+, zaradi bolezni (na 1000 prebivalcev), po spolu, statistične regije, Slovenija, 2006

Vir: IVZ; http://www.ivz.si/javne_datoteke/datoteke/101-BO_bolezni_tb_gr_2006_v1.xls

■ V letu 2006 so bile stopnje hospitalizacij ljudi v starosti 65+ zaradi bolezni (na 1000 prebivalcev) za moške najvišje v obalno-kraški, pomurski in koroški statistični regiji, za ženske pa v obalno-kraški, goriški in pomurski statistični regiji.

OPREDELITVE IN POJASNILA NEKATERIH UPORABLJENIH OSNOVNIH POJMOV IN KRATIC

VARSTVENI DODATEK je socialni korektiv, namenjen izboljšanju materialne varnosti prejemnikov najnižjih pokojnin, zavarovanih za celoten obseg pravic iz obveznega zavarovanja. Pravica je pogojena s premoženjskimi razmerami prejemnika pokojnine in družinskih članov, s katerimi živi v skupnem gospodinjstvu.

NEW CRONOS - podatkovna baza Eurostata

PODATKOVNA BAZA je mehanizirana, večuporabniška, formalno definirana in centralno nadzorovana zbirka podatkov. Je množica med seboj povezanih podatkov, ki so shranjeni v računalniškem sistemu, dostop do njih je centraliziran in omogočen s pomočjo sistema za upravljanje podatkovnih baz.

SKM, standardi kupne moči

SZK, Zakon o starostnem zavarovanju kmetov

IRSSV, Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo

IVZ, Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije

ZPIZ, Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije

EUROPOP2008, Eurostatove projekcije prebivalstva 2008-2060, EUROPOP2008, izdelane po konvergenčnem scenariju za obdobje od 2008 do 2060.

Popis 2002, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, Slovenija, 31. marca 2002

Osebe v starosti 80+, osebe, ki so že dopolnile 80 let starosti

Osebe v starosti 65+, osebe, ki so že dopolnile 65 let starosti

Popisi 1948–2002 zajemajo popise prebivalstva v letih: 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991 in 2002

SURS, Statistični urad Republike Slovenije

VELIKE STAROSTNE SKUPINE:

0-14 let	mlada generacija
15-64 let	srednja generacija
65+	tretja generacija

SEZNAM TU UPORABLJENIH KRATIC ZA STATISTIČNE REGIJE SLOVENIJE:

Pomurska	PO
Podravska	PD
Koroška	KO
Savinjska	SA
Zasavska	ZA
Spodnjeposavska	SP
Jugovzhodna Slovenija	JV
Osrednjeslovenska	OS
Gorenjska	GO
Notranjsko-kraška	NO
Goriška	GR
Obalno-kraška	OB

SEZNAM DRŽAV: IMENA IN KRATICE (ISO 3166)

Ime države	Kratika	Ime države	Kratika
SKUPAJ EU-27	EU-27	Luksemburg	LU
Avstrija	AT	Madžarska	HU
Belgija	BE	Malta	MT
Bolgarija	BG	Nemčija	DE
Čiper	CY	Nizozemska	NL
Češka republika	CZ	Norveška	NO
Danska	DK	Poljska	PL
Estonija	EE	Portugalska	PT
Finska	FI	Romunija	RO
Francija	FR	Slovaška	SK
Grčija	GR	Slovenija	SI
Irska	IE	Španija	ES
Islandija	IS	Švedska	SE
Italija	IT	Švica	CH
Latvija	LV	Združeno kraljestvo	UK
Litva	LT		

KAKO DO STATISTIČNIH PODATKOV IN INFORMACIJ?

- **na spletnih straneh Statističnega urada RS**
www.stat.si
- **po pošti, telefonu, telefaksu ali elektronsko**
naslov: Statistični urad Republike Slovenije,
Vožarski pot 12, 1000 Ljubljana, Slovenija
telefon: (01) 241 51 04
telefaks: (01) 241 53 44
telefonski odzivnik: (01) 475 65 55
e-naslov: info.stat@gov.si
- **z naročilom statističnih publikacij**
naslov: Statistični urad Republike Slovenije
Vožarski pot 12, 1000 Ljubljana, Slovenija
telefon: (01) 241 52 84
telefaks: (01) 241 53 44
e-naslov: prodaja.surs@gov.si
- **z obiskom v informacijskem središču**
poslovni čas: od ponedeljka do četrтка od 9.00 do 15.30
petek od 9.00 do 14.30

